

Епископ АТАНАСИЈЕ
умировљени Захумско-Херцеговачки

**ЗАБЛУДЕ РАСКОЛНИКА
ТЗВ. "СТАРОКАЛЕНДАРАЦА"**

Београд, 2004.

*По благослову Његове Светости
Патријарха Српског Господина ПАВЛА*

Издаје:
Манастир ЖИЧА
Манастир ОСТРОГ
Манастир ТВРДОШ
Братство СВ. СИМЕОНА МИРОТОЧИВОГ

Увод

О ТАЈНИ ЦРКВЕ ХРИСТОВЕ И ЊЕНИМ СВЕТИМ КАНОНИМА

I ДЕО:

РАСКОЛИ У ЦРКВИ КРОЗ ВЕКОВЕ

II ДЕО:

ИСТОРИЈА РАСКОЛА "СТАРОКАЛЕНДАРАЦА" У ГРЧКОЈ

1. Раскол Матејеваца и њихова даља цепања
2. Раскол Флоринијанаца и њихове даље поделе

III ДЕО:

ПОЈАВА И ЗАБЛУДЕ ТЗВ. СТАРОКАЛЕНДАРАЦА У СРБИЈИ

1. Поједини српски "зилоти" Старокалендарци
2. Испади српских и грчких "зилота" Старокалендараца - Њихови приговори Цркви и одговори на њих
3. Одговор по питању Крштења, Екуменизма, Црквене икономије, Календара

Уместо закључка:

РЕЧ СВ. ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА

Основна билиографија

УВОД

Разлог писања овог текста

Расколи и секте у историји Цркве биле су појаве које су повремено покушавале да разбију јединство Цркве и од њеног спасоносног Богочовечанског тела, то јест од живе око Христа и у Христу духовне *заједнице* деце Божије, одвоје појединце или веће групе. Основно зло раскола и секти било је увек : неосећање и неживљење, и зато нарушавање, *јединства Цркве* као Богочовечанске *заједнице* наше са Христом, и у Христу са Светом Тројицом и међусобно, благодаћу Духа Светога.

У Српској Цркви донедавно није било раскола, осим два случаја: крајем 19. века, када је краљ Милан збацио Београдског Митрополита Михаила (Јовановића) па је дошла неканонски јерархија Митрополита Теодосија (Мраовића), али је тај раскол убрзо превазиђен: Митрополит Михаил је повраћен, њени актери су смењени, а просталице су покајањем примљене назад у Црквено општење. Други случај, познати донедавно "Амерички раскол", канонске природе (трајао од 1963-1992. г.), превазиђен је, Богу хвала, 1992. године заслугом пре свега садашњег Патријарха Српског Павла, ревносног поборника "јединства Духа у свемиру" (Еф.4, 3).

Однедавна пак појавила се међу Србима, најшре на Светој Гори, а онда и у Србији, један групица самоназваних монаха "зилота",^[1] који себе називају "Истински православни хришћани", а у ствари су увезена секта грчких "Старокаледараца" Г.О.Х. (Γνήσιοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί), што на терену Српске Цркве представља беспредметну ствар, јер је Српска Црква Старокалендарска, те је то, по народној, "забадање трна у здраву ногу". Узалуд је њихово "гатање" да ће Српска Црква "променити календар", како обмањују неуди и необавештени свет бестидним лагањем, јер Српска Црква је остала са Старим календаром, заједно са Јерусалимском и Руском Патријаршијом и са Синајском и Светом Гором, и она, нити ико од њих, нема намеру да календар мења.

Но како грчки "*Старокалендарци*", тако и ова новоформирана групица "зилота" код Срба, траже и налазе за себе друге "разлоге опстанка", као што су то чинили и сви расколи и секте кроз векове Цркве, јер се никада нису заустављале само на апочетном расцепу и отцепљењу од Цркве, него, уколико се зло раздора убрзо не зацели, увек одлазе у друге крајности, па и у јереси, док се сасвим не распадне, или потпуно не ишчезну са историјске сцене, а Црква настави да живи "старим и новим" животом, сходно јеванђелском домаћину "који износи из ризнице своје-ново и старо" (Мт.13, 52).

Ова новопојављена секта тзв. "Старокаледараца" међу Србима проглашава себе (као у недавном, 6-7. октобра 2003, драмском покушају бруталне отмице манастира Стјеника код Чачка) за "*Истиниту Српску Цркву*", али како **без Епископа Црква не постоји**,^[2] они једноставно лажу и обмањују неуди свет, јер и иначе њима је лаж - *ad maiorem gloriae*, као фарисејима и језуитима-тако "обична ствар" да је они за "своју ствар" често употребљавају, ваљда ради "самоодбране", мислећи тако да се

лажју и обманом може служити истини, вери, Богу, људима, Христу, Цркви (као што се видело у поменутом случају око покушаја отмице, на "есфигменски начин", манастира Стјеника). [3] Како се досад показало, та група "зилота" у Србији није многобројна (50-100 особа, мада су дошли и неки "зилоти" са стране), али, с обзиром да је агресивна, као и све секташке и расколничке групе, сличне по свести и менталитету, она почиње да, уместо проповедања Јеванђеља неверујућима, збуњује и врбују неке безазлене и необавештене вернике у Српској Цркви.

Зато је потребно ради наших необавештених верника да укратко изложимо општу појаву и тематику *раскола* кроз историју Цркве, и, у овом веку, појаву и развој *раскола* (јер их има бар десетак) тзв. "*Старокалендараца*" у Грчкој, и одатле недавно код нас. Да одмах додамо да они, као и сви следбеници раскола и секти кроз векове, неће засебе, иако су тек јуче настали, признати да су *расколници*, тј. Да живе у *расколу* од Цркве, него себе сматрају за "спасиоце" ркве и човечанства, пред умишљеном од њих опасношћу "отпада", "екуменизма", свеопште "апостазације", која је, по њима, захватила све и свакога, осим наравно њих. Имају, дакле, и једну дозу "псевдопророчког", "апокалиптичког" духа, као и све секте разноврсних "зилота" у историји. Како је наше време доба разноврсних стресова и страхова, "пророчанстава" и "апокалиптике" сваке врсте, они у тој душевној смутњи и духовној забуну, у унутрашњем и спољном немиру савременог човека, настоје да "лове у мутном".

Зато је, по речима и делима, тј. по *живом Предању* свагда присутних Светих Апостола и Светих Отаца у живој Цркви Живога Христа, потребно стећи дар Духа Светога, као што га има Црква Божија, за "разликовање духова" (1Кор. 12.10), те им не треба олако веровати, јер, по речи Божијој, "не треба веровати свакоме духу, него испитивати духове јесу ли од Бога; јер су многи лажни пророци изашли у свет" (1Јн. 4, 1), и зато треба "благодању утврђивати срца" и "подвигом избежавати осећања за разликовање добра и зла", и тако - лично молитвено и литургијски саборно - "сећати се својих Учитеља (=Апостола и Отаца), који нам проповедаше Реч Божију, и гледати на свршетак њиховог светог живота, те подражавати веру њихову" (=Православну), у којој је "Исус Христос **Исти**: јуче, данас, и до века" (Јевр. 5. 14; 13; 7-9), те тако, "укорењени и утемељени у љубави са свима Светима" - "знати како живети и понашати се у Дому Божијем, који је Цркава Бога Живога, Стуб и Тврђава Истине", у којој је "исповедана (=доживљавана) Велика Тајна побожности: **Бог се јави у Телу**", јави се као Христос Богочовек у **Цркви и као Црква** (Еф. 3, 18; 1Тим. 3, 15-16).

О тој *Тајни* Бога у *Телу*, о Богочовечанској *Тајни Цркве* Христове, проговоримо најпре неколико речи. (Уз молбу читаоцима: Како је овај текст написан "у ходу", молимо да се текст прочита најпре у целини, да би се јасније видели сви подаци изношени успутно, понегде и понављани).

НАПОМЕНЕ:

1. Зашто реч "зилоти" стављамо под наводнике види на стр. 71, напомену 111.
2. Сходно Св. Апостолима и Св. Оцима (Дап. 20, 28; 15,4.22; Фил.1,1 итд; Св. Игнатије Антиохијски (†112.г.): Посланице Ефесцима и Смирњанима; Св. Кипријан Картагенски (†256.г.): О јединству Католичанске/=Саборне/ Цркве, Писмо бб и друга Писма) и тако исто сходно целокупном живом Предању Цркве. - Интересантно је запазити да сви "Старокалендарци" и њима слични "зилоти", углавном не знају Св. Оце Цркве, а када их и наводе, то бива фрагментарно, са истргнутих "цитатима" (често без навођења изворног дела), скоро идентично са протестантским сектама када "цитирају" Свето Писмо. А и како би ови "ревнатељи не по разуму" (Рим. 10,2) знали Св. Оце кад се сва њихова "теологија", ако је уопште имају, још увек налази у "западном вавилонском ропству", како је говорио о. Георгије Флоровски, тј. Још није изашла из схоласцизма и картезијанске квадратне "логике" и полемичке идеологије (в. ниже израз бившег Флоринског Хризостома: "наша православна идеологија") задња два-три века, што показују сви њихови полемички написи и брошуре. До данас нисмо наишли ни на једну озбиљну црквено-богословску, патристичку књигу или студију насталу из пера неког "Старокалендарца". Сву новију светоотачку, библијско-литургијску обнову (по речима Св. Саве у Жичкој Беседи о обновљењу вере) Православне теологије, они једноставно или не знају или свесно игноришу, сматрајући да је све што је ново -то је "екуменистичко"! Зато и спомену смо малопре Спаситељеве речи из Јеванђеља (Мт. 13, 52) о старом и новом.
3. О томе су они издали своје "Саопштење за јавност" (после 11. октобра 2003), наводно у име "Сестринства манастира Стјеника", а у ствари издиктирано од главних вођа Акакија и "Сајле" (о чему опширније видети ниже), које је препуно сваковрсних лажи.

О ТАЈНИ ЦРКВЕ ХРИСТОВЕ и њеним Светим Канонима

Биће и живот Цркве, њено јестаство и битовање, налази се у њеном сједињењу и јединству са Христом, њеним Господом и Спаситељем, богочовечанском *Првином*, *Темељем* и *Главом* Цркве, и у Њему и са Њиме - са Светом и Животворном Тројицом, Јединим Живим и Истинитим Богом. Наше и лично и заједничко хришћанско биће, живот и спасење јесте само у сједињењу и јединству са Црквом као Телом Христовим, оживљаваним, одушевљаваним и надахњиваним Духом Светим Утешитељем, по благој вољи Бога Оца.

Тако је рекао, учио и чинио сам Господ Христос (Јн. 14, 6. 16. 17. 26; 17, 1-3. 17-26). Тако су говорили, учили и чинили и Његови Свети Апостоли и њихови наследници Свети Оци Цркве. "Старајте се да чувате јединство Духа свезом мира: Једно тело, један Дух, као што сте позвани у једну наду звања свога. Један Господ, једна вера, једно крштење, један Бог и Отац свију, Који је над свима, кроза све, и у свима нама. И свакоме се од нас (у Цркви) даде благодат - по мери дара Христовог", вели Апостол (Еф. 4, 3-7). И још: "Чаша благослова коју благосиљамо (=у *Евахристији=Литургији Цркве*) није ли заједница крви Христове? Хлеб који ломимо (=у *Евахристији=Литургији Цркве*) није ли заједница тела Христовог? Јер један је хлеб-једно тело смо многи, пошто се сви од једнога хлеба причешћујемо" (1Кор. 10, 16-17).

Наведена места, као и многа друга ненаведена, јасно показују да је јединство Цркве и наше јединство у њој: у јединству Свете Тројице, јединству вере, крштења, Духа благодати, литургијског општења= причешћа Христом Богочовеком.

Исти истину - а *Истина* је увек *иста* - о јединству и јединствености Цркве Христове, и нашем међусобном јединству и њој, сведоче и Свети Оци Цркве, нарочито велики Јерарси-богослови, Архипастири стада Христовог: Свети Игњатије Антиохијски, Свети Атанасије Александријски, Света Три Јерарха Васељенска, и сви остали нови Јерарси до Светог Фотија и Светог Саве, Св. Григорија Паламе и Св. Владике Николаја Жичког и Свјатјејшчег Патријарха Павла. Навешћемо само реч Св. Јована Златоуста, изречену народу у беседи на претходне речи Апостола Павла у Посл. Ефесцима 4, 3-7, ако и на следеће речи истог Апостола, где велики Црквоградитељ Павле говори да: сви смо ми у Цркви Христовој од Бога *позвани*, и као органи у телу *распоређени*, тако складно *сједињени*, те сви живимо и деламо "за усавршавање светих, за дело служења, за сазидање (=изграђивање) Тела Христовог... тако да, истинујући у љубави (ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ), узрастемо све у свему у Онога Који је Глава-Христос" (ЕФ. 4, 11-16).

"Љубав изграђује (1Кор. 8,1)-вели у својој беседи Св. Златоуст-и она чини да се међусобно слубљујемо, и сједињујемо, и складно спајамо. Ако, дакле, желимо да добијемо Духа (Светога) од Главе (Христа), држимо се једни других. Јер има два начина разделявања од тела Црквеног (τοῦ σώματος τοῦ Ἐκκλησιαστικῆς): један је -

да охладнимо и замрзнемо љубав, а други је - када се усудимо да нешто недостојно чинимо самоме телу (Цркве). Јер у оба случаја одвајамо себе од уноће Цркве (χωρίζομεν ἑαυτοῦς τοῦ Πληρώματος - Еф. 4, 19). Ако смо (у телу цркве) постављени да друге изграђујемо, онда они који не изграђују, него још пре тога Цркву цепају (σχίζοντες = стварају шизме = расколе), шта све неће доживети? Ништа тако ен може цепати (διαρεῖν = разделявати) Цркву као властољубље, **Ништа тако не разгневљује Бога као разделявање Цркве**. Ако и учинимо хиљаде добара, а сами смо ми они који комадају пуноћу Црквену (οἱ τὸ πλήρωμα χατατέμνοντες τὸ Ἐκκλησιαστικόν), онда нећемо бити мање осуђени од оних који расецају тело (Христово). Јер оно (пробадање тела Христовог на Крсту - Јн. 19, 31-34), беше на корист васељене, иако није било с том намером, а ово (комадање тела Цркве раскоlima) ничега нема кориснога, него је велика штета. А ово не говоримо само предводницима (раскола), него и онима који им следују (=присталицама раскола). Један свети човек рекао је нешто што изгледа смело, али је ипак то рекао. Он рече: **Ни крв мучеништва не може избрисати тај грех (раскола)! [1]**

Овако као Св. Апостол Павле и Св. Јован Златоуст говорио је и Свети Сава Равноапостолни, Свесрпски и Свеправославни Отац Цркве Христове. Говорио је тако и поступао тако, учећи на Сабору у Жичи (на Спасовдан 1221. г.) све на православне Србе овако: "ПреблагИ Бог, Који иам бескрајну милост и не жели да ниједан од нас погине, по истој заповести и истим начином, по науци Светих Апостола, уздиже мене уздиже мене на ово светитељство (=Епископство), и Духом Својим Светим заповеди да вам објасним ову реч о вашем спасењу: да се држимо пре свега **праве вере** Његове. Јер, као што рече Апостол, *темеља другога нико не може поставити осим онога којег постави Дух Свети* (1Кор. 3,11) преко Светих Апостола и огоносних Отаца, а то је *права (=православна) вера*, која је на Светих Седам Васељенских Сабора потврђена и проповедана... Јер нити користи исправност живота без *праве и просвећене вере* у Бога, нити нас исповедање вере без *добрих* дела може извести пред Господа, него треба имати обоје, да *савршен буде човек* Божији (Еф. 4, 13; 2Тим. 3, 17)... Јер духовна наука (Православља) није играрија, нити безумне речи и мисли људи (=јеретика), него је то проповедана света вера Божија, на којој су основани свети чиновИ (=Свете Тајне и свештенослужитеља) у Христу Исусу Господу нашем, као што Пророци Светим Духом Божијим прорекоше, и Апостоли научише, и Мученици исповедише, и сви Свети сачуваше, и Преподобни Оци беспрекорно одржаше, као на недељном Крајеугаоном Камену Цркве Христу (Еф. 2, 230; 1Пет. 2, 4-6)". [2]

Даље Свети Сава говори како "многу јерес - и расколе - у разна времена и раздобља ђаво - измисли, и по васељени посеја многи кукољ зловерја (=кривоверја) кроз слуге своје јересеначелнике - и расколнике - ради кварења и смућивања праве вере, које ми проклињемо, и са њима оне који измислише зле науке; и гнушамо се сваке нечистиве јереси, а стремимо се већма ка свакој побожности, којој нас уче богомудрене слуге Божије: Пророци, Апостоли и Светитељи, као што и сам Господ наш Исус Христос, Син Божији, рече". (*Беседа о Правој вери, 10, тамо, стр. 100*).

Да не бисмо дужили, напомињемо да све ово што наведосмо, садржано је укратко у исповеданом од свих православних 9. члану неизменљивог **Символа вере** наше Цркве: "*Верујемо у Једну, Свету, Католичанску (=Саборну) и Апостолску Цркву!*" Шта то значи, навешћемо, уместо наших речи, коментар о. Георгија Флоровског, несумњиво аутентичног православног теолога и еклисиолога наших дана : "*Самим актом вере у Једну, Свету, Саборну и Апостолску Цркву ми потврђујемо њену "онострану" природу, њено биће, које није од овога света, јер вера је очитовање невидљивих ствари (Јевр. 11, 1; Јн. 17, 14). И самим тим што између предмета вере у Символу ми увршћујемо Цркву у исти ред са самим Господом Богом, ми посведочавамо њену божанственост или светост. Ми верујемо у Цркву, и можемо у њу само веровати, јер је она Тело Христово, Пуноћа Онога Који све испуњава у свему"* (Еф. 1, 23)... Назив Свете Цркве *Телом Христовим* веже њено биће са тајном Оваплоћења Христовог, и живи и непромењиви основ видљивости Цркве налази се управо у тајни *Логос постаде тело* (Јн. 1, 14). Учење о Светој Цркви, као видљивој и уједно невидљивој величини, и историјски датој, и Светој, тј. Божанској, јесте управо продужење и раскриће Христолошког догмата у духу и смислу Халкидонски догмат може бити постигнут у својој неисказаној пуноћи. И обрнуто, само преко Халкидонског догмата може бити упозната и Богочовечанска природа Цркве". [3]

Да подсетимо да је срж Халкидонског догмата о Христу Спаситељу у томе да је Он сједињен *из две природе*, Божанске и човечанске, и да постоји вечно у *две природе*, Божанској и човечанској, али да је *Он Једна и Јединствена Личност*, недељиви и нераздељиви Син Божији и Син Човечији - **Богочовек**. Таква је и Црква Његова: Божанска и човечанска - **Богочовечанска**. Човечанска, јер је састављена од нас људи, православно верујућих, правилно крштених и благодатноканонски сједињених Епископом у Светим Тајнама Духа Светога, по Којем је Црква Божанска. Од Светих Тајни Цркве централне су: Св. Крштење, Миропомазање, Епископство-Свештенство и Св. Евахристија = Литургија, ка којој, председаваној од Епископа, све ове и остале Свете Тајне воде, и из које оне и све остало у Цркви извире и увире. Јер Литургија Цркве под Епископом, који је жива икона Христова, и наше, свих православних Епископа и верника заједничко општење у њој, јесте наше учешће у Царству Божијем, Царству Небеском, које још овде на земљи, у историји, започиње животом вечном, којим се у Литургији Цркве телесно и духовно причешћујемо, јер се са Христом стварно сједињујемо. Ово значи да **биће и јединство Цркве**, биће и сједињење у вечном животу Христовом свих нас чланова Цркве, као живих удова живог Тела Христовог, јесте наше **општење и заједничарење** у једној и истој Светих **Тајни Црквене** Епископоцентричне = Христоцентричне **Евхаристије** (=Причешћа=Литургије), тог **Благословног Царства** Свете Тројице момо којег нема ни вечног живота ни вечног спасења.

То је, ето, укратко Православна **Еклисиологија**, која садржи саму срж Православне вере и теологије, заједно са Тријадологијом и Христологијом, а све скупа испуњују Православну **Сотириологију**. [4]

Ево зашто сви **Свети Канони** Цркве - *Апостолски, Саборски* (Васељенских и Помесних) и *Светих Отаца* - највише и најчешће говоре о **κοινωνία = заједница** (израз је новозаветни ДАп. 2, 42; 1Кор. 1, 9; 10, 16; 2Кор. 13, 13; 1Јн 1,3-7), тј. *општењу и заједништву* у Цркви, или пак о *изоопштењу и искључењу* из Црквене заједнице оних који се од ње одвајају јересима и расколима. Свети Канони су углавном зато и написани: да би очували **благодатно-канонско јединство општења и заједништва** у животодавном Евахристијском Причешћу Христовом, у благодати Духа Светога, у љубави и благовољењу Бога Оца. Или пак: да то нарушено *јединство и општење* исправе и васпоставе из јеванђелско-пастирске бриге и старања за спасење залуталих, заблуделих, удаљених и отпалих од Мајке Цркве људских бића. Зато су *Свети Канони* не "канонада" или "рафали" мртвих шема и убиствених прописа, попут фарисејских скрупулосних, талмудистичких цепидлачења, којима се отежава или спречава улазак народа Божијег у Дом Очево, у Царство љубави Сина Љубљенога, у заједницу Духа Светога (иначе би се и на Свете Оце, као доносиоце Светих Канона, односиле речи Христове фарисејима: Мт. 23, 4. 13. 15).

Свети Канони Цркве су, као и *Реч Божија* у Светом Писму у Цркви : *Хлеб живота, Дух и живот, Речи живота вечнога* (Јн. 6, 63. 68). Али, као што и Реч Божија бива "оштрија од сваког двосеклог мача, која продире до зглобова и сржи душе и духа, и суди намере и помисли срца људских" (Јевр. 5, 12), тако и Свети Канони могу бити на спасење, али и на суд и осуду онима који се од заједнице Тела Христовог одвајају у своје расколе, и секте, и парасинагоге, како вели Св. Василије Велики у својој *1. канону* (о чему ћемо опшриније говорити касније, у одељку о *Црквеној Икономији*, где ћемо и навести цео тај *канон*).

Протестантске бројне секте и фракције чине из Светог Писма таква слична секташка пабирчења, лицитирања и злоупотребе, тако да испада да је Свето Писмо најкривље за њихове поделе и расцепе, за секташење и разбијање хришћана и Цркве. Слично чине и данашњи неразумни "зилоти" *Старокалендарци* у Грчкој, и однедавно у Румунији, Бугарској, Србији, са Светим Канонима, који су од 1924, а нарочито од 1945/48. године, до данас у име "канона" створили десетине раскола и секти у Грчкој и другим православним земљама, па и на Западу, па су се однедавно појавили на терену и Српске Православне Цркве.

Иако је то код нас малобројан група, питању разлога њиховог отцепљења од Светосавске Цркве Христове, ако и оних у Грчкој од Јеладске Цркве Христове, и тиме расколништво и једних и других од *Васељенског-Икуменског* Православља (Οικουμενική 'Ορθοδοξία), [5] посветићемо овде већу пажњу због наивних, безазлених и необавештених људи, међу којима они врше своју зилотску, секташку пропаганду, и нападно врбују неупућене и невинне душе, најчешће незнамене и непостојане појединце. Пре тога, изнећемо краћа обавештења о ранијим сличним *расколима и сектама* у историји Православне Цркве кроз векове.

НАПОМЕНЕ:

1. Омилија 11, 4 на Посланицу Јеврејима (Migne, Pg 62,85). Златоуст цитира овде Св. Кипријана Картагинског (пострадао као Епископ за Христа, у Картагини 258.г.), који је у своме малом али капиталном делу De Unitate Ecclesiae Catholicae= О Јединству Католичанске /=Саборне/ Цркве, гл. 14, изрекао наведене речи.
2. Свети Сава, Жичка беседа о Правој вери, 2-3. 12 (превод ј. А. Јевтић у зборнику Бог Отаца наших, изд. Ман. Хиландар, 2000, стр. 94-95 и 101).
3. Ова реч о. Г. Флоровског надахнута је Св. Фригоријем Богословом, Беседа 31,6: "Јер није исто веровати у нешто, и веровати о њему. Јер оно прво је Божанство, а ово друго је сваке ствари" (PG 36, 140). Горње речи је писао Отац Георгије Флоровски и чланку Очево Дом, 1926. г. (изашао најпре у српском преводу о. Јустина Поповића, Хришћански живот, 1926, бр. 3-6, а затим 1927. на руском у часопису Путь, Париз).
4. У свим раскоlima и сектама, па и у раскоlima тзв. Старокалендараца, по неизбежном закону духовном, нема праве Теологије, понајмање Еклисиологије и јеванђељске Сотериологије. То се лако може запазити већ по првом сусрету и у разговору са члановима разних група и групица тзв. "Старокалендараца", а тако исто у свим њиховим књигама, брошурама, часописима (које смо иамли у рукама, в. Библиографију на крају, и потрошили доста времена на њих). Код њих уопште нема православног Библијског и Светоотачког богословља, него само стерилно понављање фрази "цитата", навођења "изјава", цитирања "канона" као безживотних формула туђе Јеванђељу и Цркви казуистике и јуриспуденције. Напр. У књизи старокалендараца из Патраса Ламброса-а Ктенас-а, Иза сцене... (види на крају Литературу) једно поглавље носи назив Ексиколошко - 'Εκκλησιολογικόν, али када га прочитате видите да у њему нама ни Е од Еклисиологије, а и да не говоримо о томе како неам ни речи о Великој и Свеобухватној Тајни Христа-Тајни Цркве, него углавном фарисејски "мидраши" и западно-рационалистичка казуистика. Његова и њихова "теологија" још није изашла из "вавилонског ропства" западне схоластике (и то оне декацентне 16-19. века), без обзира што се они вербално позивају на "Предање", "Каноне", "Свете Оце", и одмах оптужују све православне богослове за сваковрсни "Екуменизам" (па фанатично одбијају и Православни Икуменизам, в. ниже), јер је, по њима, сваки Екуменизам "предстража Јевреомасонства", а з ату тврдњу позивају се на - "Протоколе Сионских мудраца"! - О Екуменизму и Икуменизму говорићемо касније.
5. О православном, тј. католичанско-саборном схватању правога Икуменизма видети више при крају овог рада, III део, одељак 3: О икуменизму.

I део

РАСКОЛИ У ЦРКВИ КРОЗ ВЕКОВЕ

У Цркви је и раније, у првим вековима, било јеретика и јереси, секташа и секти, раскола и парасинагога. Поменућемо само неке раније расколе и расколнике, који су слични данашњим "зилотима" *Старокалендарцима*.

1. У другој половини 2. века био је познати **Монтан** из Фригије у Малој Азији, и његова секта *Монтаниста*. Био је раније жрец Цибалин, а по преласку у Хришћанство и примању крштења, убрзо је почео себе сматрати за пророка, за "орган Светога Духа", како је говорио, а уз њега су се убрзо појавиле и "пророчице" Прискила и Максимила (удате, па напустиле своје мужеве да би се "посветиле пророштву"), због чега су их звали *Монтанисти*, *Прискилијани* или *Пепузијани* (по њиховом центру *Пепуза* у Фригији). Монтанисти су били строги по питању морала (мање свога, више код других), наизглед аскете, а критичари скоро свега у Цркви; покајање за грехе слабих или палих хришћана нису признавали. Њима се у 3. веку у Африци придружио и познати адвокат, латински теолог Тертулијан (онај што је говорио да су "све јереси дошле од филозофа"), мада је он био нешто умеренији од њих, али је завршио живот изван заједнице Цркве. Од Монтаниста касније су настали Масалијанци и Павликијанци, а од ових последњих балкански *богумили* (које је, као што је познато, Стефан Немања протерао из Србије као вагабунде и џабалебиће, јер су, поричући Цркву, црквено крштење, брак и децу, заводили прост свет; Свети Сава их је обраћао саветима на покајање, а не "прогонима", као су тврдили комунистички "историчари"). Сви су они током времена ишчезли са историјске позорнице Цркве.

2. Половином 3. века појавио се у Картагени познати секташ **Донат** (270†355), који је прекрштавао пале са време гоњења хришћане, не признајући дакле благодат крштења. Успео је и да постане Епископ у Картагени, где је деловао као "пророк", и сматрао себе да је "очистио грехе и грешке Цркве Картагинске". Затим је почео да прекрштава све оне који су били крштени у Цркви, тј. кад их је "преобраћао" у своју секту онда их је изнова крштавао, јер је своју групу сматрао за "изабрани остатак", док је остале сматрао "лажним хришћанима". (Управо овако мисле данашњи "зилоти" *Старокалендарци*). Треба признати да је био у своје време утицајан, али је својим "протестима" против наводне "упрљаности" Цркве није успео да се одржи, него је пропао, и секта му се постепено угасила и нестала. (Напомињемо да данашњи "зилоти" *Старокалендарци* такође прекрштавају оне који им из Православне Цркве приђу, о чему више касније).

3. Треба поменути и секташа **Новацијана** (полов. 3. и почетак 4. века) и његову секту *Новоцијана* или "**Катара**" (од καθαροί=чисти, тачније: *чистунци*). Живео је у Риму, био аскета и доста интеллигентан. Кад је 251. г. 3 аЕпископа Римског биран Корнилије, он му је био конкурент, па кад није изабран, успео је да га 3 италијанска Архијереја произведу за Епископа и устоличе, те је настојао да придобије и друге. Није праштао тешке грехе, није примао пале хришћане - да "не упрља Цркву!", а и своје је присталице називао καθαροί=чисти,^[1] За њега су били важнији "*догмати* (наравно, како их је он схватао) и *морал*", а не *благодат* Светих Тајни и светих Истина у Цркви.

Слични су му и данашњи "зилоти" Староаклендарци. Запажено је да он, као ни они, у својим делима и поступцима не дају за право место Духу Светоме као Божанском Лицу Свете Тројице, без Кога нема Цркве, ни Св. Тајни, ни спасења. У оба случаја секташи подређују Светога Духа својим прописима и "канонима". Против Новацијана, и његових сарадника из Картагене Новата и Фелицисима, писао је Св. Свештенотученик Кипријан, Епископ Картагенски, који је Новоцијаново схватање називао "стојичким ригоризмом" уместо Јеванђеља Христове Цркве. Управо у одговор њима и њиховом схватању Цркве, Св. Кипријан је написао своје капитално дело *De Unitate Ecclesiae Catholicae = О Јединству Католичанске /Саборне/ Цркве*, где доказује да је "Црква у Епископату и Епископат у Цркви"; да је "Епископат један у Цркви"; и такође: "где је Епископат, тамо је Дух Свети", а "где је Дух Свети тамо је Црква". Већ је споменута његова позната реч: да "ни крв мучеништва не може опрати грех цепања Цркве", тј. раскоал и шизме. ^[2]

4. Новацијанова секта *Катара=чистунаца* проширила се и на Исток, и било је њених присталица у Цариграду током 4. века. Зато је Свети Први Васељенски Сабор у Никеји (325.г), у својем 8. *канону*, рекао да се ови и други секташи примају натраг у Цркву не поновним крштењем, чак ни поновним рукоположењем, ако су клирици, него "да се на њих руке положи, и да остану у клиру", али под условом да се држе вере и догмата Цркве и буду у општењу и заједници са свима члановима Цркве. Како неки од њих нису то прихватили, него су остали у расколу, њима се у Цариграду обраћао и Св. Григорије Богослов, као Архиепископ Цариградски (379-381. г.), називајући их, због њихове осиноности и искључивости, "новим фарисејима" који не признају Христа Човекољубца, Који и "седамдесет седам пута" опрашта грехове. Свети Григорије тим поводом карактеристично кратко указује на меру "ревновања" (ако је новим "зилотима" стало до јеванђелске спасоносне мере): "Подједнако је зло и немудро: и попуштање /без граница/, и осуда која не прашта". Због њиховог секташког зилотизма и искључивости према грешнима, Св. Григорије сету Новацијана=*Катара* назива "*Новацијанова човекомржња*" (μισανθρωλία).^[3] Свети Други Васељенски Сабор, на коме је и Св. Григорије учествовао (381 у Цариграду), такође је одлучио својим 7. *канон*ом да се расколи и

секте, међу њима и *Новацијани* = *Катарии*, па чак и неки дотадашњи блажи јеретици (фракције Аријанаца, Македонијеваца и др.), не примају поновним крштењем, него само Св. Миропомазањем, о чему говори и *I. канон* Св. Василија, који ћемо навести касније. (Секташи "Старокалендарци" све изнова прекрштавају, миропомазују, рукополажу, монаше! У име којих то "Светих Канона"? - то само они знају).

5. Антиохијски раскол (који неки западни историчари Цркве, а под њиховим утицајем и неки лоше обавештени источни, погрешно зову "Мелетијев раскол", [4] а уствари је то био Павлинов раскол, а Западни су одржавали баш Павлина, а не Светог Мелетија), настао је 362.Г. и њега је створила мања група у Антиохији присталица "Никејаца", али уских и једностраних, на челу којих је био презвитер Павлин, рукоположен за Епископа у Антиохији од Еп. Лукифера Каларијског 362.г., иако је у Антиохији већ постојао православни Епископ Св. Мелетије (који је, истина, постављен од сабора "Источних" Епископа, који нису прихватили уске Никејце, због тога што је међу њима било и јеретика Савелијанаца, попут Маркела Анкирског). Хиротонија Павлина обављена је без сагласности Источних Епископа, надлежних за Антиохију, и такође без сагласности Св. Атанасија Великог и *Сабора Исповедника* држаног тада, 362.г. у Александрији, на којем су Сабору признате за православне обе групе у Антиохији: и "Источна" Мелетијева и "Никејци" Павлинови, јер су обе православно веровале у Свету Тројицу (само што су "Источни" више наглашавали Три Ипостаси=Личности у јединственој Тројици, док су "Никејци" више истицали *јединство* суштине, а недовољно јасно наглашавали Божанске Личности). На челу огромне већине православних у Антиохији био је Св. Мелетије Антиохијски, који је више пута прогањан од царева Јулијана и Валента због Православља (док Павлин, као већ стар и вођа незнатне групе, није прогањан), и са Мелетијем су се дружили и општили велики Кападокијски Оци, и он је председавао потом Другом Васељенском Сабору 381.г. у Цариграду. Њега је затим у Антиохији наследио Епископ Флавијан, који је рукоположио Св. Златоуста за презвитера, а Павлин је пред своју смрт рукоположио себи за наследника Евагрија, који је у време Св. Златоуста био на челу тог раскола у Антиохији. Иначе, "Павлиновци" су, као упорни расколници, већ имали и извесних догматских слабости, које је у своје време Св. Василије Велики (378.г.) критиковао и писао против њих. По смрти Евагријевој, крајем 4. века, ова Павлинова група је нестала **као раскол**, јер је народ пришао великој Саборној Православној Цркви Светих Мелетија-Флавијана-Златоуста.

Антиохијски раскол је јасно показао да наизглед "догматски" разлог за отцепљење од Цркве и сам може постепено одвести у антицрквено и безмал јеретичко збориште, тј. у раскол. [5] Додајмо томе још и то: Антиохијским Павлиновим расколницима није помогло ни то што их је дуго времена подржавала Римска Црква папа Дамас), Александријска (папе Петар и Тимотеј), и неке Цркве из Македоније. Истинита Црква Христова, као Заједница - κοινωνία - Духа Светога, кад-тад победи. [6] И то треба да добро схвате сви расколници у Православљу, ако заиста желе спасење у Цркви Христовој.

6. Било је и других раскола у Цркви, нарочито у време борби са јересима: *Аријанством, Духоборством, Несторијанством, Монофизитством, Иконоборством*, али овде нећемо говорити о оним одвајањима православних јеретика по питањима њиховог кварења и извртања праве, богопредане вере - "*вере једном предане Светима*" (Јуд. 1,3). Јер тада су уствари јеретици издвајали се из црквеног општења и заједнице у вери и благодати, те су Оци на Саборима само констатовали њихово искључење из Католичанске, Саборне Цркве Христове. [7] Бивало је, међутим, некада да се, уз почетно одвајање због јереси, касније, кад јерес прође и буде ускоро побеђена, догоди и одвајање неких клирика од законите Црквене јерархије из разлога који више нису били због јереси, него због неслагања око неког канонског или моралног питања.

Такав је случај био са Преподобним Теодором Студитом-Исповедником Православља у периоду другог *Иконоборства* (813-842.г.) - који се, после победе првог Иконоборства на VII Васељенском Сабору (787.г.), два пута одвајао од својих канонских и православних Патријарха: Св. Тарасија (784-806.г.) и Св. Никифора (806-815.г.), по питању склапања незаконитог брака из прељубе (познати "*михијански спор*") цара Константина VI (780-798), кога је, без сагласности Патријархове, венчао у противканонски брак презвитер-економ Јосиф. Патријарх Тарасије овог Јосифа није одмах рашчинио, бојећи се да цар из освете не поврати тек савладано Иконоборство (а било је још склоних иконоборству, што се и показало ускоро - 813.г.), и то је био разлог игуману Студитском Теодору да прекине општење са њим. Касније, по доласку на власт царице Ирине (798-802.г.), Патријарх Тарасије је свргнуо Јосифа, па је Студит тада обновио своје општење. За време пак новог цара Никифора I (802-811.г.), на цареву тражење нови Патријарх Св. Никифор не окрене *Иконоборству*. Преподобни игуман Сакудионски и Студитски Теодор и овога пута је прекинуо општење с Патријархом Никифором.

Пошто се расколници "*Старокалендарци*" често позивају на Св. Теодора Студита[8] задржаћемо се укратко на овим његовим "расколима" од својих Патријараха.

Свети Патријарси Тарасије и Никифор, у случају поменутог презвитера Јосифа, применили су црквену *икономију* ("*мало попустити у акривији, да се не изгуби далеко веће*"; "*снисходити донекле икономијом, да не буде веће штетее*" - PG 99,1852-3), но зилотима Студитима, које је тада предводио игуман Теодор, то није било по вољи. Иако је Св. Тарасије рукоположио Теодора за јеромонаха (да би по жељи стрица му Платона постао игуман), и Теодор низ година био са Тарасијем у литургијском општењу, ревносни игуман (коме је цар Константин VI, отпустивши закониту супругу, прељубом узео рођаку Теодоту за жену), прекинуо је општење са Св. Тарасијем[9] и то исто потом поново учинио и са Патријархом Св. Никифором.[10]

Међутим, и сам Св. Теодор је некад примењивао *икономију* (што се види иа *Писама 39 и 49*- PG 99,1048 и 1085-98). Такође, у свом опширном *Писму 49* Навкратију монаху (PG 99,1084-89) он признаје да су и Свети Оци привремено примењивали *икономију*, чак и у извесним догматским питањима, и наводи пример Св. Атанасија Великог и Св. Кирила Александријског, који је "икономисао (=снисходио) да се не отцепе Епископи Истока (окупљени око Јована Антиохијског) мада су они (тада) у диптисима Цркве спомињали Теодора Мопсуестијског, који је био јеретик, све док су се (ти Епископи) држали правилно главних догмата побожности" {додајући да пример наводи пре њега и Св. Евлогије Александријски /581-608/ у свом *спису О иконамији*- PG 90,1085). Свети Теодор такође наводи како је и Св. Апостол Павле, иако је био против обрезања, ипак, због Јевреја у Јерусалиму, обрезао Тимотеја (Дап.16,3); и такође како је Св. Василија привремено примењивао *икономију* према Духоборцима чак по питању исповедања пуне вере у Светога Духа.[11]

Затим, у истом *49. Писму* Св. Теодор говори како треба "*привремено икономисати речи и начине - у расуђивању, и истина, узакону, а не у безакоњу*" (PG 99,1088). Исто тако у својем опширном *40. Писму* Навкратију (PG 99,1049-57) Свети Студит, за Василијем Великим (чију Посланицу Амфилохију, тј. *1. канон*, цитира), признаје поделу на *јереси, расколе и парасинагоге*, и такође, као и Св. Василије, и он не тражи поново крштавање и миропомазање повратника из раскола и парасинагога (као што то траже фанатизовани "*Старокалендарци*" и у Грчкој и код нас у Србији, као што ћемо касније видети) Свети Теодор чак детаљно, мада опрезно, саветује својим ученицима како се може по *икономији - каи тоуто кат' оикономиав - и молити заједно*, и јести за истом трпезом, са онима који су се тада били помешали са јеретицима иконоборцима, али не могу са њима служити Литургију, нити им давати Свето Причешће.[12]

Ово наведосмо да се покаже како велики игуман Студитски Свети Теодор није био тако узак, нерасудан и неразуман "зилот", како би га хтели секташи "*Старокалекдарци*". Он је био велики борац за праву веру и Праву=Православну Цркву, зато је и остао у памћењу Цркве као обновитељ монаштва, духовни учитељ и богослов-поборник светих Икона. Св. Теодор се зато брзо помирио својим Патријархом, како раније са Св. Тарасијем, тако и касније са Св. Никифором, о чему сведочи и он сам, и после њега Методије Исповедник, Патријарх Цариградски (који је иначе осудио Теодорово писање против Патријарха Никифора).[13]

7. У случају пак овог Св. Патријарха Методија (843-847) и затим **Св. Патријарха Фотија** (858-867 и 878-886) имамо међу монасима Студитима[14] појаву олаког одвајања-раскола од својих Епископа. У случају одвајања од Св. Методија то је било зато што је он био снисходљив (тј. примењивао *икономију*) према повратницима из *Иконоборства*, а код Св. Фотија зато што је дошао (од лаика-професора) за Патријарха после свргнутог зилотског Патријарха Игњатија (847-857 и 867-877). Због овога је Фотијев *Прводруги* Сабор у Цариграду (861.г.) држан у храму Св. Апостола, донео о томе 3 позната канона (*канони 13-15*), на које се најчешће позивају расколници "*Старокалендарци*", те ћемо их поближе размотрити. Наиме, како рекосмо, у претходно време јереси *Иконоборства*,

монаси, нарочито Студити, најчешће су прекидали општење са својим Епископима, присталицама *Иконоборства* (који су, ређе искрено, а више полотичко-дипломатски, били уз царе иконоборце), не чекајући притом *Саборску* одлуку и суд о таквим Епископима. Овакво понашање у време *Иконоборства* против Епископа јеретика чак похваљује *15. канон*. Прводругог Сабора (кога ћемо навести), али притом не осуђује ни оне монахе и клирике који, у време јереси, нису прекидали општење са таквим својим Епископима очекујући о томе суд надлежног Сабора православних Епископа.

Међутим, када је време *Иконоборства* прошло, а то је време Патријараха Методија (843-847.г.)^[15] и затим Фотија, неки монаси и клирици и надаље су олако прекидали општење са својим Епископима, и конкретно Студитски монаси са Патријарсима Цариградским Св. Методијем и Св. Фотијем (који су и сами претходно исповеднички страдали за Православље од иконоборца). Ово зло је било нарочито учестало у време Св. Фотија (за време прве патријаршије 858-867.г.), када су незадовољни калуђери, присталице Патријарха Игњатија (847-857 и 867-877), који је иначе био поднео писмену оставку и повукао са се трона, а Св. Фотије изабран тек после скоро годину дана чекања и нормално хиротонисан за Патријарха. Ови монаси су притом одлазили у Рим и жалили се Римском папи на Фотија, клеветајући га а неумерено хвалећи Римског Епископа (признајући му чак и дотада непостојећи *примат* над целом Црквом), зато што је он у претходном периоду *Иконоборства* подржавао Православље и православне монахе на Истоку. Овоме се успротивио Св. Фотије и на Прводругом Сабору Епископа 361.г. у храму Св. Апостола, донео 3 споменута правила: Свете Каноне 13-15, које зато треба читати и тумачити као канонску целину, те их доносимо овде заједно:

Канон 13: "Пошто је свелукави (ђаво) посејао семе јеретичког кукоља у Цркви Христовој, па видећи да је оно мачем Духа (Светога) из корена сасечено, пошао је другим путем веште обмане, покушавајући да безумљем расколника раздели тело Христово (Цркву); зато, спречавајући и ову његову замку свети Сабор, одређује убудуће да, ако неки презвитер или ђакон презре (=осуди) свога Епископа због неких тобож престапа, пре Саборског разматрања и испитивања, и пре потпуне осуде овога, те се усуди да одступи од општења са њиме и не буде, по Предању Цркве, спомињао име његово у светим Литургијским молитвама (=диптихима), такав подлеже рашчињењу и лишењу сваке свештеничке части. Јер који је постављен у чин презвитера а приграби себи суд Митрополита, и пре суда сам осуди свога оца и Епископа, такав није достојан ни части ни звања презвитера. А који пак следују таквоме (у расколу), ако су то неки од свештеника, да се и они лише своје части, а ако су монаси или лаици, нека буду сасвим одлучени од Цркве, док не прекину везу са расколницима и поврате се своме Епископу".

Канон 14: "Ако неки Епископ, изговарајући се неким преступом против свога Митрополита, пре Саборног разматрања (и пресуде), одступи од општења са њиме и не спомиње, по обичају, његово име у Божанственом Тајноводству (=Св. *Евхаристији*), - за таквога свети Сабор одређује да је рашчињен, ако је само одступио од свога Митрополита и створио раскол. Јер сваки треба да познаје своје

границе, те ни презвитер да не презире свога Епископа, нити Епископ свога Митрополита".

Канон 15: "Оно што је одређено за презвитере и Епископе и Митрополите, још више приличи и односно Патријараха. Тако, ако неки презвитер или Епископ или Митрополит усуди се да одступи од општења са својим Патријархом, и не спомиње, као што је наређено и установљено, његово име у Божанственом Тајноводству (=Св. *Евхаристији*), и пре Саборске одлуке и коначне осуде његове, створи раскол, за таквога свети Сабор одређује да буде извргнут из сваког свештенства, ако се само докаже да је такво безаковље учинио. И ово је пак одређено и потврђено за оне који само под изговором неких престапа одступају од својих Предстојвика и стварају расколе и руше јединство Цркве; док они који се одвајају од општења са својим Предстојником због неке од Светих Сабора или Отаца **осуђене јереси** (αρεσιν τινα... κατεχόμενῃν), то јест **кад он јавно** проповеда јерес и откритеном главом (тј. јавно) **то у Цркви учи**, такви не само што неће (за то) подлећи канонској казни, зато што су се пре Саборског решења одвојили од названог Епископа, него ће бити удостојени части каква пристоји православнима. Јер нису осудили Епископе, него псевдоепископе и псевдоучитеље, и нису расколом нарушили јединство Цркве, него су се старали да Цркву ослободе од раскола и раздељења".[16]

Како овај 15. Канон највише призивају, бољерећи злоупотребљавају, "зилоти" Старокалендарци, користећи га за сваки свој лакомислени прекид општења са Црквом, због наводних, од њих умишљених "јереси", које приписују Патријарсима и Епископима Православних Цркава (чак ако се, нпр., сликају са неким неправославним прелатом, приликом верских сусрета, који су сусрети данас, истина, учестали, али каквих је било кроз векове, само што није било штампе, фотоапарата, телевизије), зато ћемо се мало задржати на њему.

Познато је да је Св. Фотије и *Прводруги* Сабор (861.г.) највећи број својих канона (7 од 17 колико их је Сабор донео) посветио манастирима и монасима, тада нажалост неуреднима и непослушнима својим предстојницима Цркве.[17] Чак су опоменути и Епископи који подижу манастире на штету своје Епископије. Канони се затим дотичу и злоупотреба појединих свештеника, и посебно оних који подижу или подржавају "богомолје по кућама", често без контроле Епископа (канони 9-12).[18] Следе затим наведени канони 13-15, из којих је јасно да се односе на стање настало током *Иконоборачке јереси*, када је још и било *догматског* разлога за одвајање монаха и свештеника од Епископа, или Епископа од Митрополита, или некога од њих од свога Патријарха. Али, наведени 15. *Канон* не осуђује ни оне који се нису одвајали чак ни због јереси, ишчекујући надлежни Саборски суд Цркве. Међутим, када је ово време јереси прошло, многи су под различитим недогматским изговорима прекидали литургијско општење и стварали расколе у Цркви. Фотије овде, као што рекосмо, има директно у виду поједине монахе (пре свега Студите) и клирике Цариградске Патријаршије, који су се обраћали Римском Епископу и, нажалост, тамо су од тадашњег надменог и претенциозног папе Николе I (8-867.Г.) били примани и услишавани, потхрањујући тиме његове

прохтеве и претензије да одлучује и о Цариградској Цркви (тада су појавили познати лажни документи *Donatio Constantini* и *Псевдоисидорове декрете* о тобожњој "супер-власти" Римског Епископа над целом Црквом).[19] О свему овоме, мада врло пажљиво да га не увреди, пише сам Св. Фотије у *Писмима I и II* истиче папи Николи I, тих истих година (860-861.Г.) као и у писаној нешто касније, али отвореније и оштрије, *Окружној Посланици* Источним Патријарсима (867.г.).[20]

Није овде место за опширни говор о свему томе, него ћемо само укратко, за необавештене читаоце, навести: да је - после претенциозног одбијања папе Николе I да Фотија призна за Патријарха Цариградског, јер је папа хтео да искористи прилику (после перипетија Цариградске Патријаршије у време *Иконоборства* и надаље), да наметне своју врховну власт над целом Црквом и на Истоку, као што ју је наметнуо на Западу - Свети и Велики Фотије почео је подсећати папу Николу да не подржава расколе у Цариграду, и такође је почео указивати на разлике и новотарије које је у међувремену увела Римска Црква (а што Студити, па ни Св. Теодор, нису приметили, иако је већ Трулски Сабор 692. г. на неке од њих указивао). Ова новачења су била како у вери, тако и у канонском и богослужбеном поретку Цркве. Како је папа Никола остао упоран у рушењу црквеног реда и јединства, Фотије је на сазваном од њега Васељенском Сабору 867. године у Цариграду, уз учешће и Источних Патријаршија, осудио и рашчинио папу Николу.

Пре тога је Св. Фотије постепено улагао доста напора да папи Николи покаже братску љубав и црквену ширину, о чему сведоче његова два поменута писма Папи (1. *Писмо* 860.г., тј. пре *Прводругог* сабора, а 2. *Писмо* после тог Сабора, у јесен 861.Г.). После тога, као што је познато, дошло је до *раскола* између Рима и Цариграда, који западни историчари и теолози називају "Фотијевом шизмом", а уствари се ради о **Римском расколу**, или се може рећи о двосмерном прекиду односа Рима и Цариграда и о међусобним суђењима и рашчињењима. Ипак, из тог "раскола" на крају је изишао као догматски и канонски победник Свети Фотије Равноапостолни, јер је он саборски потпуно оправдан од обе Цркве, мада је у време своје друге патријаршије (878-886.г.) он свој став у нечему ублажио. Тај сукоб и привремени раскол је веома поучан, као и његово превазилажење од стране обе Цркве, Римске и Цариградске. Од овог врло бурног догађаја - у тада јединственој и још увек истоверујућој Цркви - могли би много доброга да науче расколници тзв. *Старокалендарци*, ако им је стало до праве Цркве и истинске Црквености. Зато ћемо се на томе мало дуже задржати.

У својој 1. *Писму* папи Николи (*Писмо* 288. изд. Laourdas- Westering) Св. Фотије говори да је "од свих κοινωνια (=општења-заједништва) најбоља κοινωνια της πιστεως=заједница вере, и то је највећи узрок истинске љубави". Такође и у 2. *Писму* (*Писмо* 290. изд. Laourdas-Westering) он почиње сличним речима: "Од љубави заиста нема часније ни драгоценије тековине". Изложивши у 1. *Писму* своје *Исповедање Православне вере* (по устаљеном обичају да то чини сваки новоизабрани Црквени поглавар и о томе обавештава остале Патријархе), он ипак наводи неке разлике које већ тада постоје у Западној Цркви, као што су: пост у

суботу, рукоположење ђакона директно за Епископа, као и поједине разлике у богослужењима и празницима, додајући да "оно што неко није примио као закон, то и не држи зато што није ни примио, и од њега се зато неће тражити одговорност".[21]

Овим Св. Фотије очигледно признаје легалност разних локалних црквених предања и обичаја, не сматрајући то разлогом неопштења или прекида заједништва. И додаје: "Оно у чему није поречена вера, то није одступање од заједничке, католичанске (=свеопште) одлуке (ψηφισματος), јер се код разних (Црква) држе другачији обичаји и озакоњења" (PG 102,59 и 605). Даље у истом 2. Писму Фотије спомиње разлике у литургијској пракси и црквеним молишвама и, како изгледа, већ тада разлику у епиклези (τας των λειτουργιωνετερотητας, тас ευχες, тас εν тас εκκλησεσι), али одмах додаје: "али се кроз њих (=кроз те разлике) - о чуда! - заједнички хлеб (Св. Евхаристије) претвара у тело Христово и заједничко вино (Св. Евхаристије) бива крв Онога Који нам ју је са водом излио као искупљење из Свога ребра"(Јв. 19,34)! И даље продужује Св. Фотије: "Разлика и измењеност овога што наведосмо, не спречава да оно над чиме се оне врше (тј. Св. Тајне) прими, ни увећано ни измењено, једновидну и боготворну благодат Духа Светога" (την ενοειδη και θεολοιον χαριν του Πνευματος απληθυντως τε και απαραλλακτως υποδεξασται - PG 102,602 - подвлачење наше).

Очигледно је из наведеног текста да учени, донедавни професор а сада Васељенски Патријарх, Фотије добро познаје и праксу Западне Цркве и да конкретно има у виду различите Евхаристијске анафоре, које на Западу и у Риму нису биле истог облика и обрасца са оним, од древности устаљеним у Византији, трима Светим Литургијама. Све пак споменуте разлике нису спречавале евхаристијско-канонско јединство и заједништво Цркве Истока и Запада. Значајно је такође да Св. Фотије, у наставку истог 2. Писма папи Николи, спомиње и напред наведене одлуке Прводругог Сабора 861.г. и подсећа Римског Епископа на "држање Црквеног благопоретка и канонске исравности" (της εκκλησιαστικης ευταξιας και κακονικης ευθυτητος), те тражи да убудуће не прима "без препоручних писама оне који одавде (из Цариграда) долазе у Римску Цркву", да би се тако "очувао канонски благопоредок и утврдило **братољубље**" (η κανονικη εταξια διαφυλτοιο και φιλαφρλφια κρατυνοιο).[22]

Патријарх Фотије свим овим жели, с једне стране, да спречи калуђерску недисциплину, беспоретке и расколе, које су у Цариграду углавном они донедавно стварали, и с друге, да Римском папи ограничи узурпирање права мешања у питања Цариградске Патријаршије. Овај захтев ће Св. Фотије поновити и касније - у 1. Канону Великог Сабора у Св. Софији 880. године.

У својој пак Окружној Посланици Источним Патријарсима, написаној почетком 867.г., поводом бруталног упада латинских папиних и франачких мисионара у тек покрштену од Св. Фотија из Цариграда Бугарску, где су западњаци почели наметати своје новотарије и истискивати православне свештенике и праксу Цркве Истока. Фотије од тих новотарија наводи: обавезно наметања целибата

свештенству (уз ружно подсемвање православном ожењеном свештенству, што Фотије назива Манихејсвом), и затим порицање Св. Миропомазанја вршеног од свештеника, јер су латински Епископи вршили поновно миропомазанје већ помазаних новокрштених хришћана у Бугарској, што Патријарх Фотије карактерише као "излагање великом подсмеху натприродне Божанске Тајне хришћанске" (PG 102,725).[23]

Но највећа и најоштрија реакција Св. Фотија у овој Посланици била је против франачке измене саборног и васељенског Символа вере додавањем у њега јеретичког израза *Filioque* (у Риму новотарија *Filioque* још није била уведена, али је од папе Николе толерисана), што он назива Македонијевом јересју, и даље нашироко побија исту.[24] Као што је познато, Источни Патријарси су послали своје представнике и одржан је Васељенски Сабор јула-августа 867. године у Цариграду, који је осудио и рашчинио папу Николу I и јерес *Filioque*, а и новотарије насилно увођене у Цркви у Бугарској (очигледно зато што оне нису остале само локални обичаји Римске Цркве, него су наметани свима). Одлуке овог Сабора подржали су и неки Епископи Запада (Келна, Тревира и Равене). Нажалост, услед нагле промене политичких и црквених прилика у Цариграду, уништена су акта овога Васељенског Сабора (који Епископ Далматински Никодим Милаш сматра Осмим Васељенским Сабором), али је остала његова Окружна Посланица као сигурно мерило за оцену црквених односа Истока и Запада.[25]

Нови цар Василије Македонац (867-886) да би, после незаконитог узурпирања престола, стекао присталице и у Цариграду и на Западу, збацио је Св. Фотија и повратио за Патријарха Игњатија представника "зилота", а затим је одржан малобројни паподулски сабор у Цариграду 869-870.Г., на коме је на изванредан начин признат Папски *примат* и право *апелације*, али није прихваћен додаток *Filioque* у Символ вере. Тако су "ревнитељи" калуђери Студити, па и њихов заштитник Патријарх Игњатије, пали на испиту одбране канонског поретка Православља, и њихов "зилотизам" се показао кратковид, и не црквоградитељски, него цркворушитељски. Ништа није помогло што се овај псевдосабор позивао на "Васељенске и Помесне Саборе и на Предања Отаца" (као што се позивају и данас цркворушитељи расколници "зилоти").[26] На том лажном сабору 869-870.Г. било је осуђено све што и је и најмишње од Фотија "речено против папа Николе и Адријана", и наравно сам Патријарх Фотије је осуђен и "анатемисан". Али је историја Цркве, боље рећи Дух Свети у њој, ускоро показао његову правду и Православност.

Наиме, пошто су се он и Игњатије измирили пред Игњатијеву смрт, сам Игњатије је указао цару да поврати Фотија (а и цар се био променио према Фотију и поставио га за учитеља своје деце), те се тако 878. г. Свети Фотије опет вратио на свој престо (а његова се величина видеала одмах и по томе што је, иначе честитог по животу и монашком подвижништву, али човека уског по Црквеним видицима, Игњатија, годину дана по престављењу, унео у Црквени календар), Равноапостолни Фотије је и по други пут славно патријарховао на престолу Велике Цркве Христове, и за време ове његове друге патријаршије коначно смо крштени сви Срби, и од њега

смо, преко Свете Браће и њихових Ученика, наследили и верност Православљу и слободарску ширину духа Православнога.

Иако је враћен на неправедно му одузет Патријаршијски престо, Фотије је ипак, одмах по доласку, тражио и Саборску рехабилитацију, па је сазвао одржани у Светој Софији *Велики Сабор* од 380 Епископа (новембра 879. до марта 880), где су били и представници Источних Патријараха и новог Римског папе Јована VIII (872-882), иначе одраније пријатеља Светог Фотија, и човека "православног у вери", како сведочи сам Фотије (PG 102,375-6). Овај нови папа није прихватио додатак *Filioque* у Символ вере и затим се сагласио са одлукама овог Великог Сабора у Светој Софији. А те одлуке су биле: потпуно поништење претходног псевдосабора из 869-870.Г., пуно оправдање Светог Фотија и његово канонско васпостављање, као и још две донете важне одлуке - једна догматска: "да се *забрањује додавање у Символ вере израза Filioque*, и друга канонска: да се *не смеју новачити нити проширивати*, ни у садашњости, ни у будућности, постојеће *почасти првенсшва (=примат части)*, и то изричито: ни престола Римске Цркве, ни њеног Председавајућег=папе .[27]

Догматска одлука овог Сабора, кога је, као што рекосмо, прихватио и папа Јован VIII, важила је за обе Цркве, Цариградску и Римску, као и канонска одлука (*канон I*): да се не примају одлучени или свргнути Епископи, клирици и лаици једне Цркве у другу, и да одлуке Фотијеве важе за Јована, и обратно, чиме је истински укинут раскол Рима и Цариграда (који није био решен капитулацијом "зилота" пред Латинима на претходном псевдосабору). Свети Равноапостолни Фотије није на овом Великом Сабору потезао питања постојећих мањих разлика у литургијско-канонској пракси двеју Цркава, али је саборски осудио јерес *Filioque* (о чему је написао и посебно богословско дело *Мистагогија о Светом Духу*, у коме хвали православност папе Јована VIII - PG 102,280-400), и ограничио ширење постојећег примата части Римског Епископа.

И да закључимо: црквоградитељско, икономијско понашање и деловање Св. Патријарха Фотија (који насветопредањски, стваралачки начин подражава и продужава црквоградитељство Великих Отаца Цркве, нарочито Св. Атанасија и Св. Василија), показује пример апостолско-светоотачког деловања и на догматском и на канонском пољу Цркве, у врло сложеној тада историји црквеног бића, живота и рада. Зато је Фотије остао у сазнању Православне Цркве као велики јерарх-богослов, и велики Пастир-канониста (не приписује се узалуд састав Номоканона), велики Мисионар у крштавању Словена и велики градитељ, чувар и васпоставитељ Јединства Цркве правој вери, заједничкој Св. Евхаристији и канонском поретку. Велика фигура овог Васељенског Патријарха исправила се и успоставила пред опасношћу мењања вере (кроз јерес *Filioque*) и измене канонског поретка (кроз ширење првенсшва части Римске Цркве у примат власти над целом Црквом) у јединственој Цркви Истока и Запада, и тако, благодаћу Духа Светога, спречила цепање Цркве за читава два века.[28] Промислом Божијим су спречени ускогрудни и кратковиди "зилоти", Студитски или свеједно који други, да не буде Цркви нанета страшна штета извитоперења њеног апостолско-светоотачког, литургијско-

саборног *етоса* и *итоса*, њеног *Канона вере* и *Канона молишве*. Доба Светог Фотија и његов светоотачки, еклезијални, истински еклисиолошки начин делања и понашања у Цркви треба да буде пример свима и данас: како се чува и Православна вера и опет одржава Црквено јединство, без ситничарења у обичајима и пракси, која не штети вери и не раскида општење и заједништво у једноме Духу Светоме.

Нажалост, дошао је наслућивани већ у случају папе Николе I велики Западни раскол (11-13. век), који је створен самовољним, најпре шпанским и франачким на Западу, па затим и латинским у Риму, мењањем црквеног саборног Символа вере и увођењем кривоверја (*Filioque*) и других новотарија, те је, услед све већег наметања растућег папског гордељивог примата (раније непостојећег у том виду) над целом Црквом, касније се Западна Римска Апо-столска Патријаршија, презиром љубави и јединства и заједништва Праве вере и Св. Евхаристије - што је презир Светотројичне *κοινωνία* Духа Светога (2Кор.13,13) - отцепила од Источних Апостолских Патријаршија, те је то надаље резултирало у многобројне расколе, јереси и секте Реформаторско-Протестантске (којих данас има цреко 300!). Да подсетимо притом, за оне који то не знају, да је Источна Саборно-Католичанска, Васељенска Православна Црква Дуго и предуго имала и показивала јеванђелско и христолико стрпљење, можда и пречесто примењивала црквену икономију према латинском Западу, како пре 1054. године, тако и дуже време после тога (сетимо се окупације Кипарске Цркве од Латина, па и саме Свете Горе поч. 13. века). Јер раскид општења није наступио одмах и свуда са прекидом односа и бацањем међусобних анатема Рима и Цариграда 1054. године, него је односа и општења било још негде све до злочиначког, фаталног за јединство Цркве, IV Крсташког рата и бруталне окупације Источне Цркве од стране папске (која ће то, уместо да исправи, санкционисати на Латеранском сабору 1215.Г., што је наш Свети Сава добро осетио и схватио, и зато је онако поступао како је поступио).[29] Но то питање није засад тема овога рада.

8. У време после инвазије западних крсташа (од 1204-1261) и агресије Латинске Цркве на Источну Православну, имамо један раскол у Цариградској Патријаршији, познат под именом **роскол Арсенијеваца** (1261-1310.г.), који у много чему личи на данашњи раскол тзв. Старокалендараца. Наиме, византијски цар Михаило VIII Палеолог (1259-1282.г.) успео је у Никеји (Цариград је још увек био под Латинима) да преузме власт од династије Ласкара. Мада је у почетку обећао Патријарху *Арсенију Авторијану* (1254-60. и 1261-65.г.) да ће предати власт младоме Калојовану IV Ласкарису кад одрасте, он то није учинио, него га је и ослепио, због чега је Патријарх Арсеније одлучио цара од Цркве. Овај сукоб Патријарха са царем обновио се и после повратка цара и Патријарха у Цариград (кад је ослобођена престоница 1261.г.), и Патријарх Арсеније је два пута подносио оставку.[30] Царев духовник Јосиф разрешио је цара од Патријарховог одлучења, и моћни Михаило VIII Палеолог је тражио збацивање Арсенија, што се и збуде, те Синод изабере за Патријарха Јосифа I (који се, по смрти жене, замонашио и живео у манастиру Галисиотском), и Јосиф буде Патријарх Цариградски такође у два наврата (1267-75. и 1282-83.г.). Јосиф је био човек светог живота и Црква га је унела у календар Светих (слави се 30. октобра). Међутим, збачени Арсеније и његове присталице,

нарочито монаси из Мале Азије, а затим и у Цариграду, не признају тада ниједног Патријарха, па ни Јосифа, нити лица од њих рукоположена, нити њихове Свете Тајне (слично, дакле, данашњим расколницима "старокалендарцима"), те тако настане раскол у Цркви, који је (због скоре смрти Арсенијеве 30. септембра 1273.Г.) назван Арсенијански раскол, и народ и клир се поделио између "Арсенијеваца" и "Јосифоваца" (било је чак призивања на "суд Божји" бацањем у ватру папира са именима, али су у ватри, наравно, оба папира изгорела). Арсенијевци нису признавали ни следеће Патријархе и њихову јерархију, па чак ни Патријарха Св. Атанасија I (1289-93 и 1303-9.г.), као ни такве Светитеље какав је био Св. Теопит Филаделфијски Исповедник (1250-Ш2.г.), познати учитељ исихастичке молитве Св. Григорија Паламе.

Овај се раскол комликовао још и тиме што је Михаило VIII Палеолог настојао[31] да, милом или силом, оствари сједињење Источне Цркве са Римском Црквом, по цену жртвовања православног учења и вере у Духа Светога, а и канонског поретка Цркве, тј. да призна јерес *Filioque* и папски примат (са правом апела и спомињања папе у целој Цркви, што је формално и учињено на сабору у Лиону 1274. г., али су тамо били само цареви представници, без правих представника Цркве Цариградске и Источних Патријаршија). Интересантно је да је Арсеније, као игуман раније (1253.г.), у делегацији цара Јована Ватаца, са још два Епископа са Истока, био у Риму код папе Инокентија IV (1243-54.г.) и тада пристајао да се прихвате "три главе" као услов за унију (примат, право апела и спомињање папе у диптисима), и затим је као Патријарх писао писмо папи Александру IV (1254-61.г.), ословљавајући га важећим титулама, али и тражећи да се сазове Васељенски Сабор који једини може да реши питање раскола између Запада и Истока. Арсеније је, међутим, био већ смењен кад је цар Михаило решио да оствари унију са папом. Но тадашњи Патријарх Св. Јосиф I (1267-75. и 1282-83.г.) није био за безусловну унију, него је тражио сазив Васељенског Сабора.[32] Кад је у Лиону 1274.Г. формално склопљена унија (рекосмо: са 3 царева представника, без учешћа Патријарха Цариградског и Источних), Св. Патријарх Јосиф није унију прихватио, те га је цар сменио, а за Патријарха је изабран фартофилакс Јован Век (1275-82.г.), који је такође у почетку био против уније, али је у затвору попустио и пристао.

По смрти цара Михаила (11.12.1282.г.), његов наследник Андроник II (1282-1328) напусти наметнуту унију;[33] Јован Век буде смењен и за Патријарха буде изабран Григорије Кипарски (1285-89), који на Сабору у Цариграду осуди Века и унију; после њега за Патријарха дође већ споменути Свети Атанасије I (1289-93 и 1303-9). За све ово време расколници Арсенијевци били су такође против уније, као и остали православни - који нису признали Јована Века и престали су да га у црквама спомињу, јер је прихватио латинску јерес (дакле, погрешно је у вери, што је стварни разлог за прекид општења), - али Арсенијевци нису признавали, не само унијату Века, него ни пре ни после њега православне Патријархе, међу њима и г Јосифа и Св. Атанасија, сматрајући да је Арсенијево раније смењивање било неканонско.

Арсенијевици су, дакле, као данашњи Старокалендарци, узели само канонско питање као довољан разлог за црквени раскол. То су тако фанатично заступали, да су порицали благодат и Јерархији и Светим Тајнама код свих који су после Арсенија настављали служење спасењу народа Божијег у Цркви. Говорили су, попут фарисеја (и данашњих Старокалендараца): "μη αφη, μη θιγης" = Не додирни не опипај! (Кол.2,21. г. Пахвмер, Историја, РГ 143,854АВ). Против раскола Арсенијеваца писали су и говорили савременици тог раскола, истакнути православни Јерарси и теолози - Св. Теолипт Филадельфијски и Јован Митрополит Ефески.[34] Њихови текстови, посебно студија Јована Ефеског, испуњена је навођењем Светих Канона и светоотачких докумената и примера (Василија Великог, Златоуста, Максима Исповедника, Теодора Студита, Фотија), који управо показују да само догматски разлог вере (тј. јерес) може бити узрок одвајања од Јерархије која дотичну јерес заступа, док канонска питања и проблеми, чак и кад је учињена неправда, нису довољан разлог раскола и цепања Цркве. Задивљујућа је ширина црквених видика и пастирске мудрости ових и осталих тада Јерараха Цариградске Патријаршије, и благодарећи тој *ширини* коначно је (1310.г.) раскол *Арсенита* решен тиме што су, применом Црквене *икономије* (коју су назвали *снисхођење*, буквално: *састрадавање: συμπαθεια*) примљени у Црквену заједницу сви расколници. То исто желимо, и Бога молимо, и нашим "зилотским" *Старокалендарцима*, и српским и грчким, да им се, милошћу Божијом и снисхођењем Мајке Цркве, догоди што пре. Амин, Боже дај!

Навешћемо само једно место из текста Јована Ефеског, ради наших расколника *Старокалендараца*, који сматрају да су *Канони* јачи и старији од Цркве и Христових Јерараха у Цркви, те да су "Канонима" овима у Цркви везане руке, тако да не могу да учине било шта мимо "слова" Канона за спасење људи у Цркви у свету: "Архијереји су добили дејство и благодат у Цркви, и заиста су служитељи Христови и економи (=управишељи) тајни Духа Светога, и као такви економи знају како да са расуђивањем економишу; (=решавају) црквена питања и ствари, па ако треба неке каноне **обуставити од извршења**, ради користи општег тела Цркве, онн их **обустављају од извршења** (подвлачења наша) (καὶ δεῖ κανόνας ἀρρησαίπρος το συνόσιον τοῦ κοινου σώματος τῆς Εκκλησίας, ἀρρησούσι) ако опет треба додати, они ради истог узрока додају. И не само да не бивају осуђени, кад такве ствари икономишу они који су Архијерејску моћ добили од Духа Светога, него и много бивају хваљени и веома многи им се диве" (тамо, стр. 393).[35]

9. Изоставићемо овде расколе у време исихастичких спорова (14. век) и око унијатског псевдосабора у Ферари-Фиренци (15. век), јер то су биле поделе, односно отцепљења по догматским питањима вере, а проговорићемо само о још два каснија раскола, слична овима Сшарокалендарским. Наиме, у 17. веку у Православној Руској Цркви настао је раскол и секта тзв. Старовераца (или "Старообредника" или "Староиравославних"), зато што нису прихватили исправку црквених богослужбених књига (у којима је, услед непажљивог преписивања, било доста грешака), коју је исправку најпре започео Патријарх Руски Никон (1652-бб.г., умро 1681). Међу расколницима је најзначајнији и најватренији био протопоп Авакум, који је осуђивао исправљање књига (вршено према грчким црквеним

књигама, са којих су словенске књиге и превођене), и који је отишао толико далеко у порицању Цркве, да је Патријарха Никона називао "Антихристом"! (То, нажалост, чине и неки "зилоти" данас). Њихови следбеници убрзо су се распали на 2 групе: једни су признавали свештенике (тзв. "поповци"), а други нису (звали се се "безпоповци"); затим нису признавали Свете Тајне Цркве; очекивали су скори долазак Антихриста и смак света! (колико сличности са извесним данашњим "зилотима"!). У својој безумној искључивости многи од њих завршавали су самоспаљивањем, и то групно! Наравно, кад се руска Црква тада обратила Православним Источним Патријарсима они су ове расколнике осудили, а извесни грчки телози са Истока, а и у Русији, писали су озбиљне критике овог расколничког фанатизма, тј. до болести скрупулозног фарисеизма: држања само својих "старих" обреда, којима су, као и старим а погрешним текстовима књига, придавали значај непроменљивости.[36]

Нажалост, овај и овакав њихов фанатизам и апокалиптизам, својствен је мање-више свим сектама и секташким менталитетима, и њему следују у наше дане углавном и данашњи фанатици *Старокалендарци*" (попут монаха у манастиру Есфигмену, крај Хиландара у Светој Гори, који су на врх манастира, чак више од крста на манастирској цркви, истакли **црну заставу са мртвачком главом** и натписом "Ορθοδοξια η θάνατος!" *Православље или смрт*). И још су стављали бурад пуну бензина око зида манастира, да га "дигну у ваздух" ако би неко покушао да их одатле истера!).[37]

10. У Руској Цркви имамо још један, и то двоструки раскол, настао после Бољшевичке револуције и ранохришћанског страдања ове Мученичке Цркве. Наиме, негде 1922.Г. уз помоћ безбожних бољшевика организована је тзв. "Жива Црква", једна секта потпуно разуларена и реформистичка, нешто попут протестантских модерних секти, која је покушала да разори организацију распете Руске Цркве, и у коју су милом-силом привучени извесни клирици и Епископи. Насупрот њима, оформила се друга група, сасвим супротна овој, тзв. "Катакомбна Црква", која се повукла у тајност и илегалност, не признајући руску канонску јерархију и нарочито Митрополита Сергија (Старогородског), који је био принуђен (1927.г.) да тактизира са безбожном и бруталном Совјетском влашћу, да би спасао Цркву од разорења и раскомадавања. *"Живоцерковници"* су убрзо пропали, док је *"Катакомбна Црква"* трајала подуго (по некима, она још постоји), чак и под Патријархом Алексијем и Пименом, мада није лако установити ко су заправо они и колики их је стварно број. Нажалост, њима је на неки начин, као и грчким *"Старокалендарцима"*, а да би контрирала Московској Патријаршији, пружио руку Руска Загранична Црква из САД, која је такође, али из сигурне залеђине са Запада, одбацивала Патријарха Сергија због тзв. јереси "Сергијанства". Тако је било до пре годину-две дана, кад су у Руској Заграничној Цркви увидели да - "не једе се све што лети", и да је Мученичка Руска Црква, ова садашња Московска Патријаршија, изашла жива и читава, чак и оснажена из пакла бољшевичког богоборства и црквоборства. Зато су однедавно у преговорима о присаједињењу Мајци Руској Цркви (очекује се воспостављање пуног канонског и благодатног општења почетком 2004. године). Но на ово ћемо се још вратити. Толико о

расколима кроз историју Православне Цркве, из којег кратког прегледа читаоци су могли видети сличност са њима садашњег тзв. *Старокалендарског раскола* у Грчкој и код нас, на излагање којег сада прелазимо.

НАПОМЕНЕ:

1. Јевсеније Кесаријски (4. в.), Црквена историја, IV, 43,1.
2. Св. Кипријан, *De Unitate...*, гл. 14, и *Epistola* 66,8.
3. Беседа 39, 18-20 (PG 36, 358-360), прев. Еп. Атанасије, Празн. беседе, Требиње-Врњци 2001.
4. Интересантно је да и Св. Теодор Студит (Писмо 40. PG то, 1053) наводећи, за Св. Василијем, раније јеретике и шизматике, спомање "Мелетијине" као расколнике (којих, наравно нема код Св. Василија), и додаје: "мада они нису јеретници". По среди је или необавештеност, или западни утицај; осим ако Св. Студит мисли на "Мелитијанце" у Египту, који су, у 1. половини 4. века, били уз Аријвнце, а против Св. Атанасија Великог.
5. О томе јасно говори Св. Златоуст у својим Веседама у Антиохији, а нарочито у 11. Омилији на Посланицу Јеврејима (PG 62,79-88), коју читаоци могу видети на српском језику у новом броју Видослова, бр. 31, 2004.
6. То је доказао и Други Васељенски Сабор 381.г., којим је, како рекосмо, председавао Св. Мелетије, док је Павлин у то време отишао у Рим, где су га подржавали, уз Рим, и Милано и Алексавдрија, које су све три велике Црквене катедре тада биле уз Павлина а против Мелетија и Другог Васељенског Сабора! Но убрзо су сви они морали признати овај Сабор (са његовим председавајућим и учесницима са Истока) као глас Католичанске--Саборне Цркве Христове, и, наравно, усвојити његове Васељенске одлуке.
7. Такође изостављамо и неке мање и краткотрајније расколе по догматским или канонским питањима (раскол Александрије и Источних на III Васељенском Сабору 331. г., који се завршио већ 332.г.; затим Акакијевски раскол, крајем 5.века, и др.).
8. Старокалекдарци нарочито често наводе цитате из Писама Теодора Студита, понајвише светогорски "монах-зилот" Теодорнтос (Μαυρος, кога знамо као одметивка од свог духовника о. Епифанија Тиодоропулоса у Атини, и Кипријан (Κουτσομπλας, вођа тзв. 'Επισταμενων. Али, по обичају свих "эилота" и расколника, они не гледају иа историјско-црквени контекст: кад и коме и којим поводом су написана Писма и други текстови, и шта је било пре и после тога? Уопште је карактеристично за све секташе: неосећање историје Цркве и динамичности црквеног живота и богословствовања кроз историју, на путу ка Царству Небеском (попут путовања Израилља кроз пустињу ка Земљи Обећаној). Ову динамичност, да не кажемо "дијалектичност", Православља назвао је Св. Григорије Богослов "свагдашњем идењем по затегнутом конопцу" ('ορθοδοξείν ἐστὶ τὸ αἰεὶ σχοινοβάτειν).

9. У својем Писму 38, писаном после смрти Св. Тарасија, 809.г (PG 99,1044-45; ми користимо боље, критичко издање Писама Св. Теодора: Theodori Studitae, Epistulae, rec. G. Fatouros, I-II /CFHB Vol. 31., Berlin 1991), Теодор Студит као да оспорана васељенскост VII Васељенског Сабора (787.г.) којим је председавао Св. Тарасије, свакако не због Саборске догматске осуде Иконоборачке јереси и потврде православног иконопоштовања, него зато што је тај Сабор икономијом, тј. снисходљиво примио Епископе Иконоборце натраг у Цркву, и што тај Сабор, наводно, није признао Римски папа као Васељенски (него само као "локални сабор"), и што на њему "није било представника Источних Патријараха", што свакако историјски ни једно не стоји. Чињеница је, међутим, да VII Васељенски Сабор тада још није био прибројан претходним Васељенским Саборима, због чега ће Св. Фотије, у Окружници Источним Патријарсима 867.г., тражити да дођу на од њега сазвани Васељенски Сабор, који би, уз осуду папе Николе I и новотарија Римске Цркве, прибројао и Свети VII Сабор уз претходних Шест (о Светом Фотију види ниже у овом тексту).
10. Треба признати, пред Богом и Црквом, да су оба Света Патријарха била више у праву и сагласнији канонско-партирској (=сотириолошкој) пракси Цркве, неголи строги игуман Студитски Теодор, иа чијих појединих писама се види претарана "ревност", уз олако изрицање тешке речи, нарочито о саборској икономији одлучи Патријарха Никифора, док је, напротив, исти Игуман нештедемице хвалио Римског папу на сва уста и преувеличавао његову улогу у Цркви, не спомињући никакву новоуведену кенотомају (=новотарију) у Римској Цркви, а већ их је и тада било доста (в. Писма 33 и 34 Св. Теодора папи Лаву III: 795-816. г. PG 99,1017-28), а што ће се пар деценија касније показати штежно по целу Цркву, тако да је Св. Фотије морао да то исправља и директно сузбија (о чему види ниже). У сваком случају, Православна Црква је, и тада, и касније до данас, ипак више следовала Патријарсима Тарасију, Никифору, Фотију, неголи Теодору Студиту, а сву четворицу њих Црква има и поштује као Вожије и своје Светитеље! Ово значи да ни лична светост, било чија, није изнад Цркве, него унутар Заједнице - κοινωνία - Цркве, која је Заједница Светих(*κοινωνία των αγίων*) и Заједница у Светињама (*communio in sacris*), сходно Апостолско-литургијском возгласу (2Кор. 13,13=канон Св. Евахристије).
11. О томе сведочи Писмо 236, 6 Св. Василија, у којем објашњава зашто је снисходио духоворцу Евстатију Севастијском, око чега је морао и Св. Григорије Богослов да га брани.
12. G 99,1053-56; такође и у Писму 46. PG 99, 1088-89.- Да ли је Св. Студит знао за Каноне 45. Апостолски, 33. Лаодикијски итд. који забрањују *συνπροσευχή* (=молитву заједно) са јеретцима, што стално истичу "зилоти", или је то по среди зилотско екстремно тумачење и промењивање Св. Канона, ван контекста живота и историје Цркве, води у отуђење од дубоког сотириолошког смисла и садржаја Св. Канона.
13. Види М. Γεδεων, *Πατριαρχικοι Πινακες*, σελ. 185; Св. Теодор Студит, Писмо 71 (књ. II,1. PG99,1116) као и непотписан али значајан текст "О Светим Патријарсима Тарасију и Никифору (PG 99,1849-53). У Писму 286 (књ.

- 11,18. PG 99,1173-6) Свети Студит, и сам Исповедник за Свете Иконе, хвали Св. Никифора Патријарха, такође Исповедника у изгнанству за Св. Иконе, изразима сличним онима којима је раније хвалио папу Римског (у Писмижа 33-34, која смо кпоменули). - Треба нагласити, ради пуне астине, да Теодор Студит ипак није признавао Римском папи ништа више од првенства части, јер је говорио да су наследници Св. Апостола свих 5 Православних Патријараха, тј. заступао је познати византијски принцип Пентархије у Цркви: "Петоврхна моћ Цркве (то πεντακοπιφον κρατος της 'Εκκλησιας), која има критеријум божанских догмата" (Писма 478, PG 99,1417). О томе опширније в. Аеп. Атински Хризостомос (Пападопулос), Το πρωτειον του 'Επισκοπου Ρωμης; 2. издање Атина 1964,152-157. За време овог Архиепископа Јеладска Црква је увела исправљени "Нови" календар, али не да "угоди папи", како мисле "зилоти", јер је овај Архиепископ написао дело против Папског примата и др. важне православне списе.
14. Монаси Студити тога времена мислили су да је довољно то што су претходно имали за Св Теодора, па да то буде и њима "гаранција" исправности њиховог "зилотизма" те су настојали да имају "потпуну контролу Црквеног стања" (Π. Χριστου, 'Ελληνικη Πατρολογία, т.5., Солун 1992, стр.377) Тачно као данас "зилоти"! Међутим, Црква је давно раније одбила право чак и Исповедницима, који су били у тамнацама за Христа и преживели гоњење за веру, да одлучују о ономе што је у надлежности Епископа и Сабора. Тако су, нажалост. и неки монаси у Светој Гори, попут Есфигменаца и усамљених "зилота", узели себи право да одлучују о Црквеним питањима која су ствар Сабора Епископа. Шта тек рећи о тзв. Српским новопеченим "зилотима", који никакав озбиљан разлог немају за своје разорно расколништво и секташење у мученичкој Српској Цркви?!
15. У време Св. Методија, фебруара 843.Г., у Прву Недељу Великог Поста, коначно је осуђено Иконоборство и тада је уведена прослава Торжества Православљ у ту Недељу, када се чита Синодик Православља. Овај, дакле, догађај Црква дугује једном смиреном Патријарху, а не "зилоту" него умереном Патријарху икономисти.
16. Подвлачење наше. - Ово је наш нови превод са грчког и словенског (ускоро излази превод свих Св. Канона, пошто Милашев превод Правила ПЦ, језички већ застарео, није лако наћи); код Н. Милаша, Правила ПЦ с туачењима, књ. 2, Нони Сад 1896, стр.287-290. -Овај Св. Канон "зилоти" Старокајендарци нарочито често цитирају, и исто тако често злоупотребљавају за свако своје отцепљење од Цркава Православних и од Епископа који нису проповедали неку осуђену јерес, али јесу у дијалогу са Екуменским покретом за јединство Хришћана (о томе ниже). Поједине изјаве или мишљења таквих још нису разлог, сходно овом Св. Канону, за отцепљење од Цркве, која има стрпљење и за такве, као и за "зилоте".
17. Управо је овај Прводруги Фотијев Сабор својим тадашњим Канонима зауставио оно што ће се касније на Западу догодити и распрострањити, тј. спречио је да Монаштво изађе из оквира Православне Еклисиологије: потврдивши Св. Канонима древно предање и праксу Цркве да монаси и манастири потпадају директно под руководство месног Епископа, те да не

- представљају никакву надепископску/надлитургијску структуру, каквом су касније постали монашки "редови" Запада, који су потчињеви само "генералима" у Риму, уствари Папи, као једином пуноправном Епископу у целој Западној Цркви, чиме је битно поречена Епископоцентрична (=Евхаристиоцентрична=Христоцентрична) структура Цркве и све Црквене организације, па дакле и Монаштва и Мавастира који су по Св. Василију само као посебне Парохијске заједнице унутар сваке Епископије.
18. Грчки "зилоти" Старокалендарци, а од недавно и њихови трабанти у Србији (Акакије са Фрушке Горе и дружина), подизали су и подижу и давас (или обичне зграде проглашавају) сијасет разних "иснхастирја" (=манастирчића), који се никоме у Цркви не потчињавају, тако да живе "дивље", ван било какве монашке заједнице, послушања и смирења.
19. О свему овоме читаоци могу наћи једноставно изложеве податке у документованом Животопису Св. Фотија Великог код оца Јустина (Поповића), за 6. фебруар, Житија Светих за фебруар, Београд 1973, стр. 83-115. Такође видети нашу студију: Свети Некшарије Егински као историчарЦркве, у зборнику Бог Отаца наших, изд. Ман. Хиландар, 2000,стр. 291-298.
20. За Писма Св. Фотија (у PG 102, 585-617 и 721-741) користимо овде много боље и потпуније издање свих Фотијевих Писама: В. Laourdas-L. G. Westrnik, Photius Epistolae et Amphilochia, Laipzig 1983/85, vol. 111,115-152 и vol. III, 40-53.
21. Рекосмо да је већ Трулски Васељенски Сабор 692.Г. забранио нека новачења у Римској Цркви: 13. Каноном обавезни целибат и 55. Каноном пост у суботу. Римска Црква то није прихватила и своју праксу је наставила, што показује доба Св. Фотија, али због тога ипак није прекидано општење међу Црквама, па ни ревнитељи Св. Канона Студити нису на то указивали, нити општење са Римом прекидали. Зашто су онда "зилоти" само због календара прекинули општење са Црквом? - Наводимо овде карактеристичан о томе већи одломак из Фотијевог 2. Писма папи Николи: "Ако постоји заједница (κοινωνία) у најглавнијим стварима (ευκαριωτатος), она је јако потребна и не треба да буде новачена (ακαινοτομητος), док у осталим (мање важним) стварима не треба да се много испитује различитост (πολυπραγμοειν ετερονηα). Јер заиста треба све оно што је свима заједничко, нужно држати и чувати, а пре свега оно што се тиче вере, где и најмање скретање јесте грешење смртним грехом. Но има и нешто посебно што веки држе, па је штетно преступање (само) овима којима је дато да то држе; овима пак који то вису примили, није за осуду ако то не држе. А што је веко од Отаца посебно изложио, или је неки помесни Сабор одредио, то није сујеверно схватање ових који то држе, док овима који то нису (од Отаца) примили, па то и не држе, није опасно" (PG 102,604). И мало даље: "Тако, ово у чему није вера негирана, то и није отпадање од опште и Саборске одлуке" (102,605). И опет мало даље: "Када неки други држе друге обичаје и законе, онда не треба ни чуваре истих окривљавати, нити оптуживати оне који то нису (од пре) примили" (102,605).

22. PG 102, 617; последња реченица недостаје у изд. Migne-а, али је рукописи имају, као и новије критичко издање.
23. Управо поновно миропомазање (а често и поновно крштење) врше све одреда фракције Старокалендарске секте, и то не само над прилазећим њима Новокалендарцима, него и кад неко од њих пређе из једве фракције у другу, чиме се заиста "изругују над Светим Тајнама"! како вели Св. Фотије. Свети пак Канони децидно одређују над ким се и када врши Св. Миропомазање (Канон 1. Св. Василија).
24. PG 102,721-741. У Мистагогији о Св. Духу, коју је касније написао, Фотије филиоквисте назива "нови духоборци" и у тој јереси види "Полусавелијанизам" (PG 102,389).
25. В. Еп. Н. Милаш, Осми Васељенски Сабор, "Хришћански живот", Срем. Карловци 1925; В. Φειδας, 'Εκκλησιαστικὴ Ἱστορία, т. 2, Атина 1994, 112.
26. Овај Сабор је себе називао "Осмим Васељенским" и овако се клео у "верност" Предању претходних Сабора и Отаца: "Хотећи да идемо правим и царским путем Божавске правде, треба да одлуке τὸς οὐρὸς) Светих Отаца као свагдасветлеће бакље држимо. Зато, дакле, предате нам у Католичанској и Апостолској Цркви установе (θεσμιους=одлуке, одредбе) од Светих и Свехвалних Апостола и од Православних Васељенских и Помесних Сабора, или од неког богоносног Оца, Учитеља Цркве, исповедамо да то држимо и чувамо. Јер држимо Предања која примисмо, било речју или писмима, од претходних прослављених Светих, Јасно нас учи велики Апостол Павле" (2Сол.2,15). (Канон 1). (Σ. Μιλια, «Αγιων Συνοδων συλλογη, т. 3, изд. Света Гора, 1986, стр. 427/925). - Кад се грчки старокалендарски "зилоти", а поготово српски незнавени и само приучени скоројевићи "зилоти", позивају на "Свето Предање, Саборе, Оце, Каноне" онда их треба питати: Ко је ту критеријум стварне Верности Светом Апостолско-Светоотачком, Саборном Предању: они, или Црква? Исто питање важи и за Протестанте: Ко је критеријум Светог Писма?
27. Μηδεν των προσοντων πρεσβειτων τω αγιωτατω θρονω της Ρωμαιων 'Εκκλησιας, μηδε τω ταθητησπροεδρω το σθνολον καινοτομουμενων, μηδε νυν , μηδε εις το μετελειτα. Mansi 17a-18a, 515-517; σ Μιλια, Αγοων Συνοδων συλλογη, т. В', 2, фототип. изд. Св. Гора 1986, стр. 971/475; такође 1. канон Сабора 879-888.Г. код Н. Милаша, Правила... књ. 2,193; српски превод Саборске догматске одлуке у Житија Светих за фебруар, стр. 112.
28. Зато с правом пише Св. Нектарије Егински за Фотија да је спасао Цркву "од опасности да од Једине, Католичанске и Апостолске Цркве постане Црква Римска, или тачније папска, проповедајући не више догмате (и поредак) Светих Апостола, него догмате (и поредак) папе". (Историјска студија о узроцима ишзме /на грчком/, Атина 1912, књ.1,10-11).
29. Пуни раскол и отцепљење Римског Патријархата од Источних Цркава наступио је уствари тек са IV Крсташким ратом (1204.Г. и фаталним Латеранским концилом 1215), када је брутално погажено само биће и организам Православне Цркве Истока. Било је то доба (почетком 13. века) Апостолских подвига нашег Светог Саве, који зато и организује аутокефалну Српску Архиепископију у Српским и Приморским Земљама.

- Али Свети Сава и његови наследници, Архиепископи и Патријарски у доба Немањића, затим Патријарх Пајсије у 17, Патријарх Арсеније у 17-18, Патријарх Димитрије у 20.в., нису продубљивали тај раскол, него су одржавали људске и хришћанске контакте и релативне односе и са Римом и са читавим Западом. Само заслепљени, и мрзовољни према свима који нису као ови, "зилоти", могу од тих хришћанских односа да измишљају "издају" "апостазiju" и друге психолошке и патолошке страхове, којима се храни и брани њихова, а не Црквена, угрожена вера, уствари њихово маловерје у Духа Светога у Цркви.
30. После прве оставке Арсенијеве био је изабран накратко за Патријарха Никифор II (1260-61.Г.), а после друге оставке Арсенијеве Патријарх Герман III (1265-66.г.).
31. Да би спасао обновљено Византијско царство од новог похода западних крсташа, јер су западни владари, нарочито моћни Сицилијански краљ Карло Анжујски, а и папе, желеле да поврате Латинско царство у Цариград.
32. Збачен због неприхватања одлуке Лионског концила, Св. Патријарх Јосиф је написао цару Михаилу своју Апологију, у којој вели: "Не треба да буде папи Римском као Архијереју нити првенства, нити му дати право апелације, нити га спомињати у свештеним диптисима, докле се год држи новотарија у Цркви Старог Рима, насупрот предањима Светим Отаца". - Текст необјављен, у рукопису Vindob. theol. 281. ff. 1-48; В. Еκκλησιαστικη 'Ιστορια, Атина 1994, т. 2, 594.
33. Овај побожни цар Авдроник II (1282-1328.Г., за духовника је имао споменутог Св. Патријарх Атанасија I: 1289-93 и 1303-9.Г.), био је противник уније, а постао је таст српском краљу Св. Милутину (1282-1321). - За Св. краља Милутина пише "зилотски" јереј Атанасије Крстић из Смедерева (у брошури О Крштењу, в. Библиографију на крају) како му се "мајка Србија није одужила на прави начин" (лаже, јер у СПЦ има храмова посвећених Св. Милутину), а он, ето, јесте "посветом" њему парохije у Смедереву! Затим дотични "зилот" испољава своје незнање историје, којим хоће да оправда своје расколништво од СПЦ, уз обавезну јару противност Латинима, наводећи како Св. Милутин "не само што је ратовао против јеретика Латина, већ је одбијао било какво општење са њима, не пославши чак ни изаславике ради било каквих договора, у вези компромиса око уније са папистима" (стр. 8 брошуре). Међутим је "побркао лончиће", јер је у време склапања Лионске уније краљ био Урош I, а Милутин је дошао за краља тек у пролеће 1282.г. и тада је ратовао са Михаилом VIII, али у савезу са Карлом Анжујским са Сицилије (вероватно испуњујући обавезе Српске државе из уговора са Западним силама од 3.7.1281-г. којим је требало бити васпостављено Латинско царство у Царвграду, а и да прошири своју државу), када је заузео Скопље и део Македоније. Дошло је до ковтраофанзиве Михаилове (нарочито после Сицилијанске вечерње 31.3.1282), а по смрти Михаиловој (11.12.1282) ту борбу са Милутином је наставио православни Андроник II, док није склопио мир са Милутином и договорио да уда кћер Симониду за њега. Милутин је и 1308.Г. склопио савез са Карлом од Валоа, уз којег је био Авињонски папа Климент V (1305-

- 14), да би се опет воспоставило Латинско царство, али је услов био да Милутив прими унију! Но Свети Краљ, примивши у аудијенцију Папске легате, није пристао на унију, јер ва то није пристајала ни Српска ни Византијска Црква, а он је био верни син Православне Цркве. Милутин није био "зилот", каким га хоће кратковиди "зилоти" тзв. Старокалендарци. Уопште треба рећи да велики Немањићи, способни државници и дипломати, а тако исто и верни Православци, нису ни издалека били тако искључиви у односима са Римским папама и Западном Црквом, како их хоће ови слепци "зилоти", који у историју обично транспонују своје ограничене видике и своје страхове. Данашњи "зилоти" су заиста слични расколницима Арсенима по овоме фарисејском: "Не додирни, не дотакни, не окуси!" (Кол.2,21).
34. Св. Теолипт је изговорио две сјајне беседе: 1) "Да треба избегавати оне који се одвајају у раскол од православних хришћана", в: 2) "Критика и истовремено молба да се обрате они који избегавају општење са православним хришћанима и одвајају се од Цркве" (Ιω Γρηγοροπουλου, Θεοληπτου Φιλαδελφιας του Ομολογητου, Βιος και εργα, τομοι Α-Β, изд. "Τεrτιος", Κατερινη 1996, т. 2, 305-345). - Јован Хилас, Митрополит Ефески, написао је око 1303.г. изврсну догматско-канонску студију против расколника Арсенима: "Логос састављен из разних Апостолских и Саборских Канона и речи Светога Писма, који доказује да, када је Црква православностајућа (ορθοδοξουσης της Εκκλησιας), неразумно одступају од ње они који се сада цепају од ње, и да, ако се не сједине са њом, велику ће осуду имати у дан Суда, збогтога што неће да се измире, када је Црква благодаћу Божијом тако православна, због чега су они постали узрочници саблажњавања и погуби многих" (J. Darro-uzes, Documents inedits d'Ecclésiologie Byzantine, Paris 1966, pp. 348-413).
35. Памтимо добро Преподобног о. Јустина Новог (Ћелијског) како је био готов да за један Свети Канон да и живот свој, и истовремено: да надиђе све Каноне да би се спасла једна душа! Као Апостол Павле: Свима је био све, да какогод неког спасе" (1Кор.9,22)
36. Тако исто један грчки "зилот" Старокалендарац пише: "Свештени Канони су Богонадахнути, неизменљиви и вечити - οι "I. Κανονες ειναι Θεοπνευστοι, αναλλοιωτοι και αιωνιοι". (Л. Ктенас, Иза сцене... стр. 82-83). - Међутим, не поричући Црквени (а не надцрквени) значај и важност Св. Канона, поставља се разложно питање за такве буквалисте: како Оци и Сабори, каснијим Канонима замењују неке претходне (нпр. канонски преглед или ревизија=пре-расматрање претходног кановског предања Цркве на Трулском VI Вас. Сабору? Како неки Канони, иако су у канонским зборницима, нису никада на Истоку примењивани (нпр. 3-4 Картагенског, 3-5. и 10 (селективно) Сардичког Сабора)? Како се смањује време трајања неких Канона каснијим Кановским правилима (нпр. епитимијни Канони Св. Василија Правилима Јован Постника)? - Када би "зилоти" заиста знали Свете Оце, знали и за једно њихово духовно упутство: да неке од Светоотачких речи, правила, примера "поштујемо тако што их не извршавамо"! Јер, "има послушања које је - непослушање; непослушања

које је - послушање". И још је дав савет Светог Апостола: "Циљ је заповести љубав од чиста срца, и савести добре, и вере нелицемерне. Од чега неки одступише, кренуше у празнословље. Желећи да буду учитељи закона, не разумеју ни шта говоре, ни шта тврде. А знамо да је закон добар, ако га ко правилно употребљава" (1Тим. 1,5-8).

37. Нажалост, такву исту црну заставу са мртвачком главом, само мањих размера, донели су недавно и српски "зилоти" Акакијевци да је "поклоне" обманутим од њих и заведеним (дотле да пристану да се "поново крсте") сестрама у манастир Стјеник, код Чачка, које су, због напуштања Цркве и покушаја узурпирања овог Св. манастира Светосавске Жичке Епископије, удаљене из Стјеника (5-6. октобра 2003), а манастир је предат Студеничком братству, и тамо данас живи неколико Студеничких монаха.

II део

ИСТОРИЈА РАСКОЛА "СТАРОКАЛЕНДАРАЦА" У ГРЧКОЈ

Да изложимо најпре укратко како је настао раскол тзв. "*Старокалендараца*", или, како они себе називају, Γνησιοί Ὀρθόδοξοί Χριστιανοί = *Истински Православни Хришћани*, који су се, од своје појаве -најпре 1924.г. извештан број клирика и групе лаика, и затим са 3 Епископа 1935.г. - до данас, распали на десетину фракција, секти и подсекти, каква је била судбина и свих секти и раскола кроз историју Цркве Христове до данас.

Раскол је настао поводом преласка Јеладске Цркве на Нови "исправљени Јулијански" календар 1924. године. Као што је познато, ниједан од до данас важећих календара није сасвим тачан, једноставно зато што се Земља тако "непрецизно" окреће око себе, и Месец око ње, и обоје око Сунца, те календарски месец и година не одговарају астрономској години времена, тј. не слажу се месечна и сунчана година. И тако ће, и поред свих исправки и побољшања, остати вероватно до скончања света и века. Године 46. пре Христа римски Цезар Јулије је, по предлогу уређења календара од грчког астронома у Египту Сосигена, одредио као важећи овај наш тзв. *Стари* или *Јулијански* календар, на основу којег је Александријска Црква сваке године одређивала датум празновања Васкрса, и то је потврдио Св. Први Васељенски Сабор у Никеји 325. године, када је и уједињено дотада неједнако празновање Ускрса (о том питању касније).[1] У Византији је било предлога за исправку тог календара, али она није прихваћена ни урађена.[2] Исто тако, у Русији крајем 19. века било је рада на исправци календара и предлога за исправку Старог, Јулијанског, но ни тада исправка календара није извршена. Цариградски Патријарх Антим III (1895-96.Г., онај који је 1895.г. написао сјајну *Посланицу* у одговор папи Лаву XIII) писао је 1895.Г. о "потреби једног јединственог календара за све хришћанске народе".[3] После њега питање календара постављао је и Патријарх Јоаким III (1902. и 1904), мада је сам сматрао "прераним" његово мењање.[4]

Међутим, када је после Првог светског рата, низ балканских држава заменило Стари календар Новим, званим *Григоријански* (јер га је увео папа Григорије XII/15. октобра 1582.г.),[5] тада су се 1923.Г. Православне Цркве (иако не све) окупиле на "*Свеправославном конгресу*" у Цариграду (10.V- 8.VI), где су биле сагласне да "*календар није догматско питање*", него ствар астрономије, али да има везе са Црквеним *Хеоршологионом*, тј. са богослужбеним празновањем Цркве. Тада је закључено да нема тачнога календара, и да извесне предности Григоријанског над Јулијанским нису такве да не треба тражити новији и тачнији календар.

За сасвим нови (*Трећи*) календар била су изнета у Цариграду 1923.Г. три стручна предлога: грчки, румунски, српски, од којих је најбољи био београдског професора М. Миланковића. Али *Конгрес* није усвојио ниједан, јер и сам није био ни добро примљен ни добро вођен.[6] Одржан је, међутим, у тешким условима (био је прекидан турском руљом) и још тежим историјским околностима по руску, Цариградску и Јеладску Цркву (ово треба озбиљно узети обзир, и учесници *Конгреса* су углавном тога били свесни), па се тешко могло и очекивати нешто темељније.[7] Зато и усвојене "одлуке" *Конгреса* (боље рећи *предлози*) о календару нису биле "саме од себе извшне", него су подлезале одлукама Синода-Сабора сваке Помесне Цркве. Одлука овог *Конгреса* је била: Пошто "нема никакве канонске препреке за исправку садашњег Црквеног календара", усваја се "исправка *Јулијанског календара*" за 13 дана (предлог са којим је делегација Јеладске Цркве од почетка наступила), с тим да Пасха, и покретни Празници пре и после Ускрса, остану по Старом календару, тј. по важећој одлуци Првог Васељенског Сабора, а да се време равнодневице=Пасхе одређује по времену Св. Града Јерусалима.[8]

После тога су Јеладска Црква у Грчкој држави (која је 18.1.1923.г., увела као државни Нови календар), под Митрополитом/Архиепископом Хризостомом (Пападопулос: фебруара 1923 - октобар 1938), заједно са Цариградском Патријаршијом и Кипарском Архиепископијом, прешле на Нови календар почев од 10/23. марта 1924.г., тачније речено на "исправљени Јулијански", јер су задржале исто празновање Ускрса како је одредио Први Васељенски Сабор (а оно се израчунава по старом Јулијанском календару). Тада је, исте 1924.Г., дошло до реакције једног дела клирика и бројних лаика, који нису прихватили ову промену и остали су при Старом календару. Не прихватајући Нови календар, али ни оне који су га прихватили, тј. *Новокалендарце*, како су их назвали - један број свештеника, монаха и лаика, предвођени неколицином "зилота" из Свете Горе, оснују најпре "Удружење Православних", тј. *Старокалендараца*, које затим преименују у "Грчка верска заједница **ГОХ**" (Γνησιοι 'Ορθόδοξοι Χριστιανοί = *Истинити Православни Хришћани*).

Важну улогу је у почетку одиграо румунски монах "зилот" са Свете Горе, Арсеније Cottea.[9] Ту је био и други светогорски, врло конзервативни калуђер-"зилот" Матеј Карпатакис, који је напустио свој манастир Симонопетру и изашао у свет, и већ 1927.Г. основао старокалендарски манастир у Кератеи, на југу Атике (који ће се касније, по признању умеренијих *Старокалендараца*, показати фаталан за цео покрет ГОХ). Уз њих се јавља и још неколико светогорских "зилота", који излазе из својих манастира и пропагирају отцепљење, тј. раскол од Јеладске Цркве.[10] За разлику од тих "зилота", сви Светогорски манастири и скитови (са тада 5-6.000 монаха), међу њима и српски манастир Хиландар, нису прихватили Нови календар, али су остали у литургијском општењу и црквеној заједници како са својом

матицом - Цариградском Патријаршијом тако и са Јеладском и осталим Православним Црквама које су прихватиле Нови календар.[11]

Од 1924-1935. г. они који нису прихватили Нови календар, али нису остали у заједници са Црквом, назвавши себе, као што екосмо, Г.О.Х., предвођени су били само монасима, свештено-монасима и извесним бројем свештеника, пошто тада ниједан Епископ није пристао на цепање Цркве и стварање раскола. Нешто касније, 30. септембра 1931.г., предводници ГОХ из целе Грчке (а било их је тада 245 мањих група) поднели су свој *меморандум* Сабору Јерархије Грчке Цркве, на који је Сабор одговорио образовањем једне комисије за питање календара и, по жељи и Цариградске Патријаршије, било је тада решено да се то питање стави на дневни ред Свеправославног Просинода.[12] Управни Савет ГОХ је 14/27. октобра 1931.г. упутио поверљиво писмено обећање Митрополиту/Архиепископу Атинском Хризостому да ће на Литургијама "*наше Свештене Општине помињаши Блажењејшег Митрополита* Атинског и остале Епископе", као и да ће признати одлуке Сабора, осим календара, тј. желе да остану са Старим календаром у употреби (што ће им касније више пута предлагати и сама Грчка Црква), кад се то обзнанило, нови зилотски чланови Управног Савета (међу којима је био и јеромонах Матеј Карпатакис и јеромонах Акакије Папас) опозвали су тај акт 1. августа 1934.г.,[13] чему је свакако до. принело и извесно гођење које је полиција предузимала против ГОХ током 1932.Г. Зилотско руководство је 6. августа 1934.Г. сасвим одбацило званичну Цркву, па и државну Скупштину, тражило одвајање Цркве од државе, и започело да, уз Нови календар, истиче и разлог за отцепљење *Екуменизам* (о овоме при крају овог текста).

Тражећи да добију Епископе, вође ГОХ се обраћају писмом (10.10.1934) Руској Заграничној Цркви у Србији, тј. Митрополиту Кијевском Антонију у Сремске Карловце, али одговор нису добили.[14] Ускоро су, међутим, неочекивано по њих, добили Епископе из Грчке Јерархије. Наиме, двојица Митрополита у Грчкој:[15] Димитријадски Герман и Хризостом са Закинтоса, и трећи уз њих бивши Флорински Митрополит Хризостом (Кавуридис),[16] одметну се од црквеног јединства и ставе се на челу ГОХ.[17] После заједничке Литургије (14/27. маја 1935) они у своме писменом обраћању присталицама ГОХ и Јеладском Синоду изјаве да прекидају све црквене односе са званичним, канонским Синодом, те формирају свој посебни трочлани Синод, а затим (31. маја 1935) издају свој *проглас* (Διαφάρτυρα κατ Δηλώσις) у којем кажу: да су (1924.г.) били "саобразили се одлуци већине Јерархије и зато су применили Нови календар у својим Епархијама... да би избегли последице црквене шизме", надајући се да ће Јерархија повратити Стари календар, али сада од тог става одустају. Интересантно је да они у своме *прогласу* признају да је једностраном променом календара Јеладска Јерархија ипак "оставила Пасхални Канон неповређен и Пасху празнује по старом", али додају да је "дошло до измена V *Хеоршологиону* са којим је повезан Пасхални Канон".[18]

Димитријадски и Закинтски су упутили *Енциклике* својим парохијама у својим Епархијама да се и оне врате на Стари календар, али одзива није било; њихова паства није хтела у раскол. Првих дана јуна 1935.г. ова тројица (пре но што су били рашчињени од Грчког Синода) рукоположе 4 нова Епископа: Матеја (Карпатакис) за Врестенског (титуларни), Германа (Варикопулос) за Кикладског, Христофора (Халис) за Мегаридског и Поликарпа (Лиосис) за Дианлијског (титуларни), те тако створе свој седмочлани Синод. Дошло је до реакције и Цркве[19] и државе, до суда и рашчињења, па и до сукоба и затварања, али и до колебања неких Епископа, тако да убрзо Хризостом Закинтски и двојица новорукоположених: Мегаридски Христофор и Диавлијски Поликарп, напусте ГОХ, замоле опроштај и буду примљени назад у заједницу Јеладске Цркве.

Чак је и Димитријадски Герман тражио од Министарства (2.12.1935) да се врати на своју Епархију, али, кад не буде услишен, тада, да би даље опстао, бива принуђен да саблажњеним због тога "зилотима" клирицима ГОХ, поднесе писмено *објашњење* (12.1.1936) за то: како је "само тражио правду, а не подносио покајање" (ΘΝΕ, 1,821). Следећег дана (13.1.1936) морао је пред "зилотима" исто да уради и бивши Флорински Хризостом (Кавуридис), зато што је у међувремену посетио Источне Патријархе да тамо покуша да се васпостави јединство Цркве у Грчкој (*Агонија*, стр. 172-3). Хризостом је такође морао да даје опширно објашњење "зилотима": зашто је пуних 12 година био присталица Новог календара и зашто је раније, у једном свом тексту 1929.г., говорио да "календар нема везе са вером и моралом". У свом писменом оправдању[20] он признаје да је био у заблуди (*επλανηθην*), али да и сада сматра да о календару треба да одлучи Свеправославни Сабор, и како он одлучи прихватиће одлуку "као канонску и важећу" (*ως κανονικης και εγκυρου*), а затим додаје: читајући неке радове о Јулијанском календару, који је папа хтео да наметне Православнима, "схватио сам своју заблуду, и не само да сам плуноу на њу, него и имам смелост и Архиепископску слободу да исту заблуду (*την πλανην μου*), по цену сваке жртве, осудим као неправославну и расколничку". Овај Епископ је ускоро морао да опет "зилотима" даје објашњење шта је подразумевао кад је у својим беседама говорио да је званична Грчка Црква **"потенцијално расколничка, али не и на делу"** (*ειναι μεν δυναμει σχισματικη, ουχι ομως εν ενεργεια*), пошто за ово друго (да је *на делу расколничка*) треба да за такву прогласи је Свеправославни Сабор.

Ово је код "зилота", које су предводили Врестенски Матеј и Кикладски Герман, ојачало сумње, зато што су они у свом екстремном зилотизму већ "одлучили" да је Новокалендарска Црква изгубила благодат у Светим Тајнама! Дакле: да је "безблагодатна Црква"! Њих није разуверила ни нова изјава (9. јула 1936) Димитријадског Германа и бившег Флоринског Хризостома: да они нису прихватили понуду двојице Епископа, посланих од Архиеписко-Атинског Хризостома: да се присаједине Цркви, него су остали верни својим изјавама од јуна

1935, док за деловање благодати у Светим Тајнама они сада изјављују, помало заобилазно (без имено-) да благодат делује "кроз оне црквене литурге=свештенике који држе Веру и Предање и не чине никакву новотарију, а не делује код оних који су се удаљили од светих Предања" (*Агонија*, 199). Сва ова објашњења нису помогла, нити "зилоте" уверила, па су Врестенски Матеј и Кикладски Герман средином 1937.г. одбацили прву двојицу (који су их рукоположили), под изговором да су претходно били објавили свим верницима ГОХ-а да је. Јеладска Црква, због промене календара, "постала шизматичка", те да су шизматички свештеници изгубили благодат Светога Духа", а затим су "почели да прихватају Свете Тајне свршаване од Новокалендараца и да признају да они имају божанску благодат"! Екстремни, дакле, "зилоти" су преовладали у дотад наизглед простом канонском расколу ГОХ, и кренули у догматски раскол, тј. у јеретичке тврдње: да Црква са променом календара "губи благодат"! (У овоме су постали слични руским "Старообредницима", који су, због "исправке књига" сматрали да је Руска Црква "изгубила благодат").

Преовладао је, нажалост, инквизиторски дух "стражарења" над савестима Епископа и папистичка опсесија контроле "правоверја". Тако је створен нови раскол међу расколницима ГОХ, тзв. "*Старокалендарцима*" (кажемо такозваних, јер они више нису истицали само питање "календара", него су потегли и питање самог бића Цркве). Овај ће се неизбежни процес цепања и стварања нових раскола даље настављати и умножавати, како ће се даље видети. Данас ГОХ их има преко десет фракција, и притом се међусобно анатемишу, а недавно су створена још два нова раскола (управо међу екстремистима). Нажалост, ни тада (1935) ни касније, *Старокалендарци* нису прихватили предлог Јеладског Синода да пристану да им свештеници служе по Старом календару, а да на Литургијама помињу локалне канонске Епископе. Ово само показује расколнички менталитет тих "зилота", којима је важнији календар него канонско јединство и општење са Црквом. Порекавши Цркву из које су настали, они су уствари порекли сопствено Црквено биће. Презир, у име тобоже "ревности за догмате и предања" (како "зилоти" *Старокалендарци* говоре, па однедавно и српске присталице секте), свештеног, Богоустановљеног, *Духоблагодашног* поретка у Цркви резултирало је презиром према самој Цркви као *Сабору* и *Заједници - κοινωνία* (2Кор 13,13), - па је сваки зилот постао критеријум за себе.[\[21\]](#)

Пре но што наставимо ово болно и тужно, али и трагикомично излагање даље судбине раскола *Старокалендараца*, да изнесемо једно запажање. Видећи ово и овакво понашање, право безумље "зилота", али очигледно и незрелост бившег Флоринског Хризостома (Кавуридис), Митрополит Димитријадски Герман дигне руке од свега, поврати се покајнички Јеладској Цркви, те му буде враћено Епископство, тако да, кад је ускоро преминуо, опеван је у Саборном Митрополијском храму у Атини од канонске Јерархије. Епископ пак бивши

Флорински Хризостом остао је и сам, и самоме себи нејасан и недоречен. Увек се потписивао као "бивши Флорински", дакле Епископ без Епархије, што је први знак његовог личног схватања сопственог неканонског статуса и садржаја. Јер сходно Светоканонском Предању Цркве, Епископ без Епархије је титула без садржаја. То што је уз "бивши Флорински" затим себи додавао звање "Председник Св. Синода ГОХ", само показује да себе није сматрао стварним Епархијским Епископом, са назначеним местом-градом и народом-паством, како то траже Св. Канони. Његова нестабилност и превртљивост видеће се и из даљег излагања нових раскола и расцепа у секти ГОХ.

1. Раскол Матејеваца и њихова даља цепања

Под *Матејевцима* се подразумевају најпре она двојица који су се 1937.г. отцепили од својих двојице старијих Епископа, који су их рукоположили, тј. Матеј Врестенски (Карпатакис), који је све време бораво у свом манастиру у Кератеји, и Кикладски Герман. Они су током 1938, пошто су претходно искључили и анатемисали бившег Флоринског Хризостома и све који га следују, као и све Новокалендарце, покушали да изаберу и рукоположе ниве Епископе, али се никако нису могли сложити (Кикладски је хтео Светогорце, а Матеј своје присталице из Кератеје), те нису ни бирали нове. Бивши Флорински је покушао да са њима разговара (28.1.1942), али су му они поставили 4 услова да би се поново сјединили: 1) да призна да је Јеладска Црква шизматичка; 2) да су њене Свете Тајне неважеће, безблагодатне; 3) да новокалендарско Свето Миро нема освећујућу благодат, и 4) да децу Новокалендараца кад прелазе у ГОХ треба поново миропомазати. Али, ускоро се и Кикладски Герман одвојио се од Матеја (називајући *Матејевце*: "идолопоклоници, јеретици, богохулни и безбожни"),^[22] тако да ће сваки од њих тројице бити фракција за себе. Овај нови раскол обзнанио је Врестенски Матеј својом *Енцикликом* 12. октобра 1943. године.

Матејевци су, дакле, били од почетка екстремисти, јер је сам њихов вођа Матеј био човек расколничког и секташког менаталитета. Са њиме на челу они су учинили низ канонских, чак и догматских, престопа. Матеј је још 12. октобра 1943.г. својом *Енцикликом* прекинуо односе са својим дотад сарадником Германом Кикладским, зато што је овај био компромисан према Новокалендарцима, а и због неких безначајних ситница, које су, као и код већине њихових међусобних сукоба и раскола, биле махом питања личне нетрпељивости и мржње, сопственог престижа и богаћења. Пошто је тако Матеј остао сам, а био већ оболео,^[23] почео је 1948.г. сам да рукополаже Епископе (Спиридона Тримитунског и још тројицу), што је изричито противно Канонима Св. Апостола, Васељенских Сабора и Отаца (канон 1,4, и VII,3, и канон 1. Св. Апостола, итд.).^[24] Али, зар је секташима стало до Св. Канона, кад су они "сами себи канон": "*сами себе хвале, сами себе собом мере, и се*

собом пореде, као неразумни", како вели Апостол Павле (2Кор.10,12). Они су заиста као протестантски секташи, који се цитатима недужног Светог Писма поделише до данас на 365 секти! За то наравно, није криво Свето Писмо Божије и Црквено, као ни код "*Старокалендараца*" Свети Канони Цркве Божије. Несрећни зилот Матеј већ је тада био проглашен од његових секташа за "јединог Епископа читаве Цркве", коме је "Господ Бог у руке поверио Ковчег целокупног непоколебљивог Православља"!

Матејева секта је даље "производила" Епископе у манастиру Кератеји (1957.Г. су имали Синод од 10, а 1958. Синод од 13 Епископа, под председништвом Агатангела Тиноског, док је 1962.г. Синод сишао на 9 Епископа).[25] Надаље су се обраћали Православним Црквама за признање "каноничности" својих Епископа, али се ниједна није одазвала, до 1971.г., када је, изненада, Синод Руске Заграничне Цркве (који је тек 2 године пре тога, 1969.Г., био признао неканонске хиротоније Акакија и његове групе, тј. наследника фракције бившег Флоринског Хризостома, због чега су *Матејевци* ове нападали пуних претходних 10 година и називали их свакојаким именима: "Старокалендарски протестанти", "издајници, латиномислећи, какодокси" /=злославни=неправославнима/, итд.),[26] на обраћање и молбу *Матејеваца*, пристао да над послатим од *Матејеваца* двојици Епископа (Калистом Коринтским и Епифанијем Китијским) изврши *хиротесију*, тј. само формално *полагање руку*, како су тврдили *Матејевци*, а према изјави Епископа Лавра Сиракуског (из Руског манастира Св. Тројице у Џорданвилу, САД), ТО је уствари била изнова *хиротонија* - да би они тако били озакоњени као Епископи![27]

Руски Синод им је као услов поставио да: кад се двојица новохиротонисаних Епископа врате из САД, одмах изврше *хиротесију* над свим осталим њиховим Епископима и клирицима од њих до тада неканонски рукоположеним. И такође: да се обавезно сједине са од Руског Синода већ признатим Епископима *Флоринијанаца*. *Матејевци* су то као радосну вест објавили у својој штампи[28] тј. то "озакоњених хиротонија (чиме су индиректно признали да од 1948.г. нису имали праве Епископе, и такође: да су преко руске Цркве и они признали да *опште* са Новокалендарцима и са *Флоринијанцима*, које Матејевци сматрају *шизматичима*), али нису пристали да се помире и сједине са *Флоринијанцима*.[29] Напротив, убрзо су почели да оптужују Русе за признавање и општење у Св. Тајнама са Новокалендарцима и др. Кад их је Руски Синод због тога опоменуо, они су 1976.Г. прекинули општење и са њима, на шта су Руси одговорили да је она хиротесија из 1971.Г. неважећа. *Матејевци* су се на то само подсмехнули и одговорили: да они нису "ни тражили, нити прихватили" хиротесију, јер им она "ништа није додала, ни одузела", те да је "поступак Руса 1971.г. антиправославни чин", итд. итсл.

Матејевци су 1973. г. "произвели" још 7 нових Епископа, под председништвом Епископа Андреја (Патраски). Међутим, од Андреја се маја 1995.Г. отцепи 5 Епископа на челу са Месинијским Григоријем и они створе свој нови Синод, који рашчини и анатемише Андрејевце и њихове присталице, а и ови за узврат рашчине и анатемишу њих. А разлог је био трагикомичан: спор око икона ренесансне

уметности, које су *Андрејевци* одбацивали, нарочито "икону Свете Тројице" (сликану: као Старац=Отац, десно од њега Младић=Син, и Голуб=Дух Свети изнад њих или међу њима), а признавали само старију икону Свете Тројице као Три Анђела, тј. *Гостопримство Аврамово*. Једни друге називају "иконоборцима"^[30] и разним другим погрдним и скарадним називима, и наравно - једни друге "анатемишу", јер они без "анатема" не могу да живе и да опстају!

Није вредно даље бавити се *Машејевцима* у овом кратком тексту о секти и сектама тзв. "*Старокалендараца*", јер ту више нема краја ни конца! То је, уосталом, судбина, кад-тад, сваког раскода и одвајање од благодатне заједнице Цркве Христове. Да додамо још и ово запажање: и *Матејевци* и *Флоринијанци* називају себе "Εκκλησία Γ.Ο.Χ.", тј. "*Црква Исихијских Православних Хришћана*" а у међувремену једни друге анатемишу! Која је онда од тих двеју фракција (и у свакој од њих низ под-фракција, како ћемо даље видети) права "*Истинита Црква*"?^[31] Већ само то што себи дају неки други назив од уобичајеног кроз векове, и сасвим јасног и одређеног назива Саборнокатоличанске Цркве Православне и Православних Хришћана, показује да су - *секта* (јер тако су себе преименовале и друге секте и расколи, а поготову јереси, кроз векове, нашта су већ Свети Оци указивали, напр. монофизити *Јаковити*).

Ове смо фракције *Машејеваца* описивали овде још и зато што је неки несрећни Србин из Белог Манастира, по имену Доситеј (био у Светој Гори са српским "зилотима": Акакијем из Новог Сада /=Немања Станковић, сада расколник *Флоринијанац* на Фрушкој Гори - о коме в. више касније/, и Томом и Данилом); иако је био у Св. Хиландару као послушник, напустио је Хиландар и отишао код *Флоринијанаца* на Пелопонез, где буде поново крштен и замонашен као монах Серафим; затим је од ових прешао *Матејевцима* и од њих буде поново миропомазан, јер ови не признају благодат *Флоринијанцима*. Поред њега, има и неки Србин монах Харалампије (стар 45-50 година) који је био код *Матејевца* Андреја, а сада лута по Србији као "зилот" и говори свашта против Српске Цркве (био је на ТВ "Палма" у Јагодини), али нема присталица; кажу да није толико агресиван прозелитиста, као што су то Данило и Тома, Срби "зилоти" из Есфигмена и са Каруље, који руже Српску Цркву и све што је српско (о њима в. мало касније).

2. Раскол Флоринијанаца и њихове даље поделе

Видели смо да је раскол до тада јединствене групе ГОХ настао 1937. године - и то је био почетак свих даљих цепања и раскола међу *Старокалендарцима*, који процес до данас није престао, и то унутар обеју групација (у којима је, нажалост у обема, преовладао екстремни "зилотизам" *Матејеваца*, уз само неке нијансе). Видели смо и то да је бивши Флорински Хризостом (Кавуридис) покушао да са *Матејевцима* разговара ради измирења (28.1.1942), али је то било безуспешно, услед постављена 4 екстремна услова од супер-зилота Матеја. Хризостом је својом *Енцикликом* (од 1.

јуна 1944) одговорио *Матејевцима*: да је он 1935.г. зато и стао на челу ГОХ-а да би "повратио отачки *Хеоршологион* (=циклус Празника) у Цркви", као и "да задржи покрет ГОХ у канонским оквирима", који је покрет, "због недостатка пастирског надзора и руководства, почео скретати у крајност, на штету ауторитета Цркве и угледа Јерархије".

Једна од тих крајности било је и непризнавање Св. Тајни Новокалендарцима и њихово поновно миропомазање када прилазе покрету ГОХ-а. Хризостом је тај њихов став назвао екстремизмом и "*парасинагогом*" (=незаконишом скуаином). Сам је тада признавао све Свете Тајне Новокалендарцима, и поновио свој став о Јеладској Цркви као "потенцијално, а не на делу шизматичкој". Јер, да би се њој порекла благодат, говорио је он, потребна је осуда од стране једног Васељенског Сабора, и зато је тражио да новокалендарска Јерархија буде оптужена за своје новачење пред Свеправославним или Великим Сабором, који је једини надлежан да им суди, док то право немају ГОХ. Јер, закључује он, "једна Црква губи свој ауторитет и освећујућу благодат и дејство у Св. Тајнама тек када је цела Црква (Православна) прогласи за неправославну, јеретичку и шизматичку".

Његов апел другим Православним Црквама, које су задржале стари календар, није донео резултате, јер ниједна Црква са Старим календаром није прекидала оштећење и зајединцу са новокалендарским Православним Црквама. Да је он то тада схватио као што је Црква кроз своју живу историју и Свештено Предање схватала, закључио би да све Православне Цркве не сматрају промену календара за догматско питање, те према томе нема ни разлога за раскол због тога. Морао је, бар што се њега тиче, да раскол заустави, поготову кад му је предлагано (као и касније више пута свима следбеницима ГОХ), да приступе црквеном јединству и општењу задржавајући Стари календар (као што напр. у Чешкој. Словачкој Православној Цркви има парохиија и са Старим и са Новим календаром, али нема међу њима раскола).

Јуна 1945.г. "покајници" Епископи Мегаридски Христофор и Диавлијски Поликарп, изгубивши стрпљење чекајући да у Јеладској Цркви добију Епархије, поново су пришли *Флоринијанцима*, следбеницима "бившег Флоринског" Хризостома. Они су успели донекле да реорганизују ову фракцију ГОХ, далеко бројнију од *Матејеваца*, са којима нови покушаји сједињења (децембра 1947. и јуна 1948) нису успели, јер је загушујућа атмосфера око манастира у Кератеји била неиздржива за било какав договор и сарадњу.^[32] Као што рекосмо, тада је Врестенски Матеј (Карпатакис), оставши сам и већ оболео, почео сам да рукополаже Епископе! Ово је изазвало нове буре и раздоре међу ГОХ. Бивши Флорински Хризостом подлегао је, нажалост, утицајима истог екстремизма. Јер, иако је осудио Матејева безакоња и јавно га се у штампи одрекао у име покрета ГОХ, и у свом допису грчком Министарству Просвете изјавио да "никакву одговорност не сноси за незаконите хиротоније", и да сматра Матејеву фракцију за "злоћудну израслину старокалендарства" (κακοηθη αλοφισιν του παλαιομερολογιτισμου), он је ипак, чим је Матеј умро (14.5.1950), да би боље и успешније привукао међу своје присталице бројне "зилоте" *Матејевце* (такому је

пришао и Кикладски Герман, који је међутим ускоро умро, 24.3.1950)[33] -учинио нови заокрет ка екстремном "зилотизму" Матејеваца, намером да их придобије што више на број.[34]

Хризостом Кавуридис је 26/9. маја 1950.г. издао супротну својим досадашњим схватањима *Енциклику* (позната под бројем 13), у којој сада заступа управо ставове Матејеваца: "Тајне свршаване од Новокалендараца, пошто су они шизматици, лишене су освећуће благодати", те Новокалендарци који прелазе у ГОХ морају бити миорпомазани! (*Αἰонија*, 237; Θ.Н.Ε., 1,823). Овим је порекао своје раније ставове о само "потенцијалном расколу" Јеладске Цркве, поогласивши је за "*шизматичку*" и сматрајући њене Свете Тајне неважеће (*ακυρα та μυστηρια*). Такође је у тој *Окружници*, понижујуће за себе, рекао: "Опозивам и одбацујем све што сам од 1937. године до данас написао или рекао, у проповедима, појашњењима чланцима у штампима, и енцикликама, а што је несагласно и противно начелима Православне Источне Цркве Христове и наше свете борбе коју водимо за Православље" (*Αγонија*, 238).

Ово је, из разумљивих разлога, поштрило односе са званичном Црквом,[35] а и државна власт је изгубила стрпљење, нарочито због скандала у и око манастира у Кератеји. Грчка држава је пре-дузела извесно гоњење (можда и уз прећутну сагласност новог Архиепископа Спиридона), 1951.Г., па су Мегаридски Христофор (преименован у међувремену у Христијанопољског), и Диавлијски Поликарп рашчињени од Грчког Синода, послани од државе у затвор у неке удаљене манастире, док је бивши Флорински Хризостом (Кавуридис) једно време држан у Сиротилишту Вуљагмени крај Атине, да би се тако можда лакше приволео на измирење са Црквом и прекид раскола, но како он није пристао, буде и он послан на заточење у манастир Ипсилу на острву Лезвосу (где проведе од 1. фебруара 1951. до 16. јула 1952).

Ово гоњење, јасно, није донело решење, него је само још више распалило "зилоте". Против гоњења је јавно иступио Александријски Патријарх Христофор, тражећи од Грчког Синода да стално заседа и нађе решење проблема *Старокалендараца*, а од државе -Да се она "не меша у црквена питања". Гоњење је заиста убрзо и престало, али од њега расколници *Старокалендарци* праве до данас "велики капитал", заборављајући да није свако страдање Христоподобно и спасоносно, а поготову кад се и у страдању остаје *У Расколу* са Црквом Распетог за све људе Христа, тако да је с правом рекао истински Свештенострадалник Христов Кипријан Картагенски (†257.г.) да: "*Ни крв мучеништва не може сираши грех џепања Цркве!*"

Бивши Флорински Хризостом није примењивао то што је у својој *Енциклици* написао (тј. да не признаје Св. Тајне Новокалендарцима, него их је фактички признавао као благодатне) и чак је Новокалендарску Цркву Јеладе сматрао за закониту "признату Аутокефалну Јелинску Цркву" (*ανεγνώρισμενην Αυτοκεφαλον Έλληνικην Έκκλησιαν*), а своју групу ГОХ је назвао "религиозна заједница Старокалендараца" (дакле не "једина истинита Црква Христова", како његови следбеници и друге њима сличне групације у Грчкој називају себе), па је вероватно

зато и одлучио да не хиротонише нове Епископе, али то није спасло тај секташки покрет од нових раздора и неканонских самовоља и безакоња.

Због мешања политичких странака у питање ГОХ, у јесен 1952.г., које су их хтели искористити у предизборној кампањи,[36] бивши Флорински Хризостом и двојица других Епископа, Христофор Христијанопољски и Диавлијски Поликарп, поднели су 6.11.1952.г. заједнички *оставку* на даље вођство ГОХ, издавши притом *Саопштење*, у коме кажу: "Одлучили смо и ставили се на чело Старокалендараца не да проширимо провалију црквене поделе, него да је премостимо, суздржавајући, с једне стране, Старокалендарце унутар оквира каноничности и Црквеног поректа и законитости, што на несрећу нисмо успели, не добивши од стране надлежних одговарајуће разумевање и, с друге стране, дајући повод Јерархији Цркве Јеладске да преиспита календарску реформу ради мира у Цркви... Подневши (сада) оставку, сачували смо за нас Архијерејско достојанство и веру у православној идеологији нашој, у којој ћемо остати као индивидуе и без икакве одговорности за трећа лица, до коначног и канонског решења Календарског питања" (*Агонија*, 371-372).

Но Хризостом опет није остао доследан, него је, после обећања руководства ГОХ да ће престати са политичким раздорима, Хризостом на њихову молбу повукао своју оставку (27.11.1952), рекавши да то чини "да би допринео успешном решењу овог питања Старокалендараца у оквиру Светих Канона и одлука Свеправославних Сабора" (*исто*, 377). Ово његово колебање: час се повлачи "да би помогао", час се враћа "да би помогао", поколебало је и његове сараднике Христофора Христијанопољског и Диавлијског Поликарпа, који зато напусте ГОХ и приђу званичној Цркви, где су примљени као викарни Епископи Атинског Архиепископа: Христофор са титулом Кариупољски (9.3.1953), а Поликарп са титулом Старупољски (12.3.1953). Ово је нанело велики ударац Старокалендарцима ГОХ и најавило њихово даље распадање.

Вођа веће фракције ГОХ, Хризостом Кавуридис, умро је 7/ 20. септембра 1955.Г. у својих 85 година, и његова група је тако остала без Епископа.[37] ГОХ је руководила само група клирика-свештеника, коју је предводио јеромонах Акакије (Папас), игуман старо-календарског манастира Св. Николе у Пеанији крај Атине. *Матејевци* из Кератеје, којима је тада командовао екстремни "прото-јереј-протосингел" Евангелос Томпрос, нудили су *Флоријанцима* своје Епископе (рукоположене ван свих канонских норми од самог Матеја), што су ови одбили, али је то изазвало прави међусобни рат, речима и писанијама, где су једни друге осуђивали, проклињали, анатемисали.

Флоринијанци су тако били без Епископа све до 1960. године, и нису тада схватили да је то био знак остављености од Бога! Чинећи свакојаке покушаје да добију Епископа, најзад су 1960.г. успели некако тајно да њихов архимандрит Акакије Папас буде у Америци хиротонисан (6. или 9.12.1960) за Епископа (са титулом Талантијски) од свега 2 Епископа Руске Заграничне Цркве, и то без знања и одобрења Синода те Цркве.[38] Ти Епископи су били Чикашки и Детроитски Серафим (Иванов), Рус, и под истим Синодом Детроитски Теофило (Јонеску),

Румун (који се 1958.г. био одвојио од Румунске Цркве и пришао РЗЦ), чија је парохија и црква у Детроиту, у којој су хиротонисали Акакија, била новокалендарска (јер Румуни су одавно били примили Нови календар), и сам Теофило је служио по Новом календару, како је то признао Серафим Чикашки самом новорукоположеном Епископу ГОХ Акакију.[39]

Ова хиротонија је била вишеструко антиканонска, а потом се и још више искомпликовала. Антиканонско је, уз остало, било и то што је, по претходном међусобном договору, забрањено Акакију и ГОХ да за 7 година објављује ко и када је извршио хиротонију! Када се то ипак прочуло и почело постављати питање, тада је саучесник у неканонској хиротонији Румун Теофило Детроитски (који се у међувремену 10.3.1972.г. вратио у Румунску Цркву) изричито порекао своје учешће у поменутој хиротонији! За саме *Старокалендарце* ГОХ у Грчкој то рукоположење је био проблем, јер је Руска Загранична Црква, као што је већ поменуто, имала неке парохије које су служиле по Новом календару и општила је са новокалендарским Црквама (осим са Московском Патријаршијом, али не због питања календара, него због комунизма), па и са Цариградском Патријаршијом, на челу које је тада био Патријарх Атинагора, оптуживан од ГОХ за "јерес екуменизма".[40] Сам новорукоположени Акакије (Папас) био је фанатични присталица крајњих ставова *Матејеваца*, иако са њима није сада општио, док раније јесте.[41]

Он је из законскоправних разлога у Грчкој, био принуђен да објави своју хиротонију већ после годину дана.[42] Тада су *Матејевци* свестрано напали и изругивали *Флоринијанце*, да би неку годину касније и сами прибегли истој Руској Заграничној Цркви да добију канонско признање својих Епископа, као што смо већ видели.

Године 1962. Акакије (пре но што је умро 1.12.1963) рукоположи 5 нових Епископа, међу њима и Авксентија (Παστρας), уз учешће Епископа Руске Заграничне Цркве Леонтија из Чилеа.[43] Али, и ова хиротонија је била без знања и одобрења Руског Синода у Америци, који је, међутим, тек касније, 1969.Г., под председништвом новог Митрополита РЗЦ Филарета (актом од 18/31.12.1969. и у посебном писму Авксентију Пастрас-у), признао важност тих хиротонија (и оне 1960. и ове 1962), када је у Атини на челу ове групе ГОХ као Архиепископ већ био Авксентије (Παστρας).[44] Овај Авксентије са Григоријем Саламинском посетио је 20. јула- 20. августа 1971. г. Америку и Митрополита Филарета РЗЦ, а током 20-26. августа *Флоринијанце* је посетио Епископ Лавр, секретар Синода РЗЦ, и саслуживао са Авксентијем. Пред одлазак у Америку, Авксентије је са Григоријем Саламинским, уз сагласност и Петра Асторијског (пошто је Акакије Диавлијски био из дисциплинских разлога удаљен из Синода), рукоположио 4 нова Епископа, међу којима и Солунског Хризостома (Χρυσοςτης - 8. јула 1971), али је јавно представљање тих новохиротонисаних Епископа обављено тек по повратку Авксентијевом из Америке (25.8.1971).[45]

Изгледало је да је тако, уз подршку Филаретовог Синода Руске Заграничне Цркве, створено јединство и слога макар у групи *Флоринијанаца* под Авксентијем. Међутим, то се јединство убрзо показало као натегнуто и лажно, јер већ 1974.Г. један њихов лист ГОХ напада оне који оставише "нашу свету борбу" (како сви *Старо календарци* називају своје отцепљење од Цркве) и "посветише се мамону (=богатству) и личним интересима", те надаље лист изражава наду да ће "ту прљаву сарадњу лажи, лицемерја и преваре побожни народ, који се држи ове свештене борбе, разбити, јер је доста изигравања".[46] Исте 1974.Г. Авксентијев Синод је издао *Енциклику* бр. 1191 којом не признаје Свете Тајне новокалендарске Цркве, чиме се опет поистоветио са ставовима екстремних *Матејеваца*. Ову *Енциклику* нису хтели да потпишу Петар Асторијски и Акакије Диавлијски, а и Митрополит Филарет из РЗЦ је 1975.Г. осуди и зато прекине општење са Авксентијевцима (осим са Петром Асторијским, надлежним за ГОХ у Њујорку).

Треба истаћи да Руска Загранична Црква, ни тада нити икада касније, није прекидала канонско, благодатно општење са Јерусалимском и Српском Патријаршијом, али ни са новокалендарским Православним Црквама (више су оне избегавале општење са РЗЦ, због захтева од стране Московске Патријаршије). Грешка је, међутим, руководства Руске З. Цркве била што се уопште у то мешала, што јој се касније и осветило.[47]

Данас је Богу хвала, ова Руска Црква, под председништвом Митрополита Лава (после добровољног повлачења Митрополита Виталија, који се затим, као неурачунљив, одметнуо у раскол), на путу пуног канонског сједињења са Московском Патријаршијом,[48] као што ће се ускоро показати, а што ће за *Старокалендарске* секте бити удар по црквеној свести и савести, ако је још имају.

(Ово ће бити удар и српским "зилотима" Акакијеве дружине, који су, преваром и обманама, недавно отели од Цркве неколико незнамених сестара из манастира Стјеника код Чачка, и написали им, у њихово име, "изјаву", у којој, као један од разлога иступања из СПЦркве, наводе: "*пуно евхаристијско општење /СПЦ/ са отпадницима од Светог Православља: Сергијанцима -Московска Патријаршија*"). Не постоје никакви "отпадници Сергијанци" у Русији, него Великомученичка Руска Црква, која је дала око два милиона Св. Новомученика од комунизма, са којом опште у заједници вере и благодати све Православне Цркве у свету, па ће јој ?е ускоро присајединити и Руска З. Црква. Такође постоји и Мученичка Српска Црква, која је исто дала, и даље даје, преко милион Св. Новомученика, и са њом такође опште све Православне Цркве у Васељени, као и Руска З. Црква, а од које отпадоше само секташи тзв. "*Сшарокалендарци*" који на тај начин отпадоше и од читавог Васељенског Православља).

Флоринијанци, међутим, нису остали јединствени, него се ускоро појавило **неколико расцепа-раскола** у њиховим редовима (око 7 "званичних" и још неколико незваничних фракција). Исте 1975. г. уз двојицу Епископа који нису

потписали поменути *Енциклику*, придруже се и Гаврило Кикладски и Хризостом (Κλυδης) Солунски.[49] Године 1979. Епископ Коринтски Калист отцепи се од *Матејеваца* и приђе Авксентију (због чега из Кератеје нападну и њега и Авксентија), али се убрзо одатле отцепи заједно са Антонијем Мегаридским и прекину општење са Авксентијем и његовим Синодом под изговором да су ови рукополагали недостојне клирике и примали у своје редове рашчињене за моралне преступе свештенике из Јеладске Цркве. Они су износили многе ружне оптужбе на рачун "Цркве ГОХ", за коју су говорили да су је од "мученичке Цркве" сада срозали на ниво "содомије" и "сметлишта", отпада и ђубришта.[50] Ови су Епископи тражили "чишћење Цркве ГОХ"; наводили су и "питања вере", као и питање непризнавања *свешо. сши* Св. Нектарију Егинском од стране неких ГОХ.[51]

Калист и Антоније, отцепивши се од Авксентијеве групе (фебруар 1979), одмах су рукоположили 8 нових Епископа (међу којима и Кипријана Куцумбис-а) и сачинили свој десеточлани Синод, а осудили Синод Авксентија-Геронтија. Авксентијевци за узврат одмах рашчине све њих, а сами рукоположе 9 нових Епископа. Тако се одједном добило 17 нових Епископа! Сваки нормалан православни хришћанин би се одмах запитао: Чему одједном толики Епископи? Где је ту паства - народ Божији? Где су, по Св. Канонима, стварне Епископије у одређеном граду и области, са својим народом и парохијама? Где су ту Свети Канони, у које се сви "*Старокалендарци*" одреда куну? Нажалост, и до данас је тако у свим сектама "*Старокалендараца*": чим се неки Епископ или група Епископа одели од других, одмах навале на рукополагање нових Епископа, као да је та инфлација Епископа (који су често и без свештенства и пастве, или са врло малим бројем како-тако сакупљених или придобијених присталица) мерило "истинитости" и "каноничности" њихове фракције? Ове Епископе "регртују" често и од рашчињених недостојних клирика Јеладске Цркве, али већином из својих, стално осниваних нових старокалендарских "манастира" и "исихастирија" (злоупотреба овог освећеног имена из времена кад су *исихасши* били најлепше пустињско цвеће у врту Православне Цркве), који им служе више за пропаганду и спремање "кадрова" своје секте, него за истински монашки живот. Једини озбиљнији случај је прелазак светогорског манастира Есфигмена у редове Авксентиваца 1972. г. Овај суседни Светом Хиландару стари атонски манастир те године је прекинуо да спомиње Патријарха Цариградског Атинагору и отишао у раскол Авксентијеве групе ГОХ, плънувши тако на све остале Светогорске манастире.[52]

Сукоб ових двају фракција *Флоринијанаца* потрајао је око 6 година, за које време је било обостраних прелазака Епископа, тј. промена табора (као у неким политичким странкама), али је било и нових цепања.[53] Услед тога је 1984. г. од *Флоринијанаца* настало 6 фракција: ***Авксентијева, Геронтијева, Антонијева, Калистова, Хризостомова и Кипријанова.***

Јеладска Црква покушала је 1977. г. (поводом новог Црквеног Устава) да *Старокалендарцима* у Грчкој понуди једно заиста црквено-икономијско решење: да сви њихови храмови и манастири постану метоси Светој Синајској Архиепископији у манастиру Св. Екатерине на Синају, која се држи Старог календара, тако они остану са Старим календаром, али на тај начин коначно правилно канонски реше своје црквено питање.[54] Они то нису прихватили. Такође нису прихватили ни предлог да пристану само да спомињу на Литургијама Архиепископа Атинског канонске Јеладске Цркве, а да их опслужују по Старом календару свештеници званичне Цркве, јер је то, забога, за њих "неприхватљиво са канонске и црквене стране"! (С. Карамитос-Гавруљас, Агонија... Стр, 460). А прихватљиве су им различите "црквене и канонске" вратоломије и скандали подељености и расцепканости, као у сектама најниже црквене свести и окореле савести?!

Почетком следеће 1985.г. (1. јануара) дође до спајања фракција Авксентијеве, Геронтијеве и Антонијеве, мада у међувремену није било никаквог "чишћења", због којег је 1979.г. дошло до раскола. Али, већ идућег месеца дође опет до расцепа. Наиме, године 1984. Авксентије је био наредио својим Епископима Максиму Кефалонијском и Герасиму Беотијском да рукоположе за Епископа Патраса и свега Пелопонеза архимадрита Доротеја Цакоса, који је пре тога, 1976.Г., био рашчињен од Синода Јеладске Цркве због тешких моралних престапа. Између 1976. и 1984. овај Доротеј је био хиротонисан два пута од неких лажних Епископа ГОХ-а, но није примљен од званичних фракција ГОХ. Авксентије га је сада преко Максима и Герасима хиротонисао, али под условом да то рукоположење остане тајна, па су зато извршиоци хиротоније заклели Доротеја да то никоме не открије, а уколико би он то и открио, они ће порећи да су га рукоположили! Али, ускоро Герасим то обзнани, и исто потврди црквени појац Периклис Цакирис, кога је Авксентије био послао да пева за певницом на хиротонији. Ово је изазвало нови расцеп и међусобна рашчињавања, тако да је 1985.Г. група Епископа рашчинила Архиепископа Авксентија,[55] и на њихово чело се јануара 1986. ставио дотадашњи Солунски Хризостом (Κρυόστης, садашњи Архиепископ ГОХ Хрисостом Други, на челу веће групе доскорашњих Авксентијеваца) и повео раскол против Авксентија, мада је сам он дотле скоро 10 година био издвојен, без општења са Авксентијем и са онима који су Авксентија сада рашчињили, и за то време је обе групе нападао и ружио. Хризостом је правдао свој улазак у рашчињени Синод да би "спасао Цркву ГОХ од пропасти, у коју је водио Авксентије, те није више могао остајати изван, јер не би могао ништа постићи".[56] Но ни Хризостом није ништа учинио да "очисти Цркву ГОХ", јер кад је у току следећих 10 година покушао да осуди туженога са више страна за неморал Епископа Солунског Евтимија (Орфанос), овај се отцепио и створио нову фракцију (1995.г., о чему мало ниже).

У међувремену створио се још један нови раскол ГОХ. Један јеромонах, игуман новооснованог манастира Св. Кипријана и Јустине у месту Фили крај Атине (подножје планине Парните), по имену Кипријан (Куцумпас), био је клирик Атинске Митрополије Јеладске Цркве, дакле Новокалендарац, све до 1969.г., када, због избегавања да своме надлежном Архијереју поднесе рачуне о материјалном пословању,[57] пређе у Старокалендарце, у Авксентијеву групу ГОХ (због чега је рашчињен од свог надлежног Митрополита Атичког). Године 1979. он приђе отцепљеним од Авксентија Калисту и Антонију, који га хиротонишу за Епископа Оропоса и Филис, да би 1984.Г. и сам створио своју фракцију, прекинувши општење са Епископима који су га рукоположили.

Кипријан је своју групу назвао "Црква приговарајућих ГОХ" (Εκκλησι των 'Ενστάμενων користећи израз *εναστασις* Теодора Студита, али то данас подсећа на *протест=протестанте*). Кипријанова фракција постоји и данас, мада у Грчкој нема много присталица, али се зато Кипријан (који има доста новца) уплео у групе "Старокалендараца" у Румунији и Бугарској, и има своје мале фракције у Италији, Америци и Аустралији.[58] Кипријан је своје отцепљење правдао тиме што су оне друге групе ГОХ "проповедале губитак благодати код Новокалендараца", [59] а он то не чини. Али, када је приступа њима и све док није постао Епископ (током пуних 15 година!) он је прихватао све њихове ставове о негирању благодати Новокалендарцима. Па и кад је Авксентијев Синод 1974.г. издао своју Енциклику бр. 1162, којом обнавља свој фанатични став: да "Новокалендарци немају благодат", он тада није реаговао, него је хиротонију примио од Калиста и Антонија, чије је порекло, као и још неких тада хиротонисаних са Кипријаном, било из табора екстремних *Матејеваца*.

Наравно, Авксентијевци су рашчинили Кипријана (то му је било друго рашчињење), али он је створио свој Синод, рукоположивши са неким Епископом Сардиније Јованом (умро недавно 10.8.2002), дотле потиснутим од свих ГОХ-а, 6 нових Епископа, до тада скоро непознатих круговима ГОХ. Тај Јован је раније био капуцински монах, па је примио Православље и рукоположен за свештеника од Московске Патријаршије, коју је затим напустио, као и Православље, и пришао неким јеретицима Несторијанцима (веров. Арамејцима из Сирије или Ирака), који га рукоположе за свог Епископа! Потом је некако пришао Старокалендарцима ГОХ, и од њих опет рукоположен за Епископа! [60] Са њим је, ето, Кипријан Куцумпас рукоположио своје Епископе и оформио "Синод приговарајућих" (=прошесшујућих)! Али, Кипријан није ту стао. За пар година Кипријан је био принуђен да рашчини 4 Епископа из свог Синода: Антонија, Симеона, Хризостома и Нифона, а остао је са само двојцом својих послушника, којима је дао титуле: Епископи Етне (у Калифорнији) и Христијанупоља. Затим, 3. октобра 1991.г. рашчинио је Епископа Аустрије Симеона (Минихофера), зато што је "прихватио

заблуде свејереси Екуменизма".[61] Но ускоро ће Кипријан примити овог истог Симеона, најпре као монаха, а потом и као Епископа!

Зато се он дао на "спољну мисију". У своме часопису "Свети Кипријан", и другим брошурама које пише, износи самохвале, слика се са бројним Епископима, од којих једва да сваки има уза се по неког клирика; такође подиже нова здања (јер очигледно има новца), одржава општење са Строкалендарцима у Румунији и Бугарској, путује по иностранству, итд.[62]

Расколи међу Флоринијанцима су настављени. Поменули смо малопре да ни Хризостом Кјусис (дотадашњи Солунски, а сада дрхиепископ ГОХ Хризостом II, коме припада Акакијева дружина "зилота" у Србији) није успео да, по рашчињењу Авксентија, одржи јединство те понајвеће фракције ГОХ, јер су 1995. г. од те групе настале три фракције: Максимова, Андрејева, и преостала Хризостомова, свака са својим "Синодом" од неколико новохиротонисаних Епископа. Наиме, 5/18. јула 1995.Г. од Хризостома се отцепи 6 Епископа, на челу са Калиником Фтиотидским и Јевтимијем Солунским, који одбаце и осуде Архиепископа Хризостома II, јер је покушао да суди овога, одавно оптуженога за моралне скандале, Јевтимија, који се због тога одметне са Калиником и оснује свој Синод, називајући Цркву ГОХ којој је до сада припадао "Χρυσοστομικη σοματιακη φευδεκκλησια" (=Хризостомова зборашка псевдоцрква) и "Προτεσταντιζον 'εκκλησιοσωματειον" (=Протестантска црквена група).[63] Хризостомова група их је, наравно, одмах рашчинила, али то није имало никаквог резултата, јер Јевтимијев Синод и данас борави у Атини, у истој вишеспратници где је и Хризостомов Синод (ул. Канингос, бр. 32, на истоименом тргу у центру Атине).

Додајмо овоме да се и из групе која је наследила рашчињеног од Хризостома Авксентија, исте 1995. г., убрзо отцепио Кефалоинјски Максим, по питању хиротоније нових Епископа (које, као што рекосмо, све њихове "епископомашине", како неко рече, производи као пропадајуће владе инфлацију, или као што је Шешелъ производио "војводе"). Овај Максим, са неким лажним епископом "Канданским" Димитријем (Прифтис), за којег је Максим тврдио да је "некад био Епископ Александријске Патријаршије", што је Александријска Црква енергично демантовала, хиротонише 1996.г. нов Епископе, од којих неки немају ниједног свештеника.

Ето то је то клупко, које се од 1935.Г. наовамо почело све више одмотавати, или замотавати, свеједно, и нема краја томе одмотавању-замотавању, као што нема

краја сваком расколу и секти која се отцепи од Цркве Христове, а не врати се искреним покајањем братском, канонско-благодатном јединству, него замире у плићацима или баруштинама - крај извора Воде Живе. Нису да замрли Самарјани крај студенца Јаковљевог у Сихему, иако су задржали Мојсијеву Тору=Закон Божији, све док се није крај тог студенца појавио Христос и преко покајане жене Самарјанке позвао их у Цркву Истинског Новог Израиља.

Да укратко и прегледно набројимо све ове споменуте фракције *Старокалендараца* ГОХ у Грчкој.

Најпре да кажемо да, иако *Старокалендарци* у Грчкој, и наши новоникли "зилоти", њихове беспредметне присталице у Србији, тврде да њих има "1.000.000" (1 милион!) у Грчкој, њих уствари нема више од 50.000 до највише 70.000. Наиме, по подацима Грчке државе, прикупљеним пописом по окрузима 1969.г. било их је свих скупа 57.229, и 1.038 клирика и монаха. По евиденцији пак Јеладске Цркве, по подацима добијеним од Епархија, тај број је 30.110 и клирика-монаха 1.505, али тада нису избројани ГОХ у 6 Епархија, на Криту и по Додеканезу, тако да се сматрало да су, у ствари, црквени подаци приближно исти са државним. Подаци који се сада могу добити од Св. Синода Јеладске Цркве, и од ранијих присталица *Старокалендараца* ГОХ, који их добро познају, крећу се такође око 50-70.000. Од овог броја *Матејевци* имају нешто мање од 20%, а остали су неравномерно подељени: најбронија је група Хризостома II (Кјусис) са око 40% (око 30.000), Јефтимјева група са око 25%, Максимова група са око 5%, Кипријанова са око 5%..

У једном каталогу Епископа и клирика, "*који данас служе по неноваченом Хеортологиону*", изданом од ГОХ (без *Машејеваца*) у Атини ове 2004. године ('*Ημεροδελκτής του 2004, Αθήνα*), стоји пописано 52 Митрополита, 4 Архиепископа и 31 Епископ, свега: 89, од којих су у Грчкој 70 (наведене су и њихове адресе), а у иностранству 29 (од који 10 без пуних адреса).

Матејеваца, у све 4 фракције, има око 20 Епископа и око 20% верника ГОХ у Грчкој.

Флоринијанаца има 6 фракција, и то су:

1. *Хризосшомос II* (Αθανάσιος Κίουσις), "Архиепископ Атински и све Јеладе" (према њиховом цепном календару за 2004, док је у споменутом Каталогу он

наведен као Митрополит; стар 80 година, стално живи у манастиру Панахранте у Мегари-Атика, а седиште Синода му је у Атини, ул. Канингос 32, 3. спрат) има под собом 12 Епископа. Најутицајнији је Калиникос (Σαραντοπουλος), Ахајски и Пелопонески, који се очекује за наследника Хризостому II, али је он и најтврђи, јер је био Матејевац, па како га други из те средине не трпе, лако може изазвати нови раскол; он живи у манастиру Преп. Теодора Студита код Коринта, и он је "Егзарх за Европу", те њему припада српски "зилот" тзв. Старокалендарац Акакије (Станковић) на Фрушкој Гори, и његова група у Србији (о њима мало ниже).

2. **Калиникос** Фтиотидски, са Јефтимијем (Ὁρφανος) Солунским

и још 7 Епископа (седиште Синода у Атини, ул. Канингос 32, у истој згради са Хризостомом Кјусисом).

3. **Максимос** (Ωαλαωατος) Атински (бивши Кефалонијски, наследник

Авксентија), има 10 Епископа.

4. **Кипријанос** (Κουτσοβιπλας), са седиштем у манастиру Св. Кипријана и Јустине у Фили-Атика, има 9 Епископа, већином у иностранству, само 3-4 у Грчкој (недавно му је Еп. Ангелос пребегао групи Калиника-Јефтимија).

5. **Атанасије**, усамљен, оделио се од Максима Кефалонијског (наследника Авксентијевог).

6. **Макариос Канадски и** Јефрем Бостонски-САД (који су до

1995.Г. били са Авксентијем и Максимом Кефалонијским, а рукоположени

су од Авксентија на тражење игумана Пантелејмона из манастира крај

Бостона-САД, али се Пантелејмон потом и од њих одвојио, као пре тога од

Руског Синода у Америци). Кажу да имају још неког Епископа Фотија у Француској.

Има и неколико незваничних група "Старокалендараца" ГОХ:

1- **Тимотеј** (Ἀναστασιου), који је толико "ватрен" да другима лаже да: "уђемо у живу ватру, да испитамо чија је вера истинија", тачно као што је тражио Павликијанац Василије (претеча Богумила), у време царева Комнена у Византији, па је у ватри изгорео!

2. **Доротеос** (Τσακος), недавно умро, наследио га **Кирилос** (Κουρτεσης).

3- *Германос* (Κεφαλας).

4- *Јеротеос* (Κατσαας).

Има ли лека овоме "старокалендарском" расколничком хаосу Јеладска Црква, Блажењејши Архиепископ и Св. Синод многи Јерарси и теолози, и други благочестиви и мудри хришћани, предлагали су им више пута, и донедавно: или да, остајући при Старом календару, прихвате канонско свештенство и да спомињу на Литругијама локалне Епископе или надлежног Патријарха; или пак да се сви заједно потчине Синајској Архиепископији и помињу тамошњег Архиепископа, а задрже Стари календар као што га држи и Синајска Архиепископија (која потпада под Јерусалимску Патријаршију).

У последње време примећено је враћање монаха и лаика у крило канонске Цркве у Грчкој, поготову откако су поједини њени Јерарси-Митрополити почели да подижу цркве и оснивају парохије са Старим календаром, али које су под благодатним омофором канонског Епископа Грчке Цркве.

Такође се, последњих година, у Америци догодио повратак у крило Цркве двојице Старокалендарских Епископа: Пајсије (Лулургас) и Викентије (Маламатениос) приступили су Америчкој Архиепископији Цариградске Патријаршије, заједно са клиром и народом, задржавајући Стари Календар. (Несрећни Кипријан Куцумпас зловнички ово сједињење назива "старокалендарска унија, коју је измислио Римски папа!" Ми пак желимо и њему, и свима у раскоlima, такву *црквоградитељску* (а не лажно названу папску) *унију*. Јер *unia* значи *ένωσις*=сједињење у Једној, Светој, Саборнокатоличанској и Апостолској Цркви Свете Тројице).

НАПОМЕНЕ:

1. Одлука I Васељенског Сабора није дословно сачувана (нису сачувана ни Саборска акта); забележена је код савременика, Јевсевија Кесаријског и у 1. канону Помесног Антиохијског Сабора 341.г. Интересантно је, међутим, да тај Антиохијски Сабор 341.г. није тада прихватио Никејски догматски Символ са изразом $\alpha\mu\epsilon\tau\alpha\sigma\tau\iota\sigma$ (због савелијанског тумачења истог од неких Никејаца, као што је Маркел Анкирски), а, ето, прихватио је одлуку о Пасхалији. Ово је вероватно учинио зато што је у Антиохији било још присталица старог празновања Пасхе (14. нисана, било у који дан седмице да падне, заједно са Јеврејима), што ће се наставити и у време Св. Златоуста, крајем 4. века (о чему видети више у закључку овога текста). О томе пак да је I Васељенски Сабор поверио Александријској Цркви да одређује и најављује свима датум празновања Пасхе, тј. у коју тачно Недељу, сведочи Св. Кирил Александријски (Пасхални пролог): "Велики Сабор је једвогласно установио да Црква Александријска, пошто је она најискуснија у томе, саопштава свима сваке године - када ће се празновати Пасха". (О истоне сведочи и Св. Лав I, папа Римски, Писмо Цару Маркијану). - Како правилно запажа грчки астроном Д. Кацис (Τα ημερολογια... 21): "Учесници Првог Васељенског Сабора звали су за недостатке Јулијанског (годишњег калевдарског) циклуса и померања датума пролећне Равнодневице, те се тако објашњава чињеница да су ставили у дужност Патријарху Александрије, града где је тада цветала астрономија, да се стара о одређивању датума Пасхе".
2. Године 1324. Никифор Григорас поднео је цару Андронику II предлог о исправци календара, а и 1371.г. монах Исакије и Матеј Властар, али оба пута предлог није усвојен.
3. В. часопис "Εκκλησιαστικη 'Αληθεια", Цариград, 24. новембра 1895.
4. У својој познатој Посланици Поглаварима Православних Цркава Јоаким III (друга патријаршија 1901-12) тражио је њихово мишљење о "све више помињаном заједничком календару" и евентуалној потреби "реформе Јулијанског календара". У одговору на њихове одговоре он је (у Посланици 1904) изразио мишљење да Пасхалију не треба мењати, предлог пак неких да се, "задржавши Јулијански календар и наш Хеоршологион непромењеним", једино изврши "прескакање само 13. дана" и тако се изједначе календари, он сматра неумесним, а "реформисање Јулијанског календара" сматра "прераним за сада и сувишним". (Обе Посланице код 'Ι καρπιτης Δ.Σ.Μ., т. 2 /2. изд./, стр. 1032-44).
5. На ово су реаговали Источни Патријарси, и 1583. и 1593.Г. на помесним Саборима у Цариграду осудили покушај папског наметања тог новог календара, и преко њега уније Црквама Истока, тада под турском јармом (о чему опширније ниже).
6. Вероватно су га зато критиковали Александријски Патријарх Фотије и неки Грчки Јерарси (Касандријски Иринеј), а наш Св. Николај Охридски и Жички није хтео у Ватопеду 1930.Г. да се Ватопедска Припремна Комисија доводи

- у било какву везу са овим Цариградским Конгресом 1923.г. (Θ. Στραυκος, "Ιστορια... 3, 2140).
7. Наиме, Црква у Русији била је брутално згажена Бољшевичком тиранијом и раздирана од њих организованим "расколом Живоцерковника". Цариградска Патријаршија, по изгубљеном грчком рату против Кемалове Турске у Малој Азији, Лозанским уговором (од 30. јануара и 24. јула 1923) доживела је небивалу трагедију. Грчки православни живаљ са вековних простора ове Патријаршије доживео је позвату Малоазијску катастрофу: око пола милиона Православних Грка у Турској је убијено, и милнон и по је "присилном разменом ставовништва" (коју су им у Лозани наметнуле Западне силе) исељено у Грчку. Остало је, истим уговором, 200-300.000 Грка у Цариграду и околини (мада је погрешним француским преводом турске речи Vilayet са општина /Belediye/, уместо са околине, та "околина" далеко сужена) у замену за преосталих у грчкој Тракији 110.000 Муслимава (не Турака, него исламизованих староседелаца). Грчка држава, мала и ратом исцрпљена (а рат је трајао до 1922) нашла се у великој невољи да прими и збрине толики број избеглица. Говорило се да су Западне силе, које су Грчку оставиле на цедилу и подржале Кемала Ататурка, "уцењивале" Грчку Владу давањем помоћи "ако покаже знаке прогреса и осавремењавања", те ако "ради олакшања трговине и економске помоћи" усвоји Нови календар, тако да је прелазак на Нови календар био државни уступак Западу ради добијања помоћи. Притом, не треба заборавити да Црква и Држава у Грчкој нису раздвојене, и да је Православна Црква у Грчкој државна вера. Обе су, дакле, Цркве, Цариградска и Грчка, биле у тешком положају. (Патријаршија је 1914-19.г. претрпела прави погром од Турака, о чему је издал акњигу докумената: "Μαυρη βιβλος,=Црна књига прогона и страдања Јелина у Турској 1914-1919, Константинополис 1919, на 416 стр. /на грчком и француском/; због тог прогона Хришћана у Малој Азији Српска Црква је упутила јавни протест). Из свих ових разлога треба схватити зашто су Грчка и Цариградска Црква прихватиле Нови календар, али не "папски", него "исправљени Јулијански", тј. задржавши Пасху по Старом календару. Тешко је тај чин приписати "додворавању Папи", јер је управо Римски папа био први који је Кемалу Ататурку честитао на успеху. А Ататурк је "збрисао" са лица земље Светих Седам Цркава Апокалипсе, тј. главне и најбројније Митрополије у Малој Азији: Ефес, Смирну, Пергам и остале славне ранохришћанске Метрополе, у којима су православни Јелини били најбројнији. Такође је "присилном разменом" испражњена сва Кападокија и Тракија, а Понт је изгубљен, које геноцидом (физичким, верским и културним: Грци су морали мењати веру или језик) које бежанијом Повтијаца Совјетима!
 8. Практика και αλοφασεις του εν Κοινολει Πανορθοδοξου Συνεδριου, Цариград 1923, стр. 17-18, 129-131, 211-213.-Синод Јеладске Цркве био је већ одлучио 18. априла 1923: "Јулијанском календару додати тринаест дана, без апсолутно икакве промене Пасхалије и Хеортологија Православне Цркве" (Αεπ. Χρυσοστομος, "Ημερολογιακων κατιγοριων ελεγχος, 12).

9. Котеа је тада писао против Свеправославног Конгреса у Цариграду 1923-г. и против Новог календара, а написао је и низ других мањих полемичких списа. Познат је у Св. Гори као "ексагонит", предводник малобројне фракције на Атону која заступа да је "шестокрака звезда Давидова" (το εξαγωνον) "православни, а не јеврејско-масонски знак" - што само показује "зилотско" ситничарење, које је погодно тло за секташење. Котеа је умро одлучен и од својних, негде око 1960.
10. Митрополит/Архиепископ Атински и све Јеладе тада је био Хризостом (Пападопулос; фебруар 1923 - октобар 1938), познати црквени историчар, школован у Русији, дугогодишњи професор и ректор Богословије Часног Крста у Јерусалиму, који је и предложио прелазак на Нови календар, па је потом и написао неколико радова ва ту тему, у којима доказује да календар није догматско питање. Написао је 3 велика тома Историје Цркава Јерусалима, Александрије и Антиохије, и двотомну Историју Јеладске Цркве, и више мањих богословско-историјских дела.
11. Интересанство је напоменути да, када се већ 1920.Г. говорило о промени календара, Свети Нектарије Егински († 9. новембра 1920.г, упитан пред смрт од монахиња Манастира Свете Тројице на Егини, чији је он би оснивач и духовни отац, шта да раде ако дође до промене календара, овај Светитељ и живи Чудотворац је рекао: "Ићи ћете са Црквом", тј. прихватићете што Црква прихвати. Тако је и било у манастиру Свете Тројице (=Светог Нектарија) на Егини и у свим манастирима по Грчкој. Неки од неразумних "зилота" Стар-календараца грубо су нападали Светог Нектарија, а неки му и данас оспоравају Светост (нека полуписмена игуманија Магдалина из Козане написала је чак и целу књигу против њега!), као што бројни Старокалендарски "зилоти" руже и омаловажавају свеправославно познате и призивате у Православљу Светитеље: Св. Силуана Атонског († 1938), блажевопочивше Подвижнике: Старца Порфирија, Старца Пајсија, а код нас Св. Владику Николаја и Преп. оца Јустина.
12. Наиме, ва Припремној Комисији Православних Цркава у манастиру Ватопеду у Светој Гори, 8-23. јуна 1930. г., одлучено је да као тема за будући Свеправославни Предсабор буде предложено и "проучавање питања Календара у вези са одлуком о Пасхалији I Васељевског Сабора и проналажења начива васпостављања сагласности међу Црквама по том питању" (Практика П. 'Επιτροπης... εν 'Ι.Μ. Βατοπεδίου, Цариград 1930, стр. 145). Представници Српске Цркве били су Еп. Жички Николај и Тимочки Емилијав, који су тада сарађивали и саслуживали са свима Новокалендарским Црквама. Свети Владика Николај је тада, уз друге Јерархе, говорио и о "одвосима и сједињењу" са Источним Црквама Јерменском, Коптском, Етиопском и Јаковитском) "које су вам ближе него друге Цркве којима желимо сједињење" (стр. 73-74). Ово вије било "попуштање јевреомасовском Екуменизму", како мисле "зилоти" Старокалендарци, него заузимање за истински Православни Икуменизам, тј. рад на јединству свих Хришћана у Христу, у истинској Саборнокатоличанској Цркви. Николај је тада говорио и против масонства (стр. 73), а говорено је и против унијаћења и насртаја разних секти са

- Запада. Светогорци су тада Комисију срдечно поздравили, а о Старокалендарцима у Грчкој није било говора.
13. С. Карамицу-Гавруљас, Агонија... стр. 156; А. Панотис, ОНЕ, т. 1, 818-819.
 14. Еда Бог да да су наследници овог великог Јерарха и богослова у Руској Заграничној Цркви у Америци угледали се на њега, те се нису мешали у кикеон Старокалендарских раскола, где никакав успех нису постигли, а себи су бруку ванели, и нарочито -штету Цркви, како ћемо даље видети.
 15. Епископи у Јеладској Цркви сви имају титулу Митрополита, али то није стари Митрополитски систем, те под собом немају ниједног другог Епископа, ни Хороепископа, него су то титуле иначе редовних Епархијских Архијереја.
 16. Пошто ће он надаље имати најважнију улогу у покрету ГОХ, ево његових основни биографских података: Рођен је 13.11.1870.г. у Мадиту у Тракији, завршио Богословску Академију на Халци, рукоположен за ђакона од Цариградског Патријарха Јоакима Ш и затим радио као Вел. Протосинђел у истој Патријаршији; 1908. хиротонисан за Епископа Имвроса и Тенедоса, а онда премештен на Епикопију Пелагонијску у Битољ, где му је ђакон једно време био Атинагора, потоњи Цариградски Патријарх (1958-1972). После I Светског рата био је опет Митрополит Пелагонијски у Флорини (=Лерина у Македонији), а 1930.г. тражио је да буде Митрополит Крфски, али није изабран (одакле је тада његов бивши сарадник Атинагора премештен у Америку, а дотадашњи Амерички премештен на Крф, па је Хризостом зато био незадовољан); затим је поднео оставку на Флоринску Епархију, јер је хтео да буде директор "Апостолске Дијаконије" у Атини, а кад то није добио повукао се са Епархије, остајући члан Св. Сабора Јеладске Цркве, са титулом "бивши Флорински". Од 1924. до 1935.г. није протествовао против промене календара, него је тек 1935.г. пришао Старокалендарцима и био вођа ГОХ; умро је 30.9.1955.г.
 17. До тога је дошло не искрено, него из неких личних интереса. Наиме, кад је 11. јануара 1935.г. Архиепископ Атински Хризостом (Пападопулос), са Сиводом, изабрао и хиротовисао себи за викарног Епископа (са титулом Христуполски) свог дотадашњег првог сарадника у Архиепископији протосинђела Јакова (Ваванаџос), на то је реаговао Димитријадски Герман (иначе конкурент Хризостому још при избору за Архиепископа 1923), који тужи Архиепископа суду (јер су викарни Епископи по новом Уставу били укинута) и са својим учеником Закинтским Хризостомом и тек пристиглим из Јерусалима бишим Епископом Флоринским Хризостомом, реши да крене у рушење Архиепископа Хризостома стављајући се на чело покрета Старокалендараца. Како овај план није успео, ускоро ће код прве двојице доћи до колебања и одступања, што ћемо даље видети.
 18. Θ. Α. Στραύκα, 'Εκκλησιας 'Ιστορια εκ πηρων αψευδων 1817-1967, т. 3, Атина 1971, стр. 2036-7; С. Карамиџос-Гавруљас, Агонија..., стр. 172. - Флорински Хризостом је, у своме меморандуму Јерархији 1929.г. дословно рекао: "Календар се уопште не дотиче божанских догмата и часног предања наше Цркве... Сам по себи он нема никаквог значаја са вером и моралом, од којих потиче душевно спасење човека" (Т. Странга, Историја, стр. 2041).

19. Јеладски Синод издао је 30. маја 1935.Г. своју опширну и документовану Енциклику, у којој напомињу да је Грчки Православни народ страдао кроз ранију историју најпре од јереси и раскола, затим под Франкократијом и Туркократијом (= латинском и турском окупацијом) од навале страних пропаганди (унијатске и протестантских), али - вишта од тога није имало успеха, па се надају да неће ни садашњи раскол, који је вастао "због поправке Јулијанског калевдара, чиме није повређена догма Цркве, нити неко Предање", јер "ниједан Сабор Васељенски или Помесни није одредио поредак о калевдару, а одлука о Пасхи I Васељенског Сабора сасвим је независна од билоког календара, него се ослања на астрономску пролећну равнодневницу... Календар није спојен са догматима, нити са Предањем, нити је Црква икада доводила значај Празника у зависност од места или времена сходно јудејском схватању". Као доказ тога наводи се празник Рођења Христовог, који је четири века празнован 6. јануара са Богојављењем, а онда је премештен на 25.децембар, и такође празник Преображења, који је био мало пре Страдања Христовог, али је Црква касније одредила да се празнује 6. августа (ва дан освећења Храма на Тавору). (Т.Странга, Историја... 2039-41).
20. Текст објављен у часопису ΓΟΧ Φωνη της 'Ορθοδοξιας, 17.8.1936.Г. и код С. Карамисос -Гавруљас, Агонија..., стр. 194-6.
21. Блажене успомене отац Јустин (Поповић) говорио је тако за Западно Хришћанство: кад се Римски папа прогласио за "једину главу" Цркве, за непогрешивог, за "Цркву изнад Цркве", овда је сваки одвојени од Рима протестант постао "папа" за себе! Сваки од "зилота" Старокалендараца мисли да је он, у најмању руку, Свети Атанасије, Свети Максим, Свети Теодор Студит, Свети Марко Ефески итд. Као што протестанте не спасава, нити битно помаже, кад кажу: sola Scriptural (= "само Св. Писмо"), тако и "зилотима" не помаже кад кажу: "само Васељевски Сабори и Свети Оци" (као што је недавно српски "суперзилот" монах Данило /Мирковић/ изјавио: "За мене нису мерило Николај и Јустин, него Васељенски Сабори и Оци"!), - не схватајући притом да су уствари они крајње субјективно "мерило" Сабора и Отаца, а не обратно! Јер, ако су све Православне Цркве остале у благодатном општењу и заједници са Новокалендарском Јеладском Црквом, јер сматрају да календарско питање није повредило, или још мање истиснуло, канонско и светотајинско, благодатно биће Цркве, како онда схватити екстремизам "зилота" и њихово "надцрквено" арбитражање, него као испољавање папског и протестантског менталитета?
22. В. часопис Κηρυξ Γνησιων Χριστιανων, бр. 77, стр. 198.
23. Он је отпочетка боравио у свом манастиру у Кератеји (ва Атвци), који се у међувремену јако обогатио, и где је господарила фамозна игуманија Мариам, која је Матеја сматрала за "богомпосланог" и за "свеца"! Овај манастир смо посетили 1965.г. док је тамо био Матејев наследник Андреј (дошао после Агатангела), један врло ограничен човек, и видели тамошњу загушљиву атмосферу. Манастир је и данас расадник екстремизма и незрпелности, тако да је тамо и недавно дошло до нових раскола (о којима виже).

24. Међутим, Матејевци су писали читаве "расправе" о томе да је "важећа хиротонија Епископа од само једвог Епископа", у чему су предњачили неки "зилоти" са Свете Горе и "протојереј Квгевиос Томпрос, протосинђел Цркве ГОХ" (1956. и 1958), који је иначе познат по томе што је "ведрио и облачио" са игуманијом Мариам у манастиру Кератеји. У једној својој брошури (Γενηθηρω φως, 1956, стр. 28) он је Флоринијанце, кад су 1955.г. остали без Епископа, називао *παλαιοημερολογιτικός протестантиσμός*"Старокалендарски протестантизам"! А у другој брошури, све Новокаледарце назива *νεωτερισται*, новотари, модернисти, преко којих делују "прсти безбожног масонства"! итд. итсл. Нису од њега далеко одмакли ни новонастали српски "зилоти", поготову кад се зна да им је главни "егзарх - бивши Матејевац Калиник из Коринта (о чему више касније).
25. Тачно је за манастир у Кератеји писао 1957.г. једав умни Светогорац: "Кад један манастир престане да буде место тишине и молитве, он постаје простор у коме се формира нека "неописива" (=неодређена) Црква, коју чине 10 Епископа, са својим митрама, са панагијама, са жезлима и са златом везеним орлецима!" (Теоклит Дионисијат, *Αγιορειτικη βιβλιοθηκη*), 1957, стр. 105).
26. В. њихов часопис *Κηρυξ Γνησιων Χριστιανων*, јуни 1963, стр. 4-6; март 1971, стр. 9; октобар 1962, стр. 3. - О тој групацији Флоринијанаца опширније касније.
27. О хиротонији (а не о хиротесији) писала је тада атинска штампа, а о њој је говорио и Епископ Руске 3. Цркве Лавр приликом посете Грчкој 1972.Г.: да су двојица Матејеваца као архимандрити били хиротонисани у току 2 дана. (В. часопис *ΕΝΟΡΙΑ*, Атина, бр-525, од 20.12.1972; и *Αεπ. Χριστοδουλος*, Старокалендарско питање... 341-2).
28. У свом часопису *Κηρυξ Γνησιων Χριστιανων*, октобар 1971, стр. 17-18.
29. Кад су их Флоринијанци напали, говорећи им да Руска 3.Црква саслужује са Новокаледарцима и да признаје Новокалендарске Православне Цркве, Матејевци су одговорили да су "Епископи (Руског) Синода Филаретовог пали само у грех заједничке молитве са шизматојеретицима, и то је прост прекршај Апостолског канона /10-и и 45/, док се (Руси) никада јавно нису изразили за Нови календар, јер би тада изгубили божанску благодат" (*Αεπ. Χριστοδουλος*, Старокалендарско питање..... стр. 342, н. 50). Из овога се јасно види догматско-еклисиолошки хаос у главама "зилота" Старокаледараца: јер, док остале православне оптужују за "апостасију" зато што се наводно "моле са Екуменистима", дотле је за своје интересне сфере тако нешто није одступништво од Православља, али је зато "губљење божанске благодати" изјашњавање за Нови календар! А промену Календара, као што сво већ наводили, све Православне Цркве, православни Епископи и теолози, не сматрају догматским питањем, нити спорним за благодат Св. Духа.
30. Треба забележити и овај чудан случај: Атински лекар Александар Каломирос уплео се 60-их година у "зилоте" Старокаледарце и био велики противник Новокалендараца сматрајући их све за "Екуменисте" (написао је више чланака и пар књижица, неке и преведене и на енглески). Због напада на, по њему, "ренесансну" икону Св. Тројице (Старац-Младић-Голуб) био је

- екскомунициран и умро је отцепљен: сам у 1 парохњи са 1 свештеником! На њега је заиста примењива реч: "Лекару, излечи се сам!"
31. Сличан "зилоту" Каломиросу, српски лекар "зилот" Евсевије Петровић (из Сремске Каменице, из групе Акакијеваца) пише: "Истина је да има неколико међусобно непомирљиво раздвојених Синода грчких старокалендараца, који за себе тврде да су Истинита Црква Грчке, и саблазан је голема. Али ко тражи да види истину, може је видети.." (Отворено иисмо..., стр. 10; в. Библиографију на крају). Како, он не каже.
 32. Покушаје измирења чинили су, како су касвије сведочили, и истакнути новокалендарци: о. Августин Кандиотис и Епифаније Теодоропулос, тада студент теологје. Обојица су и касније покушавали да помогну покрету ГОХ, али кад су их видели сасвим фанатизоване, почели су да пишу против њиховог екстремизма, посебно о. Епифаније (Теодоропулос), одличан познавалац канонског предања Цркве (в. зборник његових текстова *Та δύο ακρα*, у Библиографији).
 33. Са Кикладским Германом је од Матјеваца пришао тада бившем Флоривском Хризостому и млађи клирик Хризостом Кјусис, данашњи Хризостом II.
 34. Овај његов поступак, заокрет ка екстремизму, поједини Старокалендарци сматрају "привременом икономијом" - што је потпуво супротно самом смислу Цркве икономије која значи снисхођење, попуштање, а не поштравање и строжије понашање.
 35. Свети Синод Јеладске Цркве је ову његову Енциклику назвао "најсрамнијим обележјем читаве његове каријере" (Синодски орган 'Εκκλησία 1953, стр. 50), а Александријска Патрјаршија ју је назвала "највећом провокацијом" против Цркве (Πατριάρχης, Каиро, 1951. стр. 70). Аеп. Христулос, Старокалендарско иштање... 395, в. 569).
 36. Политичка странка Старокалендараца, звана ЕЛКИС, била је тада злупотребљена од већих странака, али она сама једва да је на изборима освојило 3.000 гласова!
 37. Пред смрт је написао Тестамент (писан 26.8.1955), у коме је значајна задња реченица: "запечаћујем овај мој Тестамент са једном из дубине срца молитвом: да Господ Бог, који све мудро управља и на корист људи икономише (*οικονομῶν*=расиоређује), благоизволи да сједини све Православне Цркве у празновању празника у оквиру вековних Православних установа, да сви Православни, празнујући истовремено, славе свечасно и величанствено име Оца и Сина и Светога Духа. Амин". (Агонија, 396).
 38. Γερομοναχός 'Αμφιλόχος, "Γνωσεσθε την αληθειαν", изд. КГО, Атина 1984, стр. 9-45. На челу Синода Руске Заграничне Цркве тада је био озбиљан Православни Јерарх Митрополит Анастасије, који је лично одбио, и са Синодом изричито забранио, то рукоположење, а Акакију рекао да се врати назад и "потчини Владикама Јеладске Цркве, јер Нови календар није озбиљна тема, пошто и ми /РЗЦ/ имамо одељења са Новим календаром". Митрополит Анастасије је овде мислио на Румунског Епископа Теофила, који је у Детроиту са новокалендарским (већ одавно) Румунима пришао РЗЦ.

39. Јером. Амфилохије, нав. дело (на грчком), Атина 1984, стр. 40-45 и 51-52; такође часопис Матејеваца 'Ορθοδοξος πνοη (специјални број, са доста фотографија, посвећен Матејевој "55-огодишњици историјске Епископске хиротоније 1948"), т. 14, бр. 140, септембар 2003. - Шта-више, Руска Црква, на челу које је после Анастасија бво Филарет, не само што није осуђивала Новокалендарске Цркве, него је ви сама имала неке парохije са Новим календаром, и у Холандији чак имала парохije које, уз Нови календар, држе и Пасхалију по Новом календару, што је признао и "зилот" Старокалендарац РЗЦркве свешт. Василије Сакас (пореклом Грк) у Женеви (у својим зилотским текстовима); в. Аеп. Христодулос, Старокалендарско питање... 370-1, в. 58. - Интересантно је такође да је и атински лекар "зилот" А. Каломирос правдао овај поступак Руске ЗЦ да прими "две-три мале Цркве... са папским календаром", као "акт икономије (πραξεις οικονομίας) Руске Цркве у Дијаспори, који поступак, по њему, "непријатељи наши покушавају да софистички (δικοлаβικά) ставе на исти ниво са екуменистичком издајом Јеладске Цркве" (Το συγκριμα, Солун 1976, стр. 67). Нека читаоци сами закључе ко овде лицемери? Ако може Руска ЗЦ да односно Новог календара поступа "по икономији", како онда не могу све Православне Цркве да, рецимо, макар "по икономији", признају Јеладску и друге Новокалендарске Цркве. Али, такве су "зилотске" странпутице и секташки ћорсокаци - да не виде даље од носа.
40. Фамозни Екуменизам дао је додатне разлоге секти "Старокалендараца" да поопштре своје ионако већ екстремистичке ставове, и то нам је и данас један од "главних разлога за све веће удаљавање од Православне Цркве и за даље међусобно цепање. У најновије време разне секташке групације ГОХ-а оптужују се међусобно за "Старокалендарски екуменизам" (Παλαιομερολογητικο οικουμενισμο)! По оној народној: "Ко другоме јаму копа.."
41. Какав је Акакије био човек може се закључити и из његових изјава до 1945.г-бившем Флоринском Хризостому, кога је тада називао: "неуравнотеженим, лудаком, превртљивим, теолошки и црквено неуким, прелашћеним, зломислећим (κακοδοξον=неправославним =јеретиком), псевдоучитељем, псевдоапостолом, псевдоепископом, рушитељем црквених предања" (у часопису ГОХ Κηρυξ Γνησιων 'Ορθοδοξων бр. 81, стр.339-340). Код овог Еп. Акакија био је протосинђел Хризостом Кјусвс (данас Хризостом II).
42. А. Панотис, ОНЕ, т. 1, 825. Око тога постојв неслагање, јер пуно обзнањење "тајне" о хиротонији било је тек после 7 година; међутим, атински лист "Τυλος" објавио је вест о хиротонији Акаквјевој од Епископа РЗЦ већ у броју септембар/октобар 1961. г.
43. За Леонтија (Бартошевић) Чилеанског, Матејевци су касније (у Енциклици 659, од 18.11.1970.г.) говорили да је "латинофрон" , јер се молио са латинима-римокатолицима (о томе су објављивали и фотографије)! Он је, иначе, био српски ћак из Београда, као и његов брат Антоније, Епископ РЗЦ у Женеви, који (Антоније) је имао пуно општење и саслуживање са Српском Црквом, а у његовом манастиру у Провмону код Париза јеромонах

- Никандар (човек светога живота и прозорљивости, такође дошао из Србије), редовно је спомињао на Литургији и Српског Патријарха Германа, чега смо били и сами сведоци кад смо са њим саслуживали 1969.Г. у Провмову. Еп. Антоније је имао под собом у Женеви једног свештеника Грка, старокалендарца Василија Сакас-а, екстремног "зилота", који тих година писао и полемисао са свима, на начин мање-више исти као и остали "зилоти" (Лично смо га упознали и покушали разговор, али је разговор био монолог).
44. Авксентију је касније (26.10.1972) лично писао Серафим Чикашки и објаснио му како је све текло са хиротонијом његовог претходника Акакија. Серафим каже да је он тада рекао Акакају да је Теофило Детроитски новокалендарца, а да Теофило сада пориче да је учествовао у тој хиротонији! (Јером. Амфилохије, Познајете истину /на грчком/, Атина 1984, стр. 40-45).- Авксентија смо лично посетили и упознали 1965. г., у Атени, као и Матејевца Андреја у Кератеји. Оба су били уски људи, врло ограничених црквених и богословских погледа, са којима се тешко могло и разговарати, а камоли споразумети. Нешто касније посетио их је и тадашњи јеромових Амфвлохије (Радовић, садашњи Митрополит Црногорско-Приморски), који је потом говорио о њима теолозима и свештеницима у Грчкој: "Ти људи имају заиста адретиков фронџа (=јеретички менталитет').
45. Часопис Флоринијанаца 'Η Φωνη της 'Ορθοδοξίας, 1972, стр. 254.
46. 'Ορθοδοξος Λογος, 1974, бр. 5, стр. 2-4. Ово је било уперено највише против Авксентија.
47. Да додамо нешто што знамо лично и непосредно. У овоме "навођењу" и "навлачењу Синода Руске 3. Цркве да се умеша у питање "Старокалендарца" у Грчкој, осим уских и искључивих људи међу њима самима (који су били и за прекид односа и општења чак и са Српском Црквом, што није прихваћено, јер браћа Руси емигранти знају колико дугују Српској Цркви и народу за гостопримство у Србији између два рата), битну улогу је одиграо грчки јеромонах Пантелејмон, из манастира крај Бостона, који је био у јурвсдикцији Америчког Архиепископа Јаковоса (Цариградска Патријаршија, са новим календаром), па кад је тамо забрљао, напустио је Јаковоса и олако је примљен у Руску Заграничну Цркву, која га је, на крају, после низа перипетија, кад је видела ко је и шта ради и како живи, ставила под суд и рашчинила, но он је у међувремену пребеглао у неку од "старокалендарских" фракција у Америци, где је и данас. Руску Заграничну Цркву скупо ће коштати и још једно незаконито, неканонско мешање на терен Московске Патријаршије у Русији, кад је пре око 20 година почела да прима неке наводно "прогањане" од Патријарха клирике у самој Русији (Суздаљ, Владимир) и тамо да освива "парохије". Убрзо се показало да се ради о неким пробисветима, који су затим дошли у Амервку, и тамо се прославили" тиме што су недавно пришли расколу доскорашњег Архиепископа РЗЦ Виталија, који се пред Синодом добровољно повукао са положаја, услед менталне неспособности, а онда је то порекао и одметнуо се у раскол, праћен управо од тих ранијих "штићеника" из Русије. Међутим, Богу хвала, РЗЦ ће се ускоро сјединити са Московском Патријаршијом, која

- је пастирски мудро и стрпљиво до сада трпела њихов "раскол", не рашчињавајући их, него верујући да ће се они једнога дана вратити Мајци Цркви. Истина, ни РЗЦ није проглашавала себе за неку "једину истиниту Цркву", нити истицала неке секташке глупости, чиме је остала у заједништву Васељенског Православља. Грешка је, свакако, била, и то не мала, њихово уплитање у лавиринт грчких "Старокалендаца", који ће се сада, кад се РЗЦрква сједини са Москвом, наћи у новом ћорсокаку, ако имају имало црквене свести и савести.
48. Материјале о томе видети на сајтовима Руске Цркве www.pravoslavie.ru/ www.sedmitza.ru/ <http://www.russian-orthodox-church.org.ru> (српски превод тих текстова треба ускоро да изађе у Светигори-Цетиње).
49. Како су објавиле атинске новине Ακροπολης од 9.1.1975.
50. У часоп. Φυλακες 'Ορθοδοξιας, бр. 1, март 1979, и 'Ορθοδοξος ενστασις και μαρτυρια, бр. 1, с.19'
51. Заиста, сећамо се те бруке: кад је "игуманија" Магдалина из "исихастирије-манастира Аналипсис" код Козане написала читаву "књигу" против Светог Нектарија, све саме бљувотине и незнање дозлабога, а притом злобно и претенциозно. Она је иначе "стручњак" за Антихриста: написала је, колико знамо, две књиге о њему: "Антихрист 666 1986; и "Антихрист 666 је стигао", 1993. У овој последњој књизи ужасно вређа и Српско Патријарха Павла, а на њу се, у истој плувачкој работи, угледа и "брат Евсевије" Петровић из Акакијеве дружине српских "зилота". Старокалендарци нападају и Св. Силуана Атонског, и код нас Срба однедавна Св. Владику Николаја, и ту се подударају не само са комунистима, него и са "Еврослинавцима", "Сорошевцима" и тзв. "Кризном групом"!
52. Ово одступање Есфигмена од свога канонског Архијереја, Цариградског Патријарха, противно је вековном Светогорском монашком предању. Есфигменци, следујући за групицом светогорских "зилота", за прекид спомињања свога Патријарха и прекид општења са њиме, због дијалога Православних са јеретицима у покрету "Екуменизма", позивајусе на 15. канон Прводругог Сабора Св. Фотија (861.г.), али поменути канон говори о евентуалном, а не обавезном, прекиду општења са Епископом због "неке од Св. Сабора и Отаца осуђене јереси" (αρεσιν τινα... κατεγνωσμενων), када он "јавно проповеда ту јерес и откривене главе то у Цркви учи", док, међутим, ниједан Сабор ни Св. Отац није осудио хришћански разговор (дијалог), па ни Екуменизам, јер постоји и Православни Икуменизам (као што ћемо даље видети). Цариградска Патријаршија и сви остали Светогрски манастири показали су велико стрпљење и љубав према одметницима Есфигменцима, и то чине још увек, мада су они прекардашли сваку меру монашког реда и понашања. Највећу љубав и стрпљење према Есфигмену показивао је, и до данас показује, Светосавски Хиландар, али им они на то узвраћају избегавањем чак и да се братски монашки поздраве са "Благослови" - да се не би, као расколници "Катари" (=чисшунци), "упрљали" и "оскврнили"! Сећам се оних година, кад су још долазили у Хиландар, њиховог монаха "зилота" Јосифа, кад је разговор и споразумевање са њим, као и са мање-

- више свим данашњим секташима "Старокалендарцима", људски и хришћански био немогућ, тачно као са секташима "Суботарима", "Јеховистима" и сличнима, где доминира њихово брже-боље и насумце "цитирање" Светог Писма или Канона, тј. ко ће пре да надговори саговорника. Овај Јосиф и неколицина других тада су у Есфигмеу буквално терорисали старца игумана Јефтимија, који се другима кришом жалио да није сагласан са оним што се ради од Есфигмена. Данас у Есфигмену имају за игумана тврдокорног "зилота" Методија (родом из Патраса, од мајке Албанке, стар око 50 година), и тамо врбују и неке неискусне хиландарске послушнике, као и бројне избеглице из Албаније, од којих онда праве оно што је Спаситељ рекао за фарисеје (Мт.23,15).
53. О томе је тих година писао чак и монах-зилот, присталица ГОХ, Теодорит из Скита Св. Ане на Атосу: "Односно данашњег вођства борбе Старокалендараца, дужни смо да са овог положаја поновимо да: сасвим се не слажемо са тактиком коју оно следује, увећавајући уместо да умањују грешке прошлости, са последицом: потпуно унижење њихове свете борбе. Било би пожељно да се то руководство сасвим замени... А и у Светој Гори зилоти треба да схвате... да нису парохија ГОХ у Светој Гори" ("Ортоδοξια και αρεσις, Атина 1982, стр. 92 и 111, н. 28).
54. Уредба чл. 39, 9 Закона 590/1977 "Περι Καταστατικου Νарту"; Аеп. Христодулос календарско питање... стр. 364.
55. Ово све описано је детаљно у новини ГОХ Орτοδοξος Χριστιανικος αφων, бр. 3, новембра 1985, под насловом: "Ђаволска "хиротонија Епископа" упрљала је клир и народ", где је речено да је "Авксентије пуне 22 године изигравао и Бога и људе"! Није, међутим, речено кога све изигравају, и колико и докле, све скупа вође ГОХ?
56. Часопис, Αγιος Κυπριανος, 1986, бр.26, стр. 102.
57. Игумава Кипријана (који је за духовника имао о. Епифанија Теодоропулоса) упознали смо у његовом манастиру у Фили под Парвитом 1968.г., са групом теолога, и већ је тада од свих примећена препарегнута "зилотска" атмосфера у манастиру, где су голобради монаси називани "старцима"! Све је много личило на "култ личности" око игумава Кипријана. Он то и данас око себе практикује. У Јеладском Св. Синоду сада ипак сматрају да је Кипријан умеренији, и надају се његовом могућем повратку Цркви.
58. У цепном календару који сваке године издаје слика се као "Председник Синода"; тако у Календару за 2002. његов Синод има 6 Епископа са Епархијама, и још 5 викарних Епископа. Кипријав се иначе расписао против Екуменизма. Издао је 2 књиге "Православље и Екуменизам" (на грчком, и руском) у Атини: I 1998, II 2001; то су његови чланци писани хаотично, са претензијама научности (велики број фус-нота, итд.), али је све то "книга безтолковаја", што кажу браћа Руси. - Слична је, нешто мало уређенија, али на истом богословском нивоу, и књига двојице Бугара "Старокалендараца": Архим. Серафим-Архим. Сергије, Православље и Екуменизам (срп. Превод Родољуб Лазић, "Октоих" Подгорица, 1997).
59. В. његов часопис "Αγιος Κυπριανος, бр. 214, стр. 102.

60. У старокалендарском листу једне од фракција ΓΟΧ Ορθοδοξος χριστιανικος αγων, бр. 11, стр. 5, овај Јован је назван: "дуплохиротонисани Епископ од јеретика и шизматика (τοω διπλοηιροτονιθεντα ελιωσκοπον αλο αρετικους και σχισματικους). Из нашег, и других православних, искуства са Запада познато је да има, нажалост, разворазних пробисвета, збијених са животног пута или иначе унесрећених људи, који из Римокатолицизма или протестантских секти бивају олако примљени у Православље, нарочито од "зилота" Старокалендараца, који потом стварају немале проблеме и себи и Православнима. Неки ипак, Богу хвала, после дужег лутања, пронађу једну од канонских Православних Цркава у Дијаспори спори и ту се коначно смире (таквих нормалних људи има и Српска Црква у Европи и САД).
61. В. Кипријанов часопис (који он разашаље и по Србији) "Αγιος Κυπριανος, бр. 243-257 и 305.
62. Нажалост, извесни кругови из Руске Заграничне Цркве, под тадашњим конзервативним Митрополитом Виталијем (који је данас у расколу са својим Синодом), имају општење са њим, и он то злоупотребљава. Тако је 1.10.1994.г. објавио "Синодску Енциклику" (издао је и као посебну брошуру, са фотокопијом Виталијеве одлуке од 3/16.8.1994) о "сједињењу Св. Синода Приговарајућих /ΓΟΧ/ са Руском Заграничном Црквом" (имамо у рукама текст те Енциклике са Виталијевом одлуком на руском о "сједињењу", која, у име "анти-Екуменизма", представља бедно сведочанство анти-Ексикологије тих и таквих кругова). Надамо се да ће Руска З. Црква, повратком у јединство са Московском Патријаршијом, престати са оваквим антиканонским вратоломијама.
63. В. лист Ορθοδοξος χριστιανικος αγων, бр. 39, стр. 2-4 и часопис Ορθοδοξωω πατερικοω σαλλισμα бр.27,стр. 73.

Уместо закључка

РЕЧ СВЕТОГ ЈОВАНА ЗЛАТОУСТА

На завршетку, препоручили би братији Старокалендарцима, и грчким и српским, да пажљиво прочитају Светог Јована Златоуста, макар Беседу 3. онима који посте са Јудејима (PG 48, 861-872), из које преводимо неколико одломака, за читаоце који немају прилике да је прочитају. Било је то у Антиохији негде 386. године (дакле низ деценија после Првог Васељенског Сабора 325. г. у Никеји), а неки антиохијски хришћани су још увек празновали Пасху са Јеврејима, и постили кад и они, и држали неке њихове празнике и свечаности. Златоусти Беседник их је подесећао на оно што је Апостол Павле говорио свадљивим и раздељеним Коринћаним: да они тим поделама "тело Христово (=Цркву) расецају на многе делове. И то је (Павле) говорио не само њима, него и онима после њих, који болују од истих болести као они, којима бих ја одмах рекао шта је Пасха, и шта је Четрдесетница (=пост), и шта је јудејска, а шта је наша Пасха; и зашто је њихова Пасха бивала једном годишње, а наша се свршава при сваком Сабрању (=Литургији)" (PG48,864). Златоуст даље подсећа своје слушаоце да смо и ми хришћани претходно (тј. неке Цркве у прва 3 века) празновали са Јеврејима, "али смо (потом) изабрали већма (међусобну) слогу и сагласност, него ли обраћање пажње на времена (προετιησαμεν συμφωνιαν της των χρονων παρατηρησεως).

Под овом сагласноћу (συμφωνιαν) Златоуст даље подразумева оно што су "триста Отаца, или и више њих, састави се у Витинијском крају (=у Никеји) озаконили" (=на I Вас. Сабору 325. г.); су заједно са вером (=Символом вере) ово озаконили: да се овај Празник Пасхе заједно и сагласно свршава" (PG 48,865). "А то што стос, вели он даље, одржао Пасху са Јеврејима (на Тајној Вечери), није то учинио да бисмо је ми са њима (сада) славили, него да уместо сенке уведе Истину... пошто је стара Пасха била преобраз оне која је долазила" (PG 48,865). Надаље вели да ће својим слушаоцима показати да Христос "не само што није заповедио да пазимо на дане, него нас је и ослободио те неопходности", и цитира Ап. Павла (Гал. 4,10-11 и 1 Кор.11,26; где Павле, с једне стране, говори: да не треба "гледати на дане, и месеце, и времена, и године", а с друге: да је свршавање Св. Литургије и Причешће "објављивање смрти Господње", тј. Сама Пасха - PG 48,865-6).

И наставља Св. Златоуст: "Није исто Пасха и четрдесетица (=Велики пост), него је друго Пасха, а друго четрдесетница. Четрдесетница бива једном годишње, а Пасха (=Литургија) трипут седмично, а бива и четири пута, бољерећи кад год хтеднемо.. Јер Пасха није пост, него је Приношење (Евхаристије) и Жртва, која бива на сваком Сабрању (=Литургији) (и цитира 1Кор.5,7 и 11,26), -тако да сваки

пут кад приступаш (Причешћу) са чистом савешћу, Пасху свршаваш; не када постиш, него када учествујеш у овој Жртви (тј. причешћујеш се- 1Кор.п,2б). Пасха је објављивање смрти (Христове- 1Кор.п,2б). Јер и данас свршено Приношење (=Евхаристија), и јуче свршено, и свакодневно вршено, истоветно је и једно исто ономе које бива онога дана Суботе (=тј. Ускршње ноћи). И оно (Приношење=Литургија на Пасху) није ништа уваженије од овога, нити је ово бедније од онога, него је једно и исто, подједнако и потресно и спасоносно!" (PG 48,867).

На питање пак слушалаца: "А зашто онда постимо", Златоуст одговара: "Не постимо због Пасхе, нити због Крста, него због грехова наших, пошто нам предстоји да приступимо Тајнама. Јер Пасха није разлог за пост, нити за жалост, него је за радост и весеље. Јер је Крст укинуо грех, постао је очишћење васељене, измирење дуговременог непријатељства, отворио је врата Неба, омрзнуте је учинио пријатељима, на Небо је узвео и са десне стране Престола (Божијег) поставио нашу (људску) природу; даровао нам је безбројна друга добра... Ако је, дакле, Крст узрок и похвала љубави, немојмо говорити да се због њега жалостимо (постећи) - не дај Боже! - него због наших грехова, зато постимо. Јер катихумен (=још некрштени) никада не свршава Пасху, мада пости сваке године, зато што нема заједништва у Приносу (Евхаристије).[1] Као што и онај који не пости, ако приступи са чистом савешћу, он свршава Пасху, па било да данас или сутра, или било када заједничари у Причешћу.[2] Јер се не у пажењу на времена, него у чистој савести процењује најбоље приступање причешћу... Зато ви треба ту тачност и добро стање (τιν ακριβειαν ταωτην και την ευτωσιαν) да држите, не у пажењу на времена, него у приступању Причешћу.- Јер Бог не тражи реч (=одговор од нас) због времена и таквог пажења на њих" (PG 48,867-8).

"А што је неко свршио Пасху у том и том месецу, нико никада због тога није кажњен, нити оптужен. И шта говорим за нас (у Цркви), који смо ослобођени такве нужде, и који имамо живљење на Небу (Фил.3,20), где нема месеци, ни сунца и месеца, и круга година? Јер, ни код Јудеја, ако неко хоће да то дозна пажљиво, видеће да нема много расправљања око времена, него је код њих важније место - Јерусалим. Јер (једном у Старом Завету) кад "људи дођоше Мојсију, говорећи: *Ми смо нечисти од крви мртваца, зашто да се лишимо да принесемо жриву Пасхе Господу у своје време са синовима Израилевим? Мојсије рече: Станите овде, да то изнесем пред Господа, да чујем шта ће заповедити. И пошто изнесе (ствар пред Господом), донесе (од Њега) закон који говори: Ако би ко од вас или ваших потомака био нечист од крви мртваца, или би био на даљњем путу, па не може да учини Пасху у првом месецу, ок може да учини Пасху Госиодњу у другом (следећем) месецу четрнаестога дана увече (4Мојс.9,7-п). Ако се дакле за Јудеје разрешује (строго) пажење на времена, да би Пасха бивала у Јерусалиму, зашто ти време претпостављаш слози (σιμφωνιαν=сагласности) Цркве, осим ако не да би*

изгледао да пратиш дане, а изиграваш Мајку свију нас (Цркву), и свети Сабор (=Литургију) разбијаш? И како ћеш бити достојан опроштаја, изабирајући да, због ништа, грешиш толико много?" (PG 48,868-9).

"Немој, дакле, дасе препиремо, нити да говоримо: "Толико сам времена (овако) постио, па зар сада да се променим?" Управо зато се промени, што си се толико времена одвојио од Цркве, и зато се врати Матери... То је и Јудеје упропастило, који, свагда тражећи (да држе) стари обичај, отисли су се у безбожност" (PG 48,869). - "Ништа није равно миру и слози; зато и отац (=Епископ) не улази претходно у овај трон (Епископски сто у храму) док свима нама у молитви не да мир [*Мир свима!*]. И кад устане, не почиње нам науку (=проповед), докле нам свима не да мир" (PG 48,870).

Затим Златоусти Пастир даље напомиње како и ђакон јектенијама на Служби, моли нам од Бога "Анђела мира", и как се сва јектенија назива "*Мирна*" (та ειρηνικα), и на крају, "када нас отпушта са овог Сабора (Евхаристије), то нам исто у молитви жели: *Умиру изиђите!* И уопште ништа није могуће ни рећи, учинити, без мира, јер је он хранитељ наш и мајка наша... мир по Богу, који је од духовне слоге и сагласности" (PG 48,870).

При крају *Беседе* додаје Златоуст: "Зато немојмо пазити на дане и времена и године, него свуда Цркву следујмо са тачношћу (πανταχου τη 'Εκκλησια μετ' ακριβειας επωμεθα), изабирајући више од свега љубав и мир (подвлачење наше). Јер ако је, рецимо, Црква и погрешила (о времену), није било толиког успеха од тачности времена, колико је било зла од овог одвајања и цепања (од Цркве). Сада пак, није ми никаква ствар о времену, пошто ни Богу није, као што смо показали, јер сам и о томе доста речи потрошио, него само једно тражим: да у миру у слози (ομονια=сагласности) све чинимо, да не буде, док ми и сав народ постимо, и док свештеници чине опште молитве за сву васељену, ти остајеш код куће да пијеш" (PG 48,870-87 1).[3]

"Са свом слободом чинимо све заједно са Црквом. **Нити пак Црква гледа на тачност времена** (οθδε γαρ η Εκκλησια χρονων ανδριβειαν οιδε),[4] него, пошто су у почетку Оци (у Никеји) одлучили да се раздвојени (око празновања Пасхе) споје заједно, и овај су дан (Пасхе) одредили, зато је Црква, поштујући свуда сагласност и љубећи слогу, прихватила то што је одређено. Јер је немогуће да ми, или ви, или било ко, присвоји (себи) овај Господњи Дан (αυτις της κυριακης ημερας) као што је напред довољно показано. Немојте зато да се боримо са сенкама (σκιομαχομεν), нити да се препиремо око узгредних ствари (των τυχοντων =случајности), а у великим стварима себи штетимо. Јер постити у ово или оно време није зло, али

Цркву поцепати, и свадљиво се понашати, и стварати раздоре, и себе стално лишавати Сабора (*της συνόδου*=*литургијског Сабрања*), неопростиво је и достојно је осуде и многе казне" (PG 48,871-2).

И завршава Свети Златоуст, Васељенски Јерарх, Екуменски Отац и Учитељ Цркве - и са њим завршавамо и ми, према свима од Цркве одвојенима, па и према браћи *Старокалендарцима*: "Сви заједно молимо се за браћу нашу да нам се поврате, и да заволе мир, и да отступе од неумесне свадљивости, и да ово захлађење (према нама) презру, и да узму (у себе) неку узвишену и велику мисао (*διανοιαν*=*разум,разборитост*), те да се ослободе пажења на дане, да бисмо сви једнодушно, једним устима, славили Бога и Оца Господа нашег Исуса Христа, са Светим Духом, Кома слава и држава, сада и увек, и у векове векова. Амин. (PG 48,872).

НАПОМЕНЕ:

1. У старој Цркви су катихумени (=оглашени-још некрштени), излазили са Св. Литургије одмах после Јеванђеља, те нису учествовали у Приношењу Жртве и Причешћу.
2. Св. Златоуст овде јасно говори да се Причешћу приступало и без поста (ово нека запамте они "зилоти" који намећу вернима обавезан пост пре сваког Причешћа). То Свети Златоуст каже и у својој Речи на Пасху, која се чита на крају Васкршњег Јутрења.
3. Златоусту је најважније да сви долазе у Цркву на Литургијско сабрање, а не да се раздвајају и расправљају око времена и календара. Зато све Православне Цркве препоручују својим верницима: да посте и празнују онако како пости и празнује локална Црква где се нађу, па било да је то по Старом или Новом календару.
4. Из ових речи Св. Златоуста јасно је да Цркви није првевствени циљ "тачност времена" или "времена", па макар то било, додајемо ми, и тачност Хеоршологиона (кога се, наводно, скрупулозно држе Старокалендарци). Јер нити је Пасха празнована истовремено, ни Рођење Христово-Вожић, ни Преображење. У време када Златоуст држи своје беседе у Антиохији, на Истоку је још увек Божић слављен 6. јануара, заједно са Богојављењем, док је на Западу слављен 25. децембра; у Цариграду је уведен 25. децембра тек 397.Г., у Александрији 432.Г., а у Јерусалиму тек у 6. веку. Празник Св. Апостола на Истоку је празнован 28. децембра (на трећи Божић) до 7. века.

Читав низ других Празника, Христових и Богородичивих, није још био уведен у Хеортологион Цркве. То што неки називи "Старокалендарци", попут напр. А. Каломироса, говоре да је "променом календара нарушена хармонија литургијског живота између војивствујуће и торжествујуће Цркве" (*Κατὰ ἐνοτικῶν*, 35), само показује његово претенциозно незнање, јер Небеска Црква има свагда Пасху, и у њој нема Вечерња ни Јутрења, него је "у свако време и сваки час на Небу и Земљи обожаван и слављен Христос Господ". Јер се у Небеској Цркви Светој Тројици у Јединици неућутним устима узносе химне и непрестана славословља у Вечној Евхаристији Царства, где је вечни Πανηγυρῆς (=свечани и неразлазни Сабор- Јевр.12,23), у Храму који је сам Господ Бог Сведржитељ и Јагње -Који приноси и Који се приносе, Који прима и Који се раздаје као Хлеб Живота и Извор Бесмртности (Откр.21,22; Јевр.5,6).

Основна Библиографија

(издвојена од прикупљених 137 јединица;
неке од њих наведене су у *напоменама*)

1) Старокалендарци:

1. Г. Еυστρατιαδου, Η. πραγματικη αληθεια περι του Εκκλησιαστικου Ημερολογιου, Αθηνα 1929.
2. Σταυρου Καραμιτσου-Γαμβρουλια, 'Η Αγωνια εω τω κητω Γαθσημανη. 'Ιστορικη, Θεολογικη και Κανονικη θεωρησις του Νεοημερολογιακου Σχισηματος του 1924, εκδ. Β' επηυξημενη, 'Α θηναи 1999, σς. 484 (надаље: С. Карамицу-Гавруљас, *Агопија...* - Писац каже да је теолог, дугогодишњи секретар Синода ГОХ Флоринаца, сада већ стар 80 година).
3. Λαμπρου Δ. Κτενα, Πισω απ оти φαίνεται απ оти φαίνεται στο ημερολογιακο, Αθηναι 1994, εκд. Γ' , σс.224. (надаље: Л. Ктенас *Иза сцене...* - писац је из Патраса, ГОХ Флоринац).
4. Θεοδωρητου ιερομοναχου 'Αγιорειτου, Διαλογος 'Ερημου περι Οικοουμενισμου, εκд. Β' βελτιωμενη, 'Αθηναι 2002, σс. 268. (надаље: Теодорит, *Дијалог...* - Писац је теолог, светогорски зилот, посебно полемише против о. Епифанија Теодорупулоса: *Две крајности...* који му је некада био духовник).
5. Атанасије Крстић, *Погружење-истинско криштење* (са текстовима и других), Смедерево 2003. (надаље: А. Крстић, *Погружење...*).
6. Евсевије (Петровић, лекар, Срем. Каменица), *Српска Црква и време апостасије* (отворено писмо Владимиру Димитријевићу /12 куцаних страница/ у одговор на његову књижицу *Црква и време* /Бгд. 2000/, писано у Недељу Православља! 2001. г. - Текст по безобразлуку и плувању без преседана редак чак и међу "Старокалендарцима", памфлетски хаотично написан у страховима свеопште "апостасије", уперен против свег Православља и посебно Српске Цркве, понајвише против Патријарха Павла и Епископа).
7. Часописи, Старокалендарски и други: "Εκκλησια, 'Η φωνη της 'Ορθοδοξιας, Κηρυξ Γνησιων 'Ορθοδοξων, 'Ορθοδοξος Χριστιανικος αγον, 'Ορθοδοξος λογος, 'Ορθοδοξοσπνη, 'Αγιος αγαθαγγελος 'Εσφιγμενιτης, 'Αγιος Κυπριανος, 'Ορθοδοξος εωστασις και μαρτυρια, 'Ορθοδοξος τυπος...

2) *Остали:*

1. Χριστοδουλου Κ. Παρασκευαιδη, Μητροπολιτπυ (νυν Αρχιεπισκοπου Αθινων και πασις 'Ελλαδος), 'Ιστορικη και κανονικη θεωρησις του Παλαιοημερολογιτικου ζητηματος κατα τε την γενεσιν και την εξεληξιν αυτου εν 'Ελλαδι/ φωτοтипско преиздање докторске тезе одбрањене на Теолошком факултету у Солуну 1981/, Ατινα 1995, с. 464 (надаље: Αεπ. Χριστοдуλος, *старокалендарско ишиање...* - Ово је најбоља и најкомплетнија, непристрасно написана студија, са историјске, правне и канонске стране, о *Старокалендарцима* у Грчкој, са најбогатијом литературом до 1980. г. како оном Старокалендараца тако и оном Новокалендараца).
2. 'Αρ. Πνανωσης, 'Εκκλησια των γνηοσιον ορθοδοξων χριστιανων η Παλαιοημερολογιτων, ΘНΕγκυκλοπαιδεια, 'Αθенаи 1962, Т. 1, 817-827.
3. Θεοκλήτου Στραγκα, 'Εκκλησιας 'ελλαδος' Ιστορια εκ πηγον αψευδων 1817-1967, Т. 3, Ατινα 1971. (надаље: Т. Странга, *Иστοριја...*).
4. 'Αεπ. Αθινων Ηρισοστομου (Παπαδοπουλου), Ελεγηος παραποιησεωσ συωοδικων πραξεωσ και πατριαρχικων εγγραφον («Γρηγοριος Παλαμας», р. 193 – 195). – Ημερολογιτικων κατηγοριων ελεγχος, Ατινα 1997.
5. Δημ. Ν. Κατση, Τα ημερολογια και ο Κανων του Πασχα, Ατινα 1959.
6. 'Ε. 'Θεοδωροπουλου, Τα δυο ακρα – οικουμενισμος και ζηλωτισμος, Ατινα 1997.
7. Μοναχου Θεοκλήτου Διονυσατου, 'Αθωνικα ανθη, т. 4, Ατινα 1992, с. 222-232.
8. Патријарх Српски Павле, *Став Српске Православне Цркве ирема Старом и Новом календару*, Београд 2002.
9. В. Димитријевић, *Црква и време* (о Старом и Новом календару), Београд 2000.
10. Ιεροδιακονου Βασιλειου (Παλαδακης) Γρηγοριατου, Αντιπατερικη η σταση του ζηλωτικου Παλαιοημερολογιτισμου, Αγιοω Ορος 2000. - *Исти: О календару и Старокалендарцима* (рукопис на грчком, од истог аутора, уступљен нам на коришћење). - Сва три ова текста, нарочито ова књига у рукопису, значајна су и по томе што су пиисана од светогорског монаха, бившег зилота, који историјскоканонски и црквенобогословски износи и побија све заблуде зилота Старокалендараца, и детаљно описује све актере и саставе њихових фракција.